

MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI

Informacja o realizacji w roku 2014 zadań statutowych
Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji
zadań Rządu określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki
do 2015 roku”

Warszawa, marzec 2015 r.

Informacja o realizacji w roku 2014 zadań statutowych
Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji zadań Rządu
określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku”

- Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa; do spraw gospodarki morskiej; do spraw rozwoju regionalnego; do spraw transportu 3
- Minister właściwy do spraw finansów publicznych 46
- Minister właściwy do spraw gospodarki 49
- Minister właściwy do spraw kultury fizycznej 55
- Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego 67
- Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania 99
- Minister właściwy do spraw rozwoju wsi 122
- Minister właściwy do spraw środowiska 128
- Minister właściwy do spraw wewnętrznych 133
- Minister właściwy do spraw zagranicznych 139
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów 147
- Prezes Głównego Urzędu Statystycznego 149

* Wg stanu na koniec 2014 r.

Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa; do spraw gospodarki morskiej; do spraw rozwoju regionalnego; do spraw transportu

1. Działania w zakresie budownictwa

Obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie, spełniać muszą wymagania, wynikające z ustawy Prawo budowlane (ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane: Dz.U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.). Podstawowym dokumentem dla każdego obiektu jest posiadanie decyzji pozwalającej na jego budowę lub użytkowanie, a także przebudowę. Dlatego tak istotne dla inwestorów, w tym turystycznych, jest planowane przyspieszenie procesu uzyskiwania zezwolenia na prowadzenie robót budowlanych oraz na użytkowanie obiektu, mogącego świadczyć usługi turystyczne.

W 2013 r. przygotowany został projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw. Założenia tej ustawy przyjęte zostały przez Radę Ministrów w dniu 23 lipca 2013 r. Celem projektowanej zmiany jest uproszczenie i przyspieszenie procesu budowlanego w odniesieniu do większości inwestycji budowlanych. Proces ten krytykowany jest obecnie jako nadmiernie sformalizowany i zbyt długi (m.in. raport Doing Business 2013). Poprawa sytuacji nastąpi poprzez dokonanie szeregu zmian w przepisach obecnie obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, które pozwolą na zmniejszenie wymiaru obciążeń administracyjnych inwestorów budowlanych oraz doprowadzą do przyspieszenia procesu uzyskiwania zezwolenia na prowadzenie robót budowlanych (zarówno w formie pozwolenia na budowę, jak i w formie milczącej zgody).

5 sierpnia 2014 r. Rada Ministrów przyjęła *projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw*, przedłożony przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju. Zakończenie trybu legislacyjnego w tym zakresie przewidziane jest w kolejnym okresie sprawozdawczym.

Należy także zauważyć, że nadal trwają prace Komisji Kodyfikacji Prawa Budowlanego, utworzonej na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie utworzenia, organizacji i trybu działania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Budowlanego

(Dz.U. poz. 856), której głównym zadaniem jest opracowanie kompleksowej regulacji dotyczącej procesu inwestycyjno-budowlanego.

2. Działania w zakresie lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego

W 2014 r. zostało przeprowadzone corocznie badanie statystyczne „Planowanie przestrzenne w gminie”, ujęte w programie badań statystycznych statystyki publicznej. Jest to badanie stałe, wykonywane od 2005 r. na zlecenie ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Dane i informacje, które są wynikiem badania, stanowią cenny materiał dla administracji rządowej, odpowiedzialnej za sprawy planowania przestrzennego, a także szerokiej grupy podmiotów, w tym inwestorów turystycznych - także zagranicznych, szukających optymalnej lokalizacji dla swoich przedsięwzięć oraz dla samorządów wszystkich poziomów związanych z gospodarowaniem nieruchomościami i wielu innych.

W 2014 r. w zakresie realizacji celu dotyczącego rozwoju turystycznego polskiego wybrzeża MIiR podejmowało działania związane z opracowaniem planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich. Instytut Morski w Gdańsku rozpoczął prace nad przygotowaniem „Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich wraz z analizami przestrzennymi”. Dokument ten będzie określał uwarunkowania przestrzenne, prawne, gospodarcze, społeczne i przyrodnicze dla potrzeb sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich przyczyni się m.in. do wzrostu inwestycji w obszarze turystyki morskiej i przybrzeżnej.

3. Działania w zakresie rozwoju polityki miejskiej

W Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju zakończyła się nieformalna dyskusja wokół pierwszego projektu dokumentu pn. Krajowa Polityka Miejska. Cele dokumentu dotyczą m.in. racjonalizacji gospodarowania przestrzenią, poprawy jakości środowiska i ładu przestrzennego w miastach, co sprzyja rozwojowi oferty w zakresie turystyki miejskiej, w tym biznesowej. Działania na rzecz zwiększania atrakcyjności turystycznej są elementem niektórych programów rewitalizacji przygotowywanych przez gminy, zwłaszcza w kontekście rozwoju oferty turystyki kulturowej i postindustrialnej oraz tworzenia i wzrostu jakości

infrastruktury turystycznej. Aktywność Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju na rzecz poprawy warunków realizowania rewitalizacji w Polsce koncentruje się aktualnie wokół przygotowania projektu założeń do projektu ustawy o rewitalizacji oraz przygotowaniu Narodowego Planu Rewitalizacji.

4. Działania w zakresie transportu kolejowego

Transport kolejowy odgrywa znaczącą rolę w podróżach turystów - zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Nie bez znaczenia są niższe ceny biletów kolejowych niż lotniczych, zniżki w cenach biletów grupowych, możliwość wygodnego podróżowania w nocy czy korzystania z posiłków w trakcie podróży. Dlatego ważne są działania ministra właściwego do spraw transportu na rzecz dofinansowania kolejowych pasażerskich przewozów międzywojewódzkich i międzynarodowych. Należy oczekiwać poprawy podróżowania transportem kolejowym także z uwagi na zadania zrealizowane przez samorządy terytorialne w formie zakupu, modernizacji oraz napraw pojazdów kolejowych, przeznaczonych do przewozów pasażerskich.

W roku 2014 minister właściwy ds. transportu, w ramach wykonywania usług o charakterze publicznym, dofinansował:

- 34 pociągi międzynarodowe obsługiwane przez spółki PKP Intercity S.A. i Przewozy Regionalne Sp. z o.o.,
- 245 pociągów międzywojewódzkich obsługiwanych przez PKP Intercity S.A.,
- W ramach dotacji budżetowej w 2014 r. przekazano przewoźnikom kolejowym na ten cel następujące środki:
 - 7 594 685,32 zł dla spółki Przewozy Regionalne Sp. z o.o. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych,
 - 20 220 000 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych,
 - 432 698 350 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzywojewódzkich.

Łącznie przekazano z budżetu państwa 460 513 035,32 zł na dofinansowanie kolejowych pasażerskich przewozów międzywojewódzkich i międzynarodowych.

Ponadto, w budżecie państwa na rok 2014 w części 83, poz. 45 – Dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, ujęto kwotę w wysokości 116.700 tys. zł, z przeznaczeniem na zakup i modernizację kolejowych pojazdów szynowych służących do przewozów pasażerskich wykonywanych na podstawie umowy o świadczenie usług publicznych. Powyższa kwota została podzielona równo pomiędzy wszystkie województwa, czyli każde miało do dyspozycji 7 293 750 zł.

W 2014 r. samorzady miały również do dyspozycji środki z Funduszu Kolejowego, przeznaczone na zadania w zakresie zakupu, modernizacji oraz napraw pojazdów kolejowych przeznaczonych do przewozów pasażerskich, w wysokości 149 997 901,72 zł (w tym 49 997 901,72 zł niewykorzystane w latach poprzednich, które przeszły na rok 2014). Łącznie wypłacono województwom 134 249 050,80 zł. Nieprzekazane w 2014 r. środki w wysokości 15 748 850,92 zł zostaną uwzględnione w limicie na rok 2015.

5. Działania w zakresie transportu lotniczego

W 2014 r. kontynuowano programy inwestycyjne i operacyjne, które miały na celu zwiększenie przepustowości infrastruktury portów lotniczych w celu obsługi prognozowanego ruchu lotniczego na najbliższe 5-10 lat.

Budowa oraz rozbudowa infrastruktury lotniskowej oraz tej związanej z kontrolą ruchu lotniczego od wielu lat jest jednym z priorytetów polskiego rządu. Prowadzone inwestycje miały za zadanie zwiększenie przepustowości portów lotniczych oraz tej związanej z przestrzenią powietrzną przy jednoczesnym zagwarantowaniu największego możliwego bezpieczeństwa wykonywania operacji lotniczych oraz zapewnieniu zrównoważonego rozwoju transportu lotniczego. W ramach tych działań dokonano inwestycji polegających na budowie i rozbudowie nowych terminali pasażerskich, rozbudowie dróg kołowania i płyt postojowych, modernizacji pasów startowych oraz rozbudowie infrastruktury nawigacji, dozoru i komunikacji (CNS) jak i wdrożenia nowego systemu zarządzania ruchem lotniczym.

Program modernizacji lotnisk objął między innymi porty lotnicze w Warszawie, Gdańsku, Szczecinie, Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Rzeszowie, Katowicach, Bydgoszczy oraz Łodzi. Wartość inwestycji na lotniskach należących do sieci TEN-T wyniosła około 5,8 mld zł w ciągu ostatnich 5 lat (około 40 proc. środków pochodzi z funduszy UE). Po rozbudowie, w 2015 roku, porty lotnicze, będą zdolne obsłużyć ponad 40 mln pasażerów rocznie.

W 2014 r. polskie lotniska odprawiły ponad 27,1 mln pasażerów, co stanowiło imponujący wzrost o ok. 8,7 % w stosunku do roku 2013.

W roku 2014 Departament Lotnictwa Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju nadal prowadził prace koncepcyjne nad nowelizacją Programu Rozwoju Sieci Lotnisk i Lotniczych Urządzeń Naziemnych. Podejmowane działania mają na celu nie tylko uaktualnienie *Programu* (który tworzony był na podstawie danych za rok 2005, kiedy to stan sektora lotniczego był istotnie odmienny od obecnego), ale również stworzenie strategii rozwoju w odniesieniu do lotnisk lokalnych, które stanowią naturalne rozwinięcie podstawowej sieci lotnisk, a tym samym stworzenie wspólnej strategii rozwoju lotnisk zarówno dla lotnisk regionalnych jak i lotnisko charakterze lokalnym.

Ponadto w 2014 r. kontynuowano prace na rzecz zapewnienia intermodalności transportu lotniczego z transportem lądowym (transportem kolejowym i drogowym). Niebawem połączenie kolejowe otrzyma Port Lotniczy Gdańsk (planowany termin uruchomienia połączenia kolejowego to 1 września 2015 r.).

Polska prowadzi także działania inwestycyjne w zakresie żeglugi powietrznej. W ostatnim czasie trwał proces wdrażania operacyjnego nowego systemu zarządzania ruchem lotniczym (Pegasus_21). Dzięki nowemu systemowi możliwe będzie znaczne zwiększenie przepustowości przestrzeni powietrznej, co przełoży się na zwiększenie ilości obsługiwanych przez kontrolerów samolotów, a opóźnienia w przestrzeni powietrznej będą ograniczone do akceptowalnego poziomu. Wskazane powyżej wysiłki inwestycyjne związane z lotnictwem, które są realizowane już w tej chwili wpływają pozytywnie na zrównoważony rozwój tej gałęzi transportu w Polsce oraz implikują pozytywny proces harmonizacji i ujednoczenia z innymi krajami UE w tym obszarze.

6. Działania w zakresie transportu morskiego

Turystyka morska i nadmorska stanowi ważną gałąź rozwoju gospodarki morskiej. Dlatego niezbędne jest uwzględnienie tej problematyki w przygotowywanym dokumencie strategicznym pn. „Polityka morska RP do roku 2020” (z perspektywą do 2030). Także bezpieczeństwo turystów przy uprawianiu turystyki wodnej jest jednym z zadań podstawowych.

W „Polityce morskiej RP do roku 2020” w ramach kierunku priorytetowego „Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych środowiska morskiego” wydzielono podpunkt „Turystyka morska i przybrzeżna”, w ramach którego przewiduje się nasilenie działań

nakierowanych na tworzenie sprzyjających warunków dla zrównoważonego rozwoju tych aspektów turystyki. Projekt dokumentu obok formy tradycyjnej turystyki wypoczynkowej wymienia także promową, jachtową, rowerową oraz turystykę podwodną. Wszystkie te działania mają na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej polskiego wybrzeża.

7. Działania w zakresie dróg i autostrad

Stan dróg krajowych i autostrad ma ogromny wpływ na dostępność komunikacyjną Polski dla turystów zmotoryzowanych.

Wszelkie działania na rzecz poprawy w tym zakresie przekładają się wprost na zadowolenie turystów, zwłaszcza uprawiających turystykę campingową i caravaningową i zwiększenie przyjazdów na polskie campingi.

Rok 2014 był kolejnym okresem realizacji zadań inwestycyjnych wskazanych w „Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015” (dalej Program), który był przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 10/2011 z dnia 25 stycznia 2011 r.

W roku 2014 zrealizowano i oddano do ruchu łącznie 336,85 km dróg krajowych, w tym: 61,50 km autostrad, 223,55 km dróg ekspresowych, 25,10 km obwodnic oraz 26,70 km ważniejszych przebudów i wzmocnień.

Pierwotnie Program obejmował swoim zasięgiem okres do 2015 roku, a zakresem finansowym zadania inwestycyjne rozpoczynane do końca 2013 roku.

W związku z zamiarem zapewnienia ciągłości prac inwestycyjnych w ramach nowej perspektywy UE od 2014 roku, w 2013 roku zostały przygotowane Załączniki nr 5 oraz nr 6 do Programu. Przedmiotowe dokumenty swoim zakresem obejmowały listy nowych projektów drogowych, odpowiednio: odcinków dróg ekspresowych i autostrad (nr 5) oraz obwodnic (nr 6). Pozwoliło to na ogłoszenie przetargów począwszy od 2013 roku i ponoszenie wydatków od 2014 roku, nie czekając na przyjęcie wszystkich dokumentów strategicznych, programowych i finansowych dla perspektywy finansowej UE 2014 -2020.

Rada Ministrów zmieniła Program przyjmując uchwały: nr 93/2013 z dnia 4 czerwca 2013 r., nr 189/2013 z dnia 1 października 2013 r. oraz nr 222/2013 z dnia 10 grudnia 2013 r., uchwałą RM nr 26/2014 z dnia 4 marca 2014 r. oraz uchwałą RM nr 158/2014 z dnia 5 sierpnia 2014 r. wprowadzając tym samym ww. Załącznik nr 5 oraz Załącznik nr 6 do Programu.

Ponadto, podjęto prace nad opracowaniem programu drogowego na nową perspektywę, tj. Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023. Projekt Programu został poddany uzgodnieniom międzyresortowym oraz konsultacjom publicznym. Konsultacje rozpoczęły się 22 grudnia 2014 r. Kolejnymi krokami jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, uzgodnienie z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, a następnie przedłożenie projektu Programu pod obrady stałego Komitetu Rady Ministrów oraz Rady Ministrów.

Łączną kwotę wydatków inwestycyjnych w ramach Krajowego Funduszu Drogowego określono na poziomie około 92,8 mld zł. Przewidziano również wydatki ponoszone na utrzymanie odpowiednich standardów technicznych istniejącej sieci drogowej, przygotowanie zadań do realizacji oraz zarządzanie. W latach 2014-2023 wydatki ponoszone z budżetu państwa wynosić będą 48,7 mld zł. Oprócz tego ponoszone będą wydatki na kontynuację zadań inwestycyjnych z Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015.

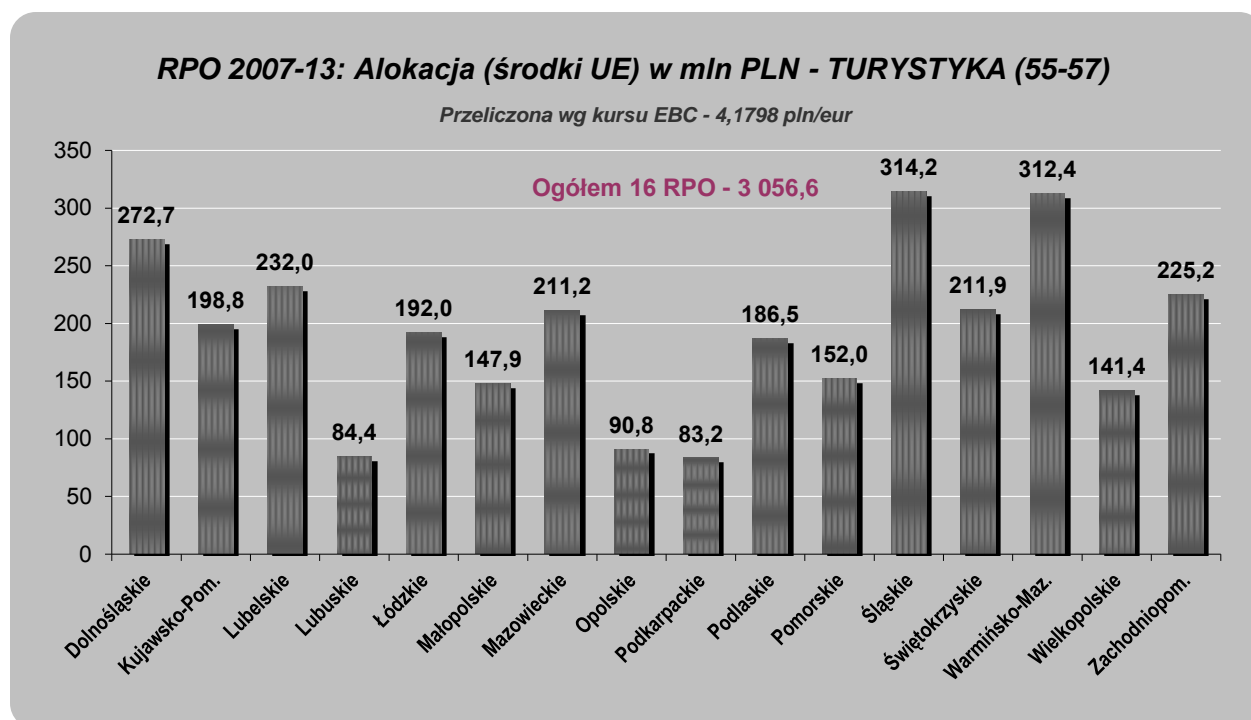
8. Regionalne Programy Operacyjne

W perspektywie finansowej 2007–2013 Departament Koordynacji Strategii i Polityk Rozwoju w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju pełni rolę Instytucji Koordynującej Regionalne Programy Operacyjne (dalej „IK RPO”), a Zarządy Województw pełnią rolę Instytucji Zarządzających poszczególnymi programami (dalej „IZ”). W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki (kategorie interwencji 55-57) przewidziano ogółem **731,3 mln EUR** (środki UE), co stanowi ok. **3 056,6 mln zł** i odpowiada 4,2% ogólnej alokacji dostępnej na realizację RPO.

Na następnej stronie zaprezentowano indykatywny¹ podział środków dostępnych na turystykę w poszczególnych województwach.

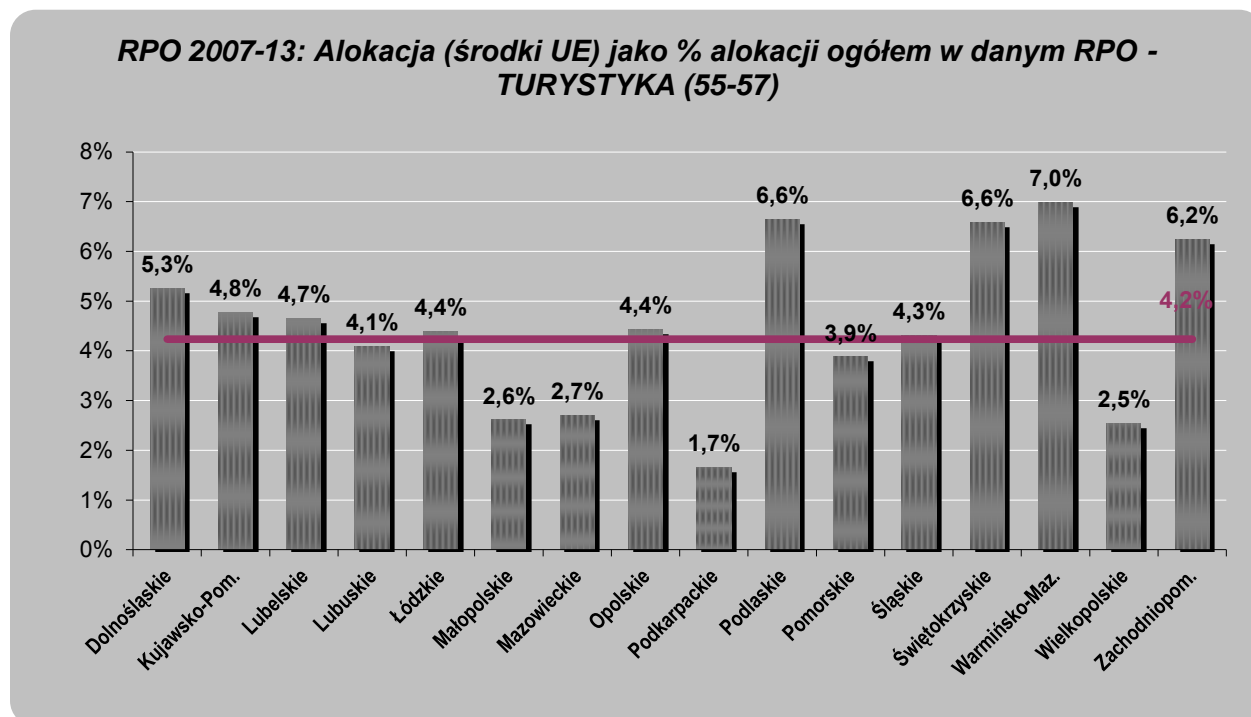
¹ Zgodnie z art. 11 ust. 1 i 3 rozporządzenia wykonawczego nr 1828/2006 Państwa Członkowskie przedkładają Komisji indykatywny podział, według kategorii planowanego wykorzystania funduszy na poziomie programu operacyjnego, a dane te są wykorzystywane przez Komisję wyłącznie w celach informacyjnych. W związku z tym, w każdym programie operacyjnym znajdują się tabele zawierające **szacunkowy** podział wkładu krajowego. Indykatywność tabel finansowych w podziale na kategorie interwencji oznacza, że nie muszą one uwzględniać faktu przenoszenia środków pomiędzy działaniami PO, ponieważ nie wymaga to zmiany decyzji Komisji. Może to powodować możliwość przekraczania poziomu 100% alokacji.

Wykres 1. Podział alokacji w ramach RPO w mln PLN – środki UE w obszarze turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

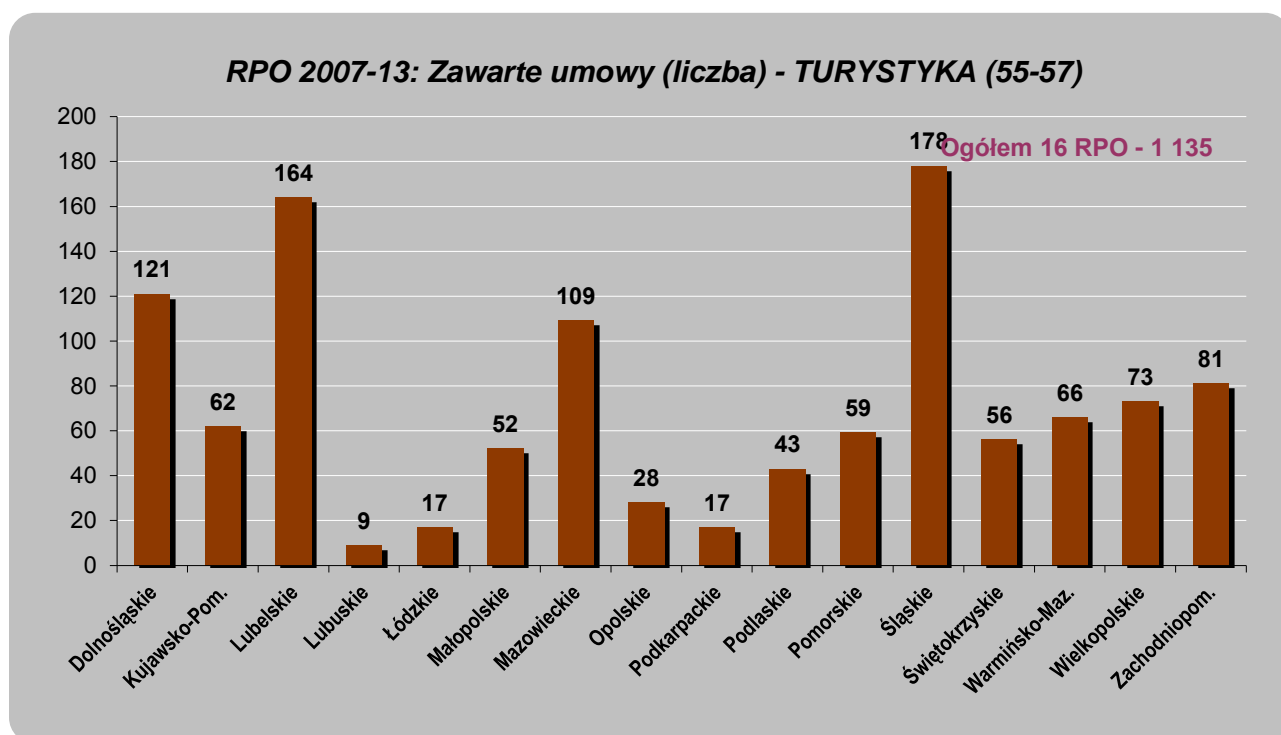
Wykres 2. Procentowy udział alokacji przewidzianej na realizację projektów w zakresie turystyki w danym województwie w stosunku do całej dostępnej alokacji dla danego województwa (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Najwięcej środków na realizację projektów z zakresu turystyki przewidziano w województwie warmińsko-mazurskim (7,0% całej alokacji dostępnej dla tego województwa w ramach RPO w latach 2007-2013 – 312,4 mln zł). Natomiast najmniej środków na realizację projektów z obszaru turystyka zaplanowano w województwie podkarpackim (1,7% dostępnej alokacji na realizację RPO w tym województwie – 83,2 mln zł).

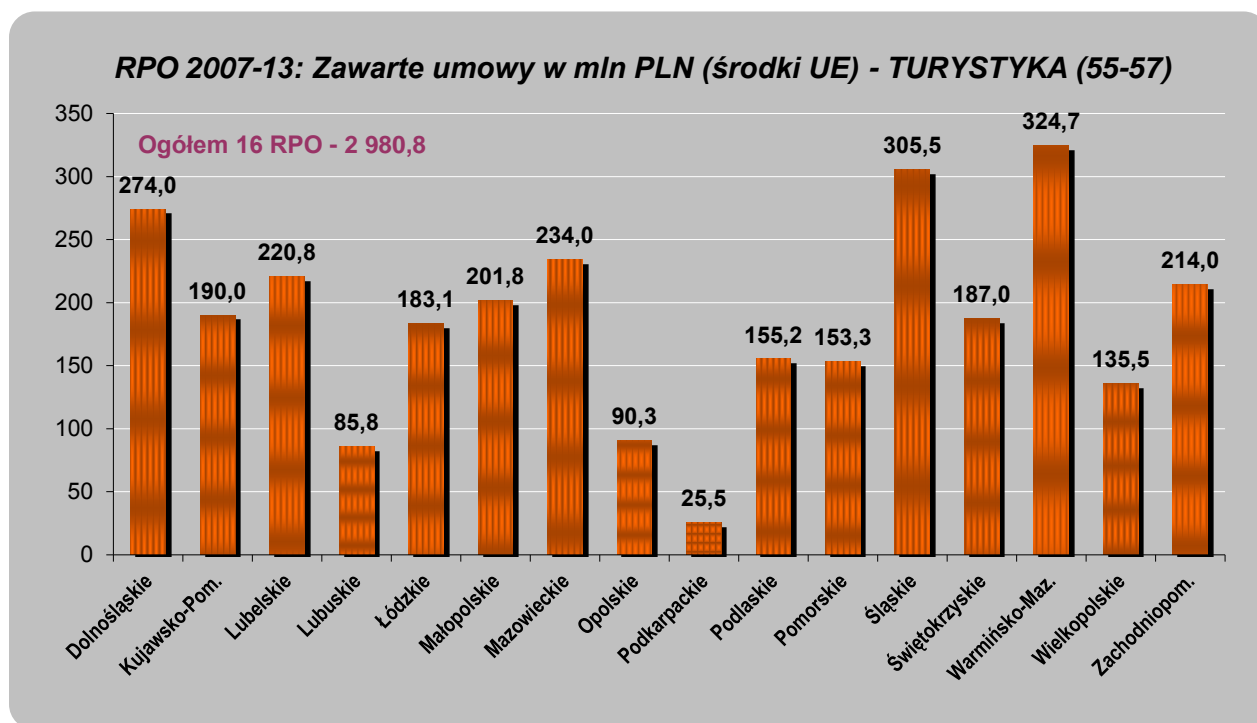
Wykres 3. Liczba podpisanych umów w obszarze turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

W 2014 r. liczba podpisanych umów w zakresie turystyki wzrosła o 125 (1135, wobec 1010 umów podpisanych na koniec 2013 r.). Najwięcej projektów realizowanych jest w województwach: śląskim – 178 oraz w lubelskim – 164. Najmniej natomiast w województwach: lubuskim – 9 następnie w łódzkim oraz w podkarpackim – po 17.

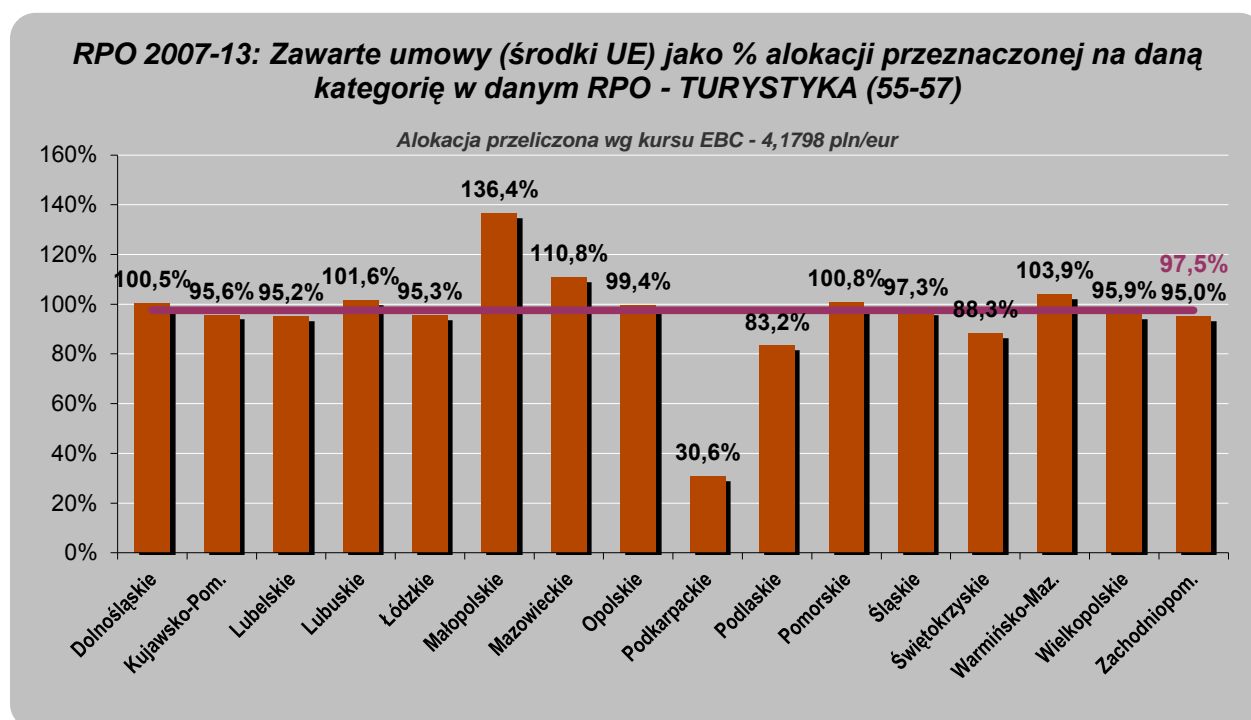
Wykres 4. Wartość podpisanych umów – środki UE w ramach RPO

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Na koniec 2014 r. łączna ogólna wartość podpisanych umów w ramach komponentu turystyka wyniosła 6 874,9 mln zł, w tym łączna wartość dofinansowania (środki UE) – 2 980,8 mln zł, co w stosunku danych na koniec 2013 r. stanowi wzrost o 107,4 mln zł. Narastająco umowy o największej wartości (środki UE) w tym obszarze są realizowane w województwach: warmińsko-mazurskim – 324,7 mln zł i w śląskim – 305,5 mln zł. Natomiast umowy o najmniejszej wartości (środki UE) są realizowane w województwach: podkarpackim – 25,5 mln zł – oraz lubuskim – 85,8 mln zł.

Wykres 5. Procentowy udział zawartych umów w ramach komponentu turystyka w RPO w stosunku do indykatywnej alokacji w ramach tego komponentu (RPO)²

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Analiza poziomu wykorzystania indyktywnej alokacji przeznaczanej na turystykę w ramach RPO według zawartych na koniec 2014 i 2013 r. umów, pozwala stwierdzić, że w 2014 r. poziom kontraktacji wzrósł o 3,3 punktu procentowego i wynosi 97,5% alokacji (wobec 94,2% na koniec 2013 r.). Najwięcej, w stosunku do środków dostępnych na realizację komponentu turystyka, zakontraktowano w województwie małopolskim (136,4% indyktywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie), co odpowiada 52 podpisanym umowom o wartości dofinansowania ze środków UE wynoszącej 201,8 mln zł oraz mazowieckim (110,8% indyktywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 109 podpisanym umowom o wartości dofinansowania – środki UE 234 mln zł). Natomiast względem zaplanowanej alokacji, najmniej środków z zakresu turystyki zakontraktowano w województwie podkarpackim (30,6% indyktywnej alokacji

² Niski udział wartości zawartych umów w całkowitej alokacji przeznaczanej na kategorię interwencji 55-57 w województwie podkarpackim wynika z faktu, że do prezentacji danych wykorzystano alokację indyktywną, a więc szacunkową. W RPO WP 2007-2013 turystyka wspierana jest w ramach VI osi priorytetowej *Turystyka i kultura*, w ramach której zakontraktowano 99,71% alokacji, jednak nie znajduje to odzwierciedlenia na wykresie, ponieważ oś VI oprócz kategorii interwencji 55-57 obejmuje również kategorie związane z kulturą (58-60) i ścieżkami rowerowymi (24).

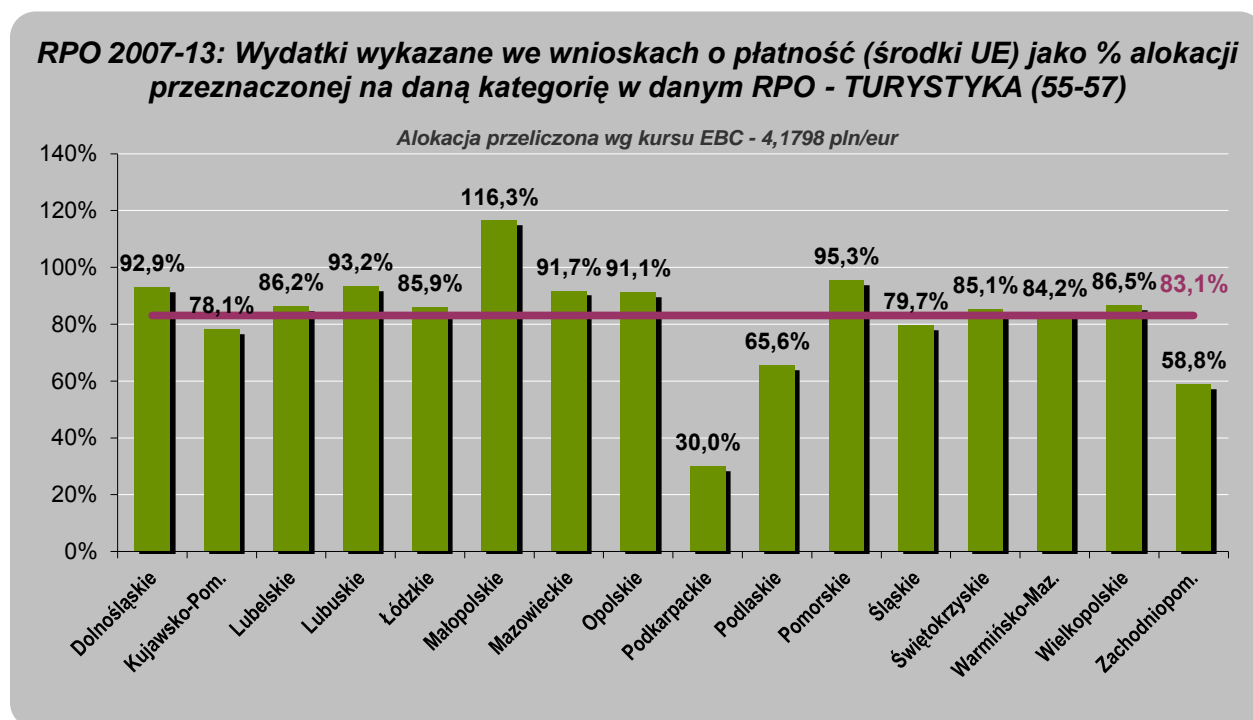
przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 17 podpisanym umowom o wartości dofinansowania ze środków UE – 25,5 mln zł.

Wykres 6. Wartość złożonych wniosków o płatność (środki UE) w ramach obszaru turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

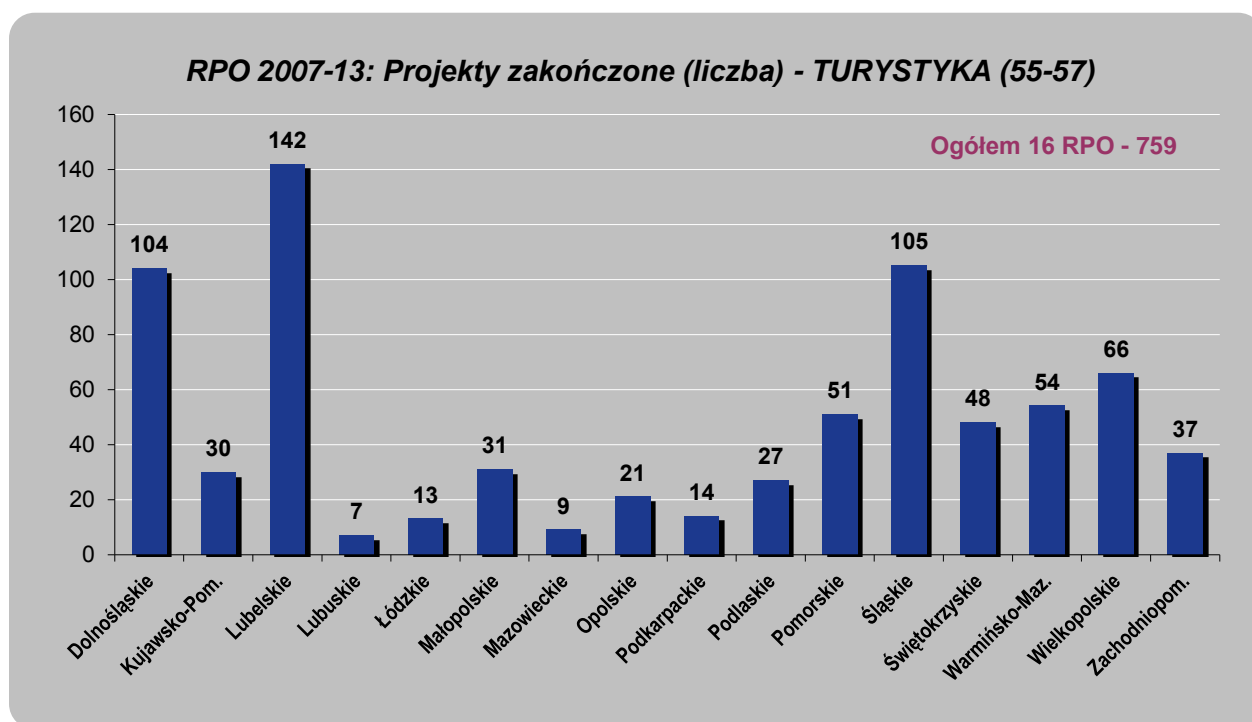
Wykres 7. Procentowy udział zawartych umów w ramach komponentu turystyka w RPO w stosunku do indykatywnej alokacji w ramach tego komponentu (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

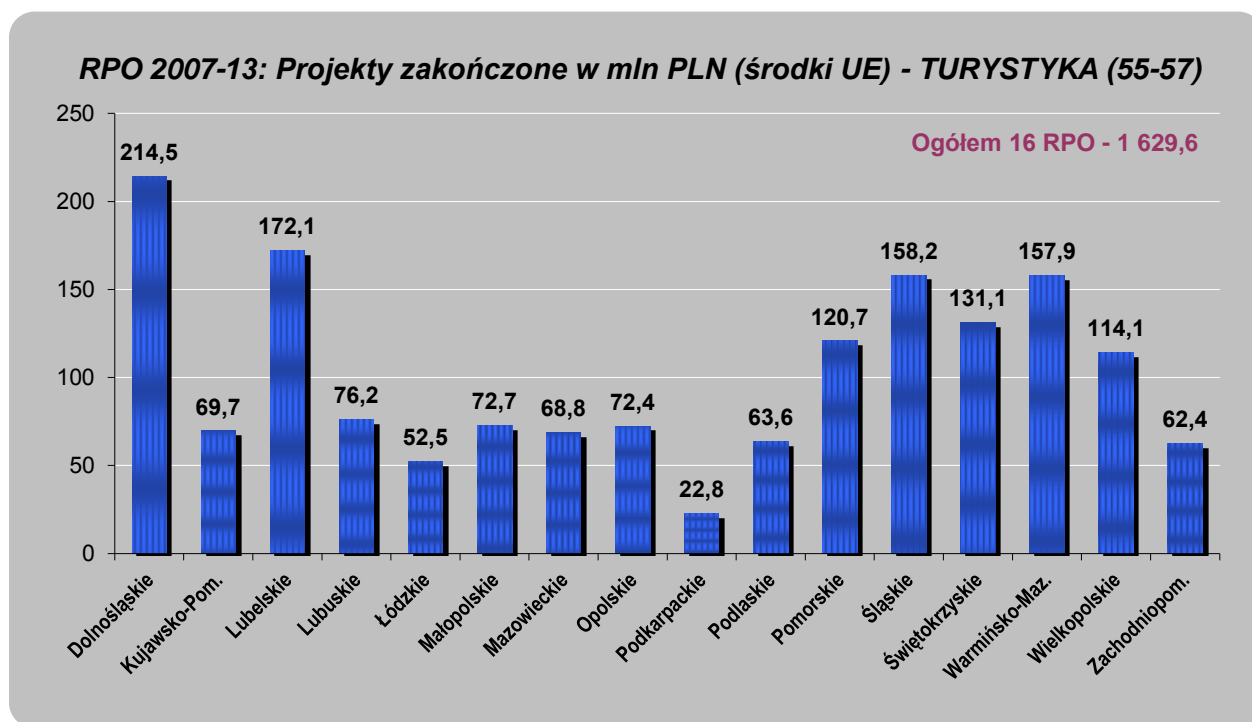
Analizując wartości z powyższych wykresów, należy stwierdzić, iż łączna wartość złożonych wniosków o płatność (środki UE) w obszarze turystyka wyniosła 2 541,1 mln zł. W 2014 r. odnotowano wzrost wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność w stosunku do zaplanowanej alokacji. W porównaniu do stanu na koniec 2013 r., wykorzystanie alokacji wzrosło o 12,8 punktu procentowego i wynosi ono obecnie 83,1% alokacji. Analizując poziom wykorzystania alokacji na podstawie wartości wniosków beneficjentów o płatność w poszczególnych województwach, na uwagę zasługuje wysoki poziom wykorzystania indykatywnej alokacji w województwie małopolskim (116,3%, co odpowiada kwocie UE 172,1 mln zł) i pomorskim (95,3%, tj. 144,9 mln zł).

Wykres 8. Projekty zakończone, dla których zatwierdzono wniosek o płatność końcową (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Wykres 9. Wartość projektów zakończonych, dla których zatwierdzono wniosek o płatność końcową (RPO)

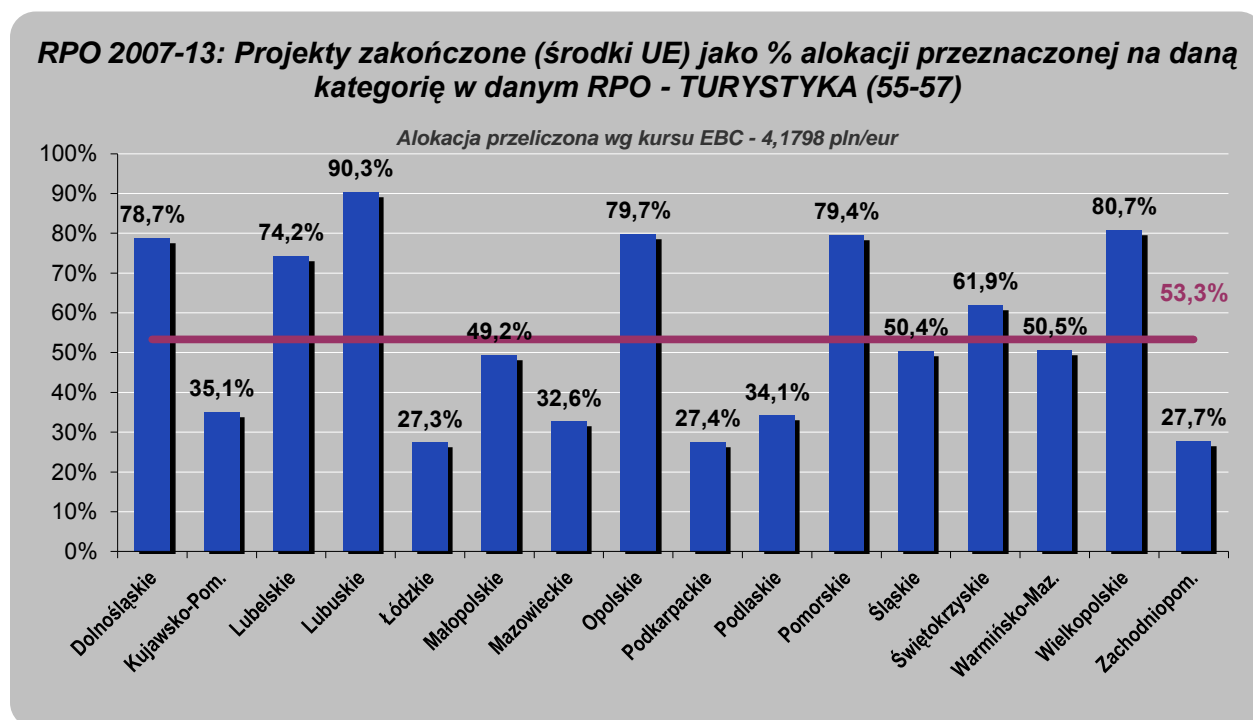

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Analizując projekty turystyczne w ramach RPO pod względem liczby zakończonych projektów, należy podkreślić, iż do końca 2014 r. rozliczono już 759 projektów. Stanowi to wzrost o 127 projektów w stosunku do stanu na koniec 2013 r. Wartość tych projektów (środki UE) wynosi 1 629,6 mln zł, co stanowi 53% indykatywnej alokacji przeznaczanej na obszar turystyka (wobec 41,6% na koniec 2013 r.). Najwięcej projektów rozliczono w województwie lubelskim – 142, następnie w śląskim – 105 oraz w dolnośląskim – 104. Natomiast najmniej w województwie lubuskim (7), mazowieckim (9) i łódzkim (13).

Analizując zakończone projekty pod kątem wartości umów (środki UE), należy stwierdzić, iż projekty o największej wartości zrealizowano dotychczas w województwie dolnośląskim (214,5 mln zł) oraz w województwie lubelskim (172,1 mln zł). Natomiast projekty odpowiadające najniższej wartości zakończono w województwie podkarpackim (22,8 mln zł), a następnie w łódzkim (52,2 mln zł) oraz w zachodniopomorskim (62,4 mln zł).

Wykres 10. Zakończone projekty jako procent alokacji przeznaczanej na kategorię turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca NSRO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

W części województw, np. w łódzkim, podkarpackim czy zachodniopomorskim, większość projektów będzie finalizowanych w roku 2015, natomiast w województwie lubuskim,

wielkopolskim czy opolskim już zrealizowano projekty na ponad połowę przewidzianej na ten obszar alokacji.

Projekty indywidualne

Projekty kluczowe (indywidualne) stanowią przedsięwzięcia inwestycyjne o strategicznym charakterze dla realizacji programu operacyjnego, których wdrożenie jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, danego sektora bądź województwa. Projekty te w znaczący sposób przyczyniają się do realizacji założeń zawartych w Strategii Rozwoju Kraju, politykach sektorowych czy strategiach rozwoju województw.

Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2014 roku na listach projektów indywidualnych w obszarze turystyki (kategorie interwencji 55-57) w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych znajdowały się 82 projekty o wartości całkowitej wynoszącej 3 184,05 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło około 1 514,77 mln zł.

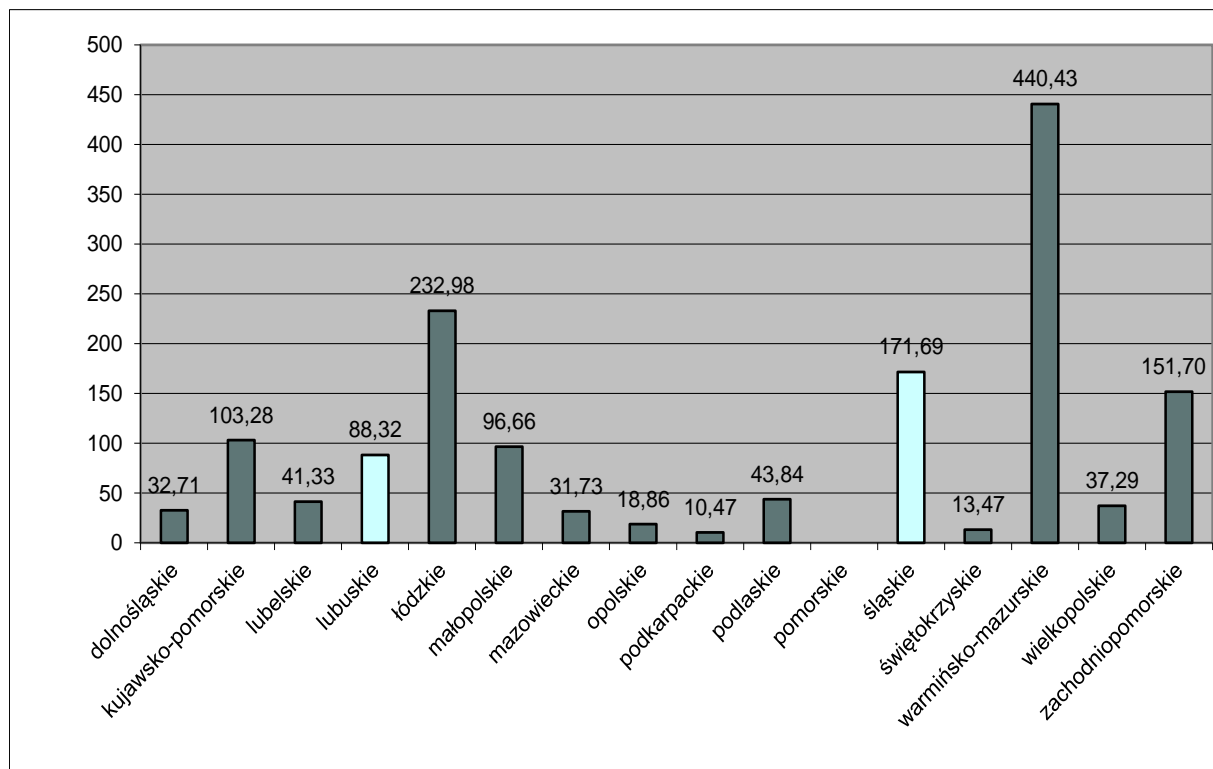
Tabela 1. Projekty indywidualne w obszarze turystyki w ramach RPO (stan na 31.12.2014)

Województwo	Liczba projektów indywidualnych	Umowy o dofinansowanie	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)	Aktualna wartość całkowita projektu (w mln PLN)	Aktualna wartość dofinansowania projektu ze środków UE (w mln PLN)
Dolnośląskie	4	4	99,25	32,71	99,25	32,71
Kujawsko-pomorskie	11	11	178,31	103,28	173,93	94,75
Lubelskie	3	3	52,83	41,33	49,89	36,92
Lubuskie	10	10	283,56	88,32	283,56	88,32
Łódzkie	4	4	478,68	232,98	315,86	108,26
Małopolskie	4	4	321,07	96,66	404,24	96,65
Mazowieckie	4	4	66,54	31,73	67,09	27,60
Opolskie	3	3	42,15	18,86	39,32	19,46
Podkarpackie	1	1	21,72	10,47	21,72	10,47
Podlaskie	4	4	318,69	43,84	313,01	39,59

Pomorskie	brak	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Śląskie	2	2	267,89	171,69	202,88	79,27
Świętokrzyskie	2	2	19,20	13,47	18,55	14,80
Warmińsko-mazurskie	6	6	597,44	440,43	516,44	303,14
Wielkopolskie	7	6	55,15	37,29	55,55	31,11
Zachodniopomorskie	17	17	382	151,70	361,27	128,82
SUMA	82	81	3 184,05	1 514,77	2 922,57	1 111,87

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Alokacja (środki UE) na projekty indywidualne dot. turystyki (RPO)

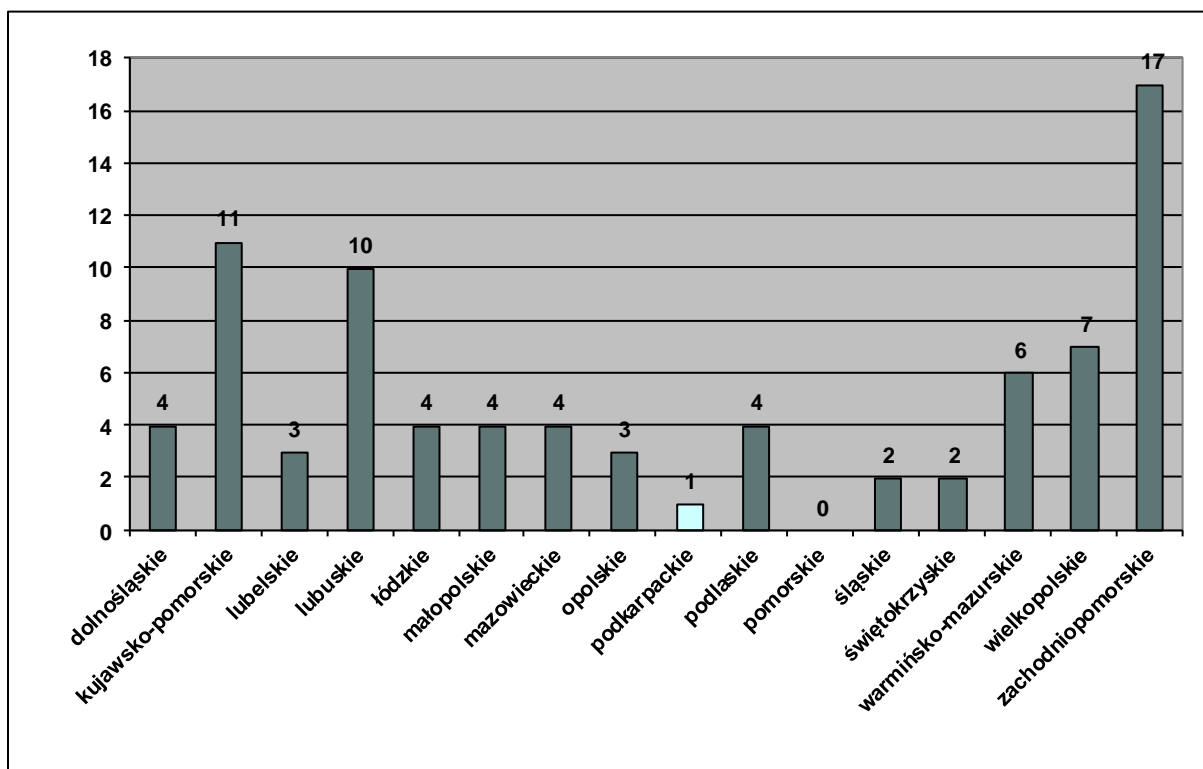

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Największa wartość dofinansowania na projekty indywidualne w obszarze turystyki jest przeznaczona w RPO woj. warmińsko-mazurskiego (440,43 mln zł), łódzkiego (232,98 mln zł) oraz śląskiego (171,69 mln zł). Najmniejsza wartość projektów w zakresie turystyki

(wśród województw realizujących tego typu projekty w trybie indywidualnym) dotyczy woj. podkarpackiego -10,47 mln zł.

Liczba inwestycji z turystyki na listach projektów indywidualnych (RPO) wg stanu na 31.12.2014 r.

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Najwięcej projektów indywidualnych w obszarze turystyki jest realizowanych w ramach RPO woj. zachodniopomorskiego – 17. W dalszej kolejności najwięcej projektów znajdowało się w woj. kujawsko-pomorskim (11) oraz lubuskim (10). Należy podkreślić, że województwa śląskie oraz warmińsko – mazurskie realizują szerokie projekty w tym obszarze, dzięki czemu wsparcie jest ukierunkowane na najbardziej atrakcyjne turystycznie obszary tych regionów. Województwo pomorskie nie realizuje w obecnej perspektywie projektów w trybie indywidualnym.

Postęp rzeczowy w 16 RPO

Dane dotyczące wskaźników produktu i rezultatu zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informatycznego KSI (SIMIK 2007-2013) z podpisanych umów i złożonych wniosków o płatność końcową według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. wg kodów interwencji o numerach: 55, 56 i 57 (kategorie z obszaru turystyka). Osiągnięte wartości odnoszą się do projektów, w ramach których wpłynął wniosek o płatność końcową,

natomiast dane dotyczące szacowanych wartości dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie.

W 2014 r. nastąpił znaczny wzrost wartości większości wskaźników monitorowanych w obszarze „Turystyka” w stosunku do poprzednich lat. Ten stan wynika z zatwierdzenia w 2014 r. znacznej liczby wniosków o płatność końcową, ale także nowo podpisanych umów.

Szlaki turystyczne

Szlak turystyczny to wytyczona, oznakowana trasa, wzdłuż której znajdują się obiekty uznane jako atrakcyjne turystycznie. Szlaki zostały podzielone na: piesze, rowerowe, wodne (żeglarskie i kajakowe), jeździeckie, narciarskie, historyczne, przyrodnicze, motorowe, pielgrzymkowe i inne.

Do 31 grudnia 2014 r. w ramach projektów zrealizowanych w obszarze turystyka **wybudowano** 3 482 km szlaków turystycznych (z czego w samym 2014 r. - 145 km), w tym najwięcej w woj. śląskim (1005 km) oraz warmińsko-mazurskim (894 km). Zrealizowane projekty dotyczyły najczęściej wytyczania lub oznakowania ciągów pieszo-rowerowych w celu ułatwienia dotarcia do ciekawych miejsc w regionie.

Ponadto, do końca 2014 r. **przebudowano** 1156 km szlaków turystycznych, w tym najwięcej także w woj. śląskim (298 km), ponadto w woj. kujawsko-pomorskim (242,7 km) i wielkopolskim (195 km). W porównaniu ze stanem na koniec 2013 r., odnotowano znaczny przyrost długości przebudowanych szlaków (o 455 km).

Zgodnie z podpisanymi do 31 grudnia 2014 r. **umowami** o dofinansowanie w obszarze „Turystyka”, wybudowanych zostanie 5 071 km szlaków turystycznych (najwięcej w woj. śląskim, tj. 1 191 km). Przebudowanych natomiast zostanie 2 872 km szlaków, w tym najwięcej w woj. małopolskim (996 km) oraz kujawsko-pomorskim (965 km).

Produkty turystyczne

Przez produkt turystyczny rozumie się komplementarną ofertę turystyczną cechującą się rozpoznawalnością, utworzoną w celu wypromowania miejsca, w którym powstała, a w konsekwencji – zwiększenia atrakcyjności turystycznej tego miejsca. Pojęcie produktu turystycznego jest kategorią złożoną, a w jej skład wchodzi duża liczba elementów wzajemnie ze sobą powiązanych. Przykłady produktu turystycznego to np. festiwal, spektakl, widowisko, wystawy, obchody dni, tworzenie szlaków kulturowo

-turystycznych, przebudowa/ modernizacja/ restauracja obiektów kulturowych, sakralnych.

Do 31 grudnia 2014 r. **powstały** 373 nowe produkty turystyczne, najczęściej w woj. warmińsko-mazurskim – 90. Ponadto, w tym okresie **zmodyfikowano** 111 produktów turystycznych, w tym najczęściej w woj. dolnośląskim – 31 i świętokrzyskim – 27. Projekty polegały m.in. na przebudowie, modernizacji istniejących obiektów kulturowych, turystycznych lub rekreacyjnych, których celem było dodatkowe wypromowanie istniejącej oferty.

Z utworzonych bądź zmodyfikowanych produktów turystycznych **skorzystało** rocznie łącznie 16,7 mln osób.

Na podstawie podpisanych do 31 grudnia 2014 r. umów, **utworzonych zostanie** 1011 produktów turystycznych (w tym w woj. mazowieckim – 509 szt.), a zmodyfikowanych zostanie – 229 (w tym w woj. warmińsko-mazurskim – 66 szt.). Skorzysta z nich ok. 17,7 mln osób.

Obiekty turystyczno-rekreacyjne

Przez obiekty infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej rozumie się urządzenia, obiekty lub siedziby instytucji o charakterze turystycznym lub rekreacyjnym służące do świadczenia usług i zaspokojenia potrzeb związanych z bierną i aktywną turystyką (m.in. baza noclegowa, baza gastronomiczna, itp.) lub rekreacją (m.in. obiekty sportowe, stadiony, hale sportowe). Przebudowa obiektu ma na celu podniesienie jego standardu bez zmiany charakteru funkcjonalnego.

Do 31 grudnia 2014 r. **wybudowano** 972 obiekty turystyczno-rekreacyjne (najwięcej w woj. śląskim – 410 i pomorskim – 125), tj. o 247 szt. więcej w porównaniu ze stanem na koniec 2013 r.

Do końca 2014 r. **przebudowano** 312 obiektów turystyczno-rekreacyjnych (najwięcej w woj. śląskim, 49), tj. o 90 szt. więcej niż do końca 2013 r. Projekty polegały m.in. na podniesieniu atrakcyjności lub standardu obiektów turystycznych, rekreacyjnych, sportowych takich jak ośrodki wypoczynkowe, sportu i rekreacji, plaże, promenady.

Z obiektów turystycznych **skorzystało** rocznie 11,3 mln osób, w tym najczęściej w woj. śląskim – 3,1 mln osób.

Zgodnie z podpisanymi do końca grudnia 2014 r. umowami, powstaną 1 624 obiekty turystyczne, natomiast przebudowanych zostanie 543 (w obu przypadkach najwięcej w woj. śląskim, tj. odpowiednio 734 szt. i 122 szt.).

Punkty informacji turystycznej

Punkty informacji turystycznej to systemy, centra informacji, w tym nowoczesna, interaktywna sieć informacji internetowej.

Do końca 2014 r. **utworzono** 226 punktów informacji turystycznej, w tym najwięcej w woj. wielkopolskim, tj. 141. Z punktów informacji turystycznej skorzystało ogółem 6,3 mln osób.

W efekcie zawartych do końca 2014 r. umów, **utworzonych zostanie** 310 punktów informacji turystycznej (najwięcej w woj. wielkopolskim, tj. 141).

Turystyczne portale informacyjne

Do końca 2014 r. zakończono realizację projektów, których efektem było **utworzenie** 11 turystycznych portali informacyjnych (w tym 5 w 2014 r.) – 6 w woj. wielkopolskim, 2 w woj. kujawsko-pomorskim oraz po 1 w woj. lubelskim, podlaskim i zachodniopomorskim.

Na podstawie zawartych w tym okresie umów o dofinansowanie, powstanie 76 turystycznych portali informacyjnych (najwięcej w woj. mazowieckim, tj. 62).

Miejsca pracy w turystyce

W obszarze „Turystyka” do 31 grudnia 2014 r. utworzono 2 012 stałych miejsc pracy, najwięcej w woj. lubelskim – 490, warmińsko-mazurskim – 226 oraz w dolnośląskim – 211. W 2014 r. utworzono 325 miejsc pracy. Natomiast na podstawie umów zawartych do 31 grudnia 2014 r., planuje się stworzyć w turystyce łącznie 3 097 miejsc pracy. Zgodnie z deklaracjami, najwięcej miejsc pracy planuje się utworzyć w woj. lubelskim – 561, i warmińsko-mazurskim – 334.

9. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

Województwa Polski Wschodniej dysponują znaczącymi w skali europejskiej walorami turystyczno-przyrodniczymi, zarówno naturalnymi, jak lasy, jeziora, góry, czyste środowisko naturalne, jak i antropogenicznymi, tj. zabytki architektury (zamki, pałace) i kultury, stanowiska archeologiczne i miejsca historyczne. Silną stroną Polski Wschodniej, obok dużej

bioróżnorodności, jest duże bogactwo kulturowe i różnorodność narodowościowa. Wszystko to stanowi ogromny potencjał dla rozwoju sektora turystycznego na obszarze Polski Wschodniej.

W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (dalej PO RPW) na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem 68,86 mln EUR (środki UE), co po przeliczeniu na zł daje kwotę ok. 287,82 mln zł i stanowi 2,88% ogólnej alokacji dostępnej na realizację tego Programu.

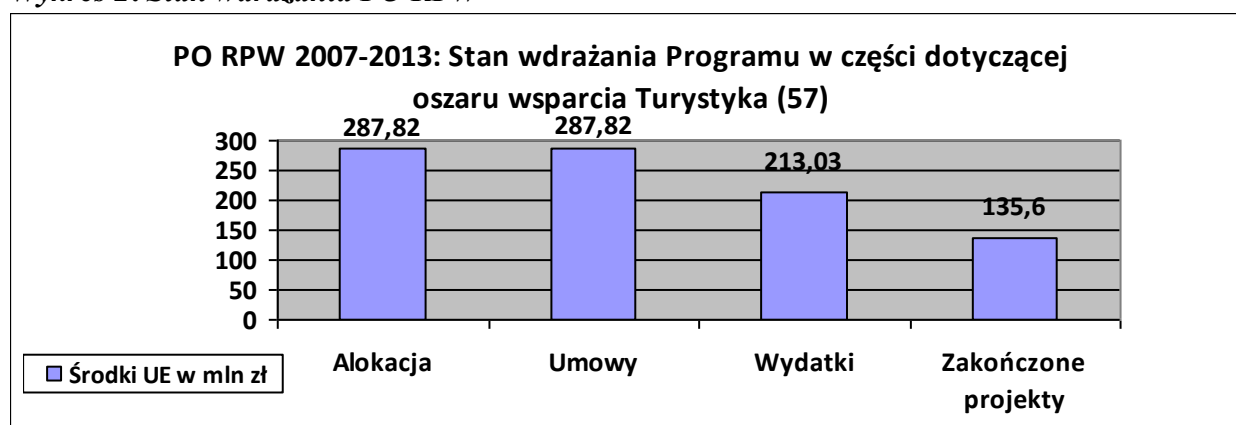
Tabela prezentuje działania, w ramach których realizowane są projekty z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 57³

Tabela 2. Działania w PO RPW dot. kategorii 57

Kategoria interwencji	Działania
57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> – Działanie III.2 <i>Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej</i> – 6 umów (projekty indywidualne); – Działanie V.1 <i>Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki</i> – 1 umowa dot. projektu indywidualnego – Działanie V.2 <i>Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej, komponent promocja</i> – 1 umowa dot. projektu indywidualnego

Poniższy wykres prezentuje stan zaawansowania PO RPW

Wykres 2. Stan wdrażania PO RPW

Źródło: IZ PO RPW na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

³ W ramach PO RPW nie występują kategorie 55,56.

Na koniec 2014 r. podpisano łącznie 8 umów na ogólną wartość 676,72 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 287,82 mln zł, co stanowi 100% alokacji przewidzianej na realizację projektów z kategorii interwencji 57 w ramach PO RPW. Na koniec 2014 r. wartość ogółem wydatków wykazanych we wnioskach o płatność wyniosła 458,53,18 mln zł, w tym dofinansowanie UE – 213,03 mln zł. Do końca 2014 r. zostały rozliczone 4 projekty⁴, o łącznej wartości dofinansowania z EFRR w wysokości 135,6 mln zł.

Celem Działania III.2 jest stworzenie warunków dla dynamicznego rozwoju turystyki kongresowej i targowej. Profesjonalnie zorganizowane centra targowe, wystawiennicze, kongresowe i konferencyjne są doskonałym miejscem na promowanie regionu oraz kraju, zarówno pod względem gospodarczym jak i turystycznym. W ramach tego działania przewidziano wsparcie dla inwestycji infrastrukturalnych związanych z budową i innymi robotami budowlanymi oraz wyposażeniem obiektów: wystawienniczych i targowych; kongresowych i konferencyjnych umożliwiającą organizację imprez o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym.

W ramach działania III.2 do końca 2014 r. zakontraktowano 6 umów na ogólną wartość 628,96 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 247,3 mln zł.

Beneficjenci tych inwestycji wykazali we wnioskach o płatność wydatki opiewające na kwotę ogółem 434,26 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 192,38 mln zł.

W ramach Działania III.2 realizowane są następujące projekty:

- *„Lubelskie Centrum Konferencyjne”* - Beneficjent: Województwo Lubelskie,
- *Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo-Wystawienniczego w Lublinie* - Beneficjent: Targi Lublin S.A,
- *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego* - Beneficjent: Targi Kielce S.A.,
- *Budowa Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnego Województwa Podkarpackiego* - Beneficjent: Województwo Podkarpackie,
- *Arena Ostróda Centrum Targowo Konferencyjne Warmii i Mazur* (dwa projekty obejmujące pierwszy i drugi etap inwestycji) – Beneficjent Demuth Alfa sp. z o.o. Ostróda S.K.A.

⁴ 3 projekty w działaniu III.2. oraz 1 projekt w działaniu V.1.

Do końca 2014 r. zakończyła się realizacja 3 projektów wystawienniczych i konferencyjnych⁵: w Lublinie⁶, Ostródzie⁷ i Kielcach⁸ o łącznej powierzchni obiektów równej 88,63 tys. m². W 2014 r. zorganizowano już około 93 imprez, w tym 31 międzynarodowych. Pozostałe 3 projekty realizowane w działaniu zakończą się w 2015 r.

Celem Działania V.1 jest wzrost zainteresowania ofertą turystyczną Polski Wschodniej.

W ramach działania zrealizowano kompleksowy projekt pn. *Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki*. Beneficjentem projektu jest Polska Organizacja Turystyczna. Rzeczowa realizacja projektu zakończyła się w grudniu 2012 r., wniosek o płatność końcową został rozliczony w 2013 r. Zakładane wartości wskaźników produktu i rezultatu zostały osiągnięte. Projekt składał się z dwóch komponentów: opracowania studium uwarunkowań atrakcyjności turystycznej oraz przeprowadzenia kampanii promocyjnej Polski Wschodniej jako miejsca aktywnego wypoczynku.

Ogólna wartość projektu wyniosła 22,89 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE 19,37 mln zł.

Cel projektu stanowił wzrost zainteresowania ofertą turystyczną pięciu województw Polski Wschodniej poprzez dotarcie z przekazem promocyjnym prezentującym walory Polski Wschodniej do jak najszerszej grupy odbiorców.

Projekt był realizowany przy współpracy z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi pięciu województw Polski Wschodniej w latach 2008-2012. Umowę zawarto 15 lutego 2010 r.

Projekt obejmował:

- prowadzenie kampanii promocyjnej pn. „Piękny Wschód” – działania promujące Polskę Wschodnią, jako miejsce aktywnego wypoczynku (realizacja w latach 2010 - 2012),
- stworzenie strony internetowej www.pieknywschod.pl (portal został uruchomiony w lipcu 2010 r.), która stanowi bazę atrakcji turystycznych Polski Wschodniej. Strona posiada angielską, niemiecką i ukraińską wersję językową. Portal jest aktualizowany po zakończeniu projektu,

⁵ tj. rozliczono 3 wnioski o płatność końcową.

⁶ Projekt: Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo-Wystawienniczego w Lublinie.

⁷ Projekt: ARENA OSTRODA Centrum Targowo Konferencyjne Warmii i Mazur.

⁸ Projekt: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego

- prowadzenie kampanii multimedialnej wykorzystującej prasę, radio, telewizję, Internet, reklamę zewnętrzną (89% budżetu),
- prowadzenie kampanii PR i BTL (below the line – działania reklamowe skierowane do konkretnego klienta niebędące reklamą w środkach masowego przekazu) - równoległe z kampanią multimedialną, a obejmującą między innymi wizyty studyjne, konkursy, imprezy promocyjne.

W ramach projektu zrealizowano 4 kampanie telewizyjne, 5 kampanii radiowych oraz 6 kampanii prasowych. Ponadto, przeprowadzono 6 kampanii outdoor. Produktem projektu jest także przeprowadzona kampania internetowa.

W zakresie najważniejszych wskaźników rezultatu wartości takie jak liczba odbiorców kampanii: telewizyjnej, radiowej i prasowej oraz liczba odbiorców serwisu internetowego, przewyższyły określone dla nich założenia. Odzwierciedla to poniższa tabela.

Tabela 3. Postęp rzeczowy projektu Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki (PO RPW)

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku zrealizowania projektu	Stopień realizacji wskaźnika (%)
1. Liczba osób- odbiorców kampanii telewizyjnej (gross impressions)	szt.	483 850 920	531 792 140	109,91
2. Liczba osób- odbiorców kampanii radiowej (gross impressions)	szt.	508 300 810	512 969 650	100,92
3. Liczba odbiorców kampanii prasowej-liczba sprzedanych nakładów	szt.	26 505 504	27 863 008	105,12
4. Liczba odbiorców kampanii internetowej- liczba odsłon	szt.	6575620 266	7480 600149	113,76

Źródło: IZ PO RPW

W ramach projektu zostały zorganizowane ponadto wizyty studyjne, imprezy promocyjne, konferencje prasowe oraz konferencje promujące projekt. W imprezach tych uczestniczyły 25 104 osoby, z czego aż 24 683 - w zorganizowanych imprezach promocyjnych.

Celem Działania V.2 – jest rozwój turystyki rowerowej w Polsce Wschodniej. W ramach działania realizowanych jest 5 projektów infrastrukturalnych, polegających na budowie trasy rowerowej w województwach Polski Wschodniej⁹.

W celu wsparcia działań inwestycyjnych w ramach działania V.2 przewidziano realizację dodatkowego uzupełniającego projektu pn. *Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej - promocja*.

Umowa o dofinansowanie projektu została zawarta 30 grudnia 2013 r.

Beneficjentem projektu jest Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, w jego imieniu projekt jest realizowany przez Regionalną Organizację Turystyczną Województwa Świętokrzyskiego. Projekt jest realizowany także w partnerstwie z pozostałymi Województwami Polski Wschodniej.

Ogólna wartość projektu wynosi 24,87 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE 21,14 mln zł.

Celem projektu jest rozwój turystyki rowerowej w Polsce Wschodniej poprzez wykreowanie i promocję produktu turystycznego Trasy Rowerowej Polski Wschodniej oraz stworzenie wizerunku makroregionu Polski Wschodniej, jako miejsca atrakcyjnego dla turystów zainteresowanych turystyką rowerową.

W ramach projektu wypracowano nazwę i logotyp trasy rowerowej (*Green Velo Wschodni Szlak Rowerowy*).

Dotychczas ze środków projektu powstała strona internetowa (www.greenvelo.pl), która umożliwia śledzenie postępów prac budowlanych. Docelowo, do końca 2015 r., powstanie interaktywny portal turystyczny dedykowany turystom rowerowym. W 2014 r. rozpoczął się także udział marki Green Velo w krajowych i zagranicznych targach turystycznych i rowerowych.

W 2015 r. zrealizowana zostanie kampania w mediach (TV, prasa, radio, Internet) skierowana do użytkowników trasy, zostaną opracowane mapy i wydawnictwa informacyjne. Ponadto zaplanowano działania wzmacniające spójność i kompleksowość produktu turystycznego tj. wprowadzenie spójnego oznakowania turystycznego, postawienie tablic witających, opracowanie projektu map poglądowych, które znajdują się w Miejscach Obsługi Rowerzystów (realizacja MOR sfinansowana zostanie w ramach komponentów infrastrukturalnych), oznakowanie dodatkowych turystycznych szlaków rowerowych, dochodzących do głównej

⁹ Kategoria interwencji 24 Ścieżki rowerowe.

trasy. Przewidziano także działania mające na celu aktywizowanie przedsiębiorców i lokalnych środowisk (organizacja spotkań informacyjnych, stworzenie bazy turystycznej na portalu internetowym).

10. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

Istotnym wsparciem dla sektora turystyki są środki z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (dalej POIG), dostępne po raz pierwszy na poziomie krajowym.

W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem 166,8 mln EUR (środki UE), co po przeliczeniu na zł daje kwotę **695,9** mln zł i stanowi niespełna 2% ogólnej alokacji dostępnej na realizację tego Programu.

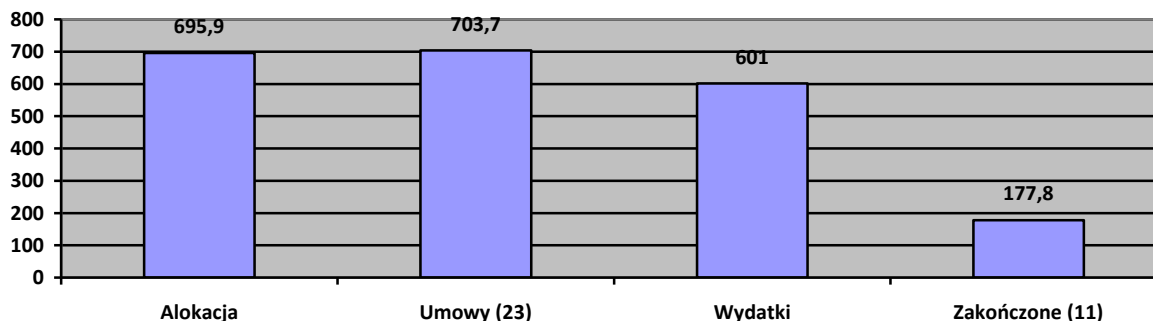
Poniższa tabela prezentuje działania, w ramach których realizowane są projekty z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 57¹⁰.

Tabela: Działania w PO IG dot. kategorii 57

Kategoria interwencji	Działania
57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> – Działanie 6.3 <i>Promocja turystycznych walorów Polski</i> – 2 umowy, – Działanie 6.4 <i>Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym</i> – 21 umów (projekty indywidualne)

Poniższy wykres prezentuje stan zaawansowania POIG:

Wykres: Stan wdrażania POIG w mln zł – środki UE (alokacja, umowy, wydatki, projekty zakończone).

Źródło: IZ PO IG na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013.

¹⁰ W ramach PO IG nie występują kategorie 55 i 56.

Celem działania 6.3 POIG jest wzmocnienie konkurencyjności gospodarki poprzez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie.

Od początku realizacji Programu w ramach tego działania zakontraktowano dwie umowy o dofinansowanie na łączną wartość 251,8 mln zł, z tego wartość dofinansowania ze środków UE wynosi 214 mln zł. Beneficjentem projektów jest Polska Organizacja Turystyczna (POT).

Zgodnie ze stanem na koniec 2014 r. w ramach działania 6.3 POIG złożono wnioski o płatność opiewające na kwotę ogółem 235,2 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 199,92 mln zł. W 2014 r. poziom wydatków wykazanych przez Beneficjenta wzrósł o 19,5 % w porównaniu ze stanem na koniec 2013 r.

W okresie sprawozdawczym POT realizowała działania w ramach dwóch projektów pn. *Lubię Polskę!* oraz *Promujemy Polskę Razem*.

Głównym celem projektu pn. *Lubię Polskę!* jest przedstawienie oferty turystycznej Polski na arenie państw azjatyckich – Chin, Indii oraz Japonii oraz poprawa pozycji konkurencyjnej Polski na rynkach azjatyckich. Projekt pozytywnie wpłynie na poziom przyjazdów i wielkość wydatków turystów zagranicznych, a tym samym zwiększy eksport polskich usług. Ponadto w projekcie przewiduje się, że stworzy on nowe możliwości rozwoju podmiotów branży turystycznej w Polsce.

W ramach projektu przewidziano realizację następujących działań:

- kampanie wizerunkowo - produktowe na rynkach chińskim, japońskim i indyjskim;
- badania i analizy związane z przygotowaniem, przeprowadzeniem i oceną ww. kampanii promocyjnych;
- działania wspierające na rynku krajowym.

W ramach projektu na 3. wybranych rynkach azjatyckich przeprowadzono m.in: warsztaty branżowe, podróże studyjne dla zagranicznych touroperatorów, opracowano program Specialist Poland, zorganizowano podróże studyjne dla dziennikarzy zagranicznych, przygotowano reklamy telewizyjne, internetowe, typu outdoor, utworzono Home Office – wybrani wykonawcy świadczący usługi doradcze w zakresie promocji na danym rynku.

W 2014 r. zakończono cykl szkoleń i warsztatów w ramach projektu. Duża część środków zaplanowanych w ramach ww. projektu została już wydatkowana.

Celem drugiego projektu realizowanego w ramach POIG (działanie 6.3) pn. *Promujemy Polskę Razem* jest zwiększenie skuteczności i efektywności działań marketingowych na rzecz promocji polskiej turystyki.

W ramach projektu podejmowane są liczne działania promocyjne walorów geograficzno-kulturowo-społecznych Polski, stanowiące bazę do rozwoju turystycznego sektora polskiej gospodarki.

Projekt obejmuje m.in. następujące działania:

- kampanie wizerunkowo-produktowe na rynku polskim i rynkach zagranicznych;
- stworzenie sprawnego i efektywnego systemu informacji turystycznej;
- poprawę funkcjonalności narodowego portalu turystycznego;
- działania informacyjne (organizacja konferencji i spotkań informacyjnych, seminariów, warsztatów i podróży studyjnych);
- wydawanie materiałów informacyjnych i podręczników związanych ze szkoleniami oraz działania w zakresie e-learningu).

W ramach projektu zrealizowano: w 2010 r. rejs żaglowca Fryderyk Chopin promujący Rok Chopinowski oraz wystąpienie Polskiej Organizacji Turystycznej podczas targów ITB Berlin 2011, kampanię wizerunkową pod hasłem „Move Your Imagination”, rozszerzono działania marketingowe w ramach kampanii wizerunkowo-produktowej o rynki: włoski, hiszpański, rosyjski, ukraiński, czeski i irlandzki. Wykorzystano tzw. kotwice medialne do promocji Polski np. podczas ME w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012.

Duża część środków zaplanowanych w ramach ww. projektu została już wydatkowana.

Nadrzędnym celem Działania 6.4 POIG jest wsparcie inwestycji dla stworzenia konkurencyjnych i innowacyjnych produktów turystycznych o charakterze unikatowym i ponadregionalnym. W wyniku realizacji projektów przewiduje się powstanie produktów turystycznych, które docelowo staną się flagowymi atrakcjami kraju, konsekwentnie wykorzystywanymi w akcjach promocyjnych Polski. Przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności Polski wśród turystów krajowych i zagranicznych. Należy nadmienić, iż wszystkie umowy podpisane w ramach działania 6.4 POIG znajdują się na liście projektów indywidualnych.

W ramach działania 6.4 łącznie podpisano 21 umów na wartość ogólną 1,22 mld zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 489,67 mln zł. Na koniec 2014 r. beneficjenci ponieśli wydatki ogółem w wysokości 481,77 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 409 346,1 mln zł. W 2014 r. poziom wydatków wykazanych przez beneficjentów wzrósł o 15% w porównaniu do stanu na koniec 2013 r.

W 2014 r. odnotowano postęp w rzeczowej realizacji projektów. Zdecydowana większość przedsięwzięć była w końcowej fazie realizacji przewidzianych w projektach zadań i rozliczenia finansowego lub na zaawansowanym etapie wdrażania.

Do końca 2014 r. zakończono realizację 11. projektów. W okresie sprawozdawczym 2. kolejne inwestycje zostały zakończone pod względem realizacji rzeczowej.

Poniżej zaprezentowano krótką charakterystykę wybranych zakończonych inwestycji pod kątem postępu rzeczowego.

- *Centrum dziedzictwa szkła w Krośnie*

W ramach projektu utworzona została grupa atrakcji turystycznych połączonych wspólnym tematem jakim jest „szkło”. Wykonano m.in. rozbudowę i adaptację Biura Wystaw Artystycznych, a także zabytkowych piwnic przedprożnych. W budynkach powstała galeria z unikatowymi wyrobami szklanymi.

- *Toruń hanza nad Wisłą*

W ramach projektu zrealizowano wiele inwestycji polegających na modernizacji i konserwacji jednych z najważniejszych obiektów użyteczności publicznej jak również o dużym znaczeniu dla rozwoju turystyki w regionie. Dokonano m.in. modernizacji Ratusza Staromiejskiego, zagospodarowano przestrzeń publiczną ul. Szerokiej i Królowej Jadwigi jako osi łączącej Stare i Nowe Miasto. Wykonano modernizację kompleksu budynków Domu Eskenów. Przygotowana została prezentacja multimedialna z możliwością wykonywania tematycznego spektaklu światło i dźwięk.

- *Bug rajem dla turysty*

W ramach projektu wykonano m.in. przeprawy promowe przez rzekę Bug z marinami, wytyczono i opisano ścieżki rowerowe, utworzono Nadbużański Park Historyczno-Kulturowy: „BUG - pogranicze kultur i religii”, a także Nadbużańskie Centrum Turystyczne.

- *Szlaki nowej przygody w zabytkowej Kopalni Soli "Wieliczka"*

Dzięki projektowi udostępniono turystom zrewitalizowany średniowieczny szyb Regis oraz pobliskie zabytkowe wyrobiska. Przedsięwzięcie przybliży turystom historię Kopalni w pierwszych wiekach jej funkcjonowania, w niekonwencjonalny, atrakcyjny sposób prezentuje metody eksploatacji złoża solnego, a także zabezpieczania komór, odwadniania wyrobisk, wentylacji.

- *Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny*

W wyniku realizacji projektu powstało Centrum Geoedukacji w Kielcach, w tym galeria Ziemi zawierająca ekspozycję okazów geologicznych, sieć ścieżek dydaktycznych i punktów widokowych. Ponadto przebudowano zespół obiektów obsługujących Rezerwat Archeologiczno-Przyrodniczy w Krzemionkach, w tym rozbudowano Wioskę Neolityczną. W ramach projektu została zapewniona drobna infrastruktura turystycznej w okolicach geologicznych w Gminie Chęciny.

11. Programy Operacyjne w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2007-2013

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym jest realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Cel Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przekazane informacje dotyczą Programów, dla których Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju pełni funkcję Instytucji Zarządzającej.

Są to następujące Programy EWT:

- Polska – Słowacja,
- Polska – Brandenburgia,
- Południowy Bałtyk.

Poniższa tabela prezentuje działania w programach EWT, w ramach których realizowane są projekty

z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 55-57.

Tabela: Działania w PO EWT dot. kategorii 55-57

Kategorie interwencji	Działania
55 - „Promowanie walorów przyrodniczych” 56 – „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego”	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska–Republika Słowacka 2007–2013

57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: – Działanie 2.1 <i>Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki</i> , – Działanie 2.2. <i>Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</i>
55 „Promowanie walorów przyrodniczych” 57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska– (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007–2013 Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: – Działanie 1.1 <i>Budowa i poprawa infrastruktury</i> – Działanie 1.3 <i>Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój między jednostkami samorządu terytorialnego</i> – Działanie 2.2 <i>Regionalny i lokalny marketing</i> – Działanie 3.1 <i>Wspieranie projektów z zakresu kształcenia oraz tworzenia nowych miejsc pracy</i>
55 – „Promowanie walorów przyrodniczych” 56 – „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego” 57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007 –2013 Działanie 2.3 <i>Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego w celu rozwoju regionalnego</i>

W ramach PO współpracy Polski i Słowacji podpisano 28 umów, z czego 16 projektów zostało zakończonych. Wysokość płatności dla beneficjentów wyniosła ok. 14,6 mln euro.

W ramach współpracy województwa lubuskiego z Brandenburgią podpisano 18. Umów, z czego 5 projektów zostało zakończonych. Wysokość płatności dla beneficjentów wyniosła ok. 15,6 mln euro.

W zakresie Programu Południowy Bałtyk istnieje 6 umów. 3 projekty zostały zakończone. Wysokość płatności dla beneficjentów wyniosła ok. 4,2 mln euro.

W programach EWT nie wprowadzono podziału budżetu programów na poszczególne kategorie interwencji – dlatego nie ma możliwości podania alokacji na działania turystyczne. Całkowite budżety programów przedstawiają się w sposób następujący: Program Polska - Słowacja: 159,5 mln euro (środki EFRR), Program Południowy Bałtyk 60,7 mln euro (środki EFRR), Program Polska-Brandenburgia 124,5 mln euro (środki EFRR). Środki dostępne w ramach programów EWT są wykorzystywane przez partnerów z państw uczestniczących w danym programie. W ramach programów nie wyodrębnia się alokacji narodowych.

W przypadku zakończonych projektów z zakresu turystyki, w ramach Programu Polska – Słowacja do końca 2014 r. rozliczono projekty na największą wartość tj.: 12 mln euro (środek EFRR).

Charakterystyka postępu rzeczowego projektów turystycznych realizowanych w ramach EWT:

- Program Współpracy Transgranicznej Rzeczypospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013

W ramach ww. Programu projekty z zakresu turystyki realizowane są w ramach II Osi Priorytetowej Rozwój Społeczno-Gospodarczy temat 2.1 *Rozwój współpracy transgranicznej* w zakresie turystyki oraz temat 2.2 *Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*.

Wśród beneficjentów Programu projekty z zakresu turystyki cieszyły się znacznym zainteresowaniem.

Krótką charakterystyką wybranych zakończonych projektów pod kątem ich efektów rzeczowych:

- *Rozwój infrastruktury turystyki aktywnej poprzez utworzenie transgranicznej sieci produktów turystycznych w Krośnie, Svidniku i Presowie.*

Partner Wiodący: Gmina Krosno

Projekt polegał na wspólnym utworzeniu transgranicznej sieci produktów turystyki aktywnej RITA poprzez budowę nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, organizację całorocznej oferty turystycznej, przeszkolenie kadry merytorycznej. W ramach projektu w starym parku w Krośnie powstał Linowy Park Przygody. Nie licząc trasy treningowej, to 4 trasy o odmiennym stopniu trudności rozciągnięte między drzewami na różnych wysokościach. W parku powstała także ścieżka zdrowia Vita Park, z trzynastoma stanowiskami do ćwiczeń, o różnym stopniu trudności. Z kolei w Czarnorzekach, niedaleko Krosna, zmodernizowany został wyciąg narciarski. Trasa dawnego wyciągu została nieco wydłużona, wymieniono urządzenia wyciągu i zainstalowano system naśnieżania stoku. Po słowackiej stronie granicy, w Svidniku, przebudowane zostało tamtejsze lodowisko. Otoczone zostało specjalną bandą ochronną, zmodernizowana została płyta lodowiska i zakupiono system chłodzenia. Z kolei w Presowie powstało centrum linowe.

- *Karpackie Niebo. Rozwój produktów turystycznych związanych z astronomią na terenie polsko-słowackiego pogranicza.*

Partnerzy projektu wykorzystali unikalne warunki polsko-słowackiego pogranicza, a mianowicie fakt, że w regionie wciąż istnieją miejsca słabo zaludnione, a co za tym idzie, miejsca, gdzie nocą niebo wciąż jest ciemne, niezanieczyszczone światłem. Działania w projekcie skupiły się na tworzeniu i promocji nowych produktów turystycznych związanych z turystyką niszową, jaką jest turystyka związana z astronomią, obserwacją naturalnej przyrody, a także na tworzeniu infrastruktury turystyczno-astronomicznej wspierającej te produkty. Realizacja projektu oparła się na trzech filarach: inwestycje (budowa planetarium oraz zakup specjalistycznego sprzętu astronomicznego) edukacja (organizacja zajęć dydaktycznych z astronomii dla szkół i grup zorganizowanych oraz pokazów ciemnego nieba i obserwacji słońca dla wszystkich zainteresowanych, a także warsztatów astro fotograficznych) oraz promocja - udział w targach turystycznych, dystrybucja ulotek i informacji o nowych produktach.

- *Infrastrukturalne i organizacyjne możliwości poprawy dostępności przestrzennej, jako czynnik rozwoju polsko-słowackich regionów turystycznych.*

Głównym celem projektu było określenie możliwości zwiększenia potencjału turystycznego w wyniku poprawy dostępności transportowej oraz transfer wiedzy i dobrych praktyk z sektora naukowego do sektora administracyjnego. Efekty prac wykonanych w ramach projektu zostały opublikowane w monografii „Pogranicze polsko-słowackie. Dostępność transportowa a turystyka” oraz podręczniku dobrych praktyk „Warunki rozwoju, rekomendacje i dobre praktyki dla poprawy dostępności i rozwoju turystyki na pograniczu polsko-słowackim”. Organizacje i jednostki administracyjne, planistyczno-decyzyjne otrzymały unikatowe wyniki analiz oraz symulacji rozwoju pozwalające na ocenę rzeczywistej dostępności przestrzennej i jej znaczenia dla rozwoju turystyki oraz planowania sieci infrastrukturalnych, przede wszystkim transportowych. We wnioskach znalazły się konkretne rekomendacje dla polityki transportowej, turystycznej, regionalnej i przestrzennej, dotyczące rozwiązań transportowych dla polsko-słowackiego pogranicza.

- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007–2013

W ramach przedmiotowego Programu wsparcie projektów z zakresu turystyki przewidziano w ramach czterech działań 1.1, 1.3, 2.2 oraz 3.1.

Celem Działania 1.1 *Budowa i poprawa infrastruktury* jest poprawa infrastruktury transgranicznej, jako istotnego warunku dla transgranicznej współpracy i spotkań wszelkiego rodzaju. Szczególnie w infrastrukturze turystycznej i społecznej w obu częściach regionu istnieją wciąż różnice. Możliwe rodzaje wsparcia to szczególnie projekty z zakresu turystyki wodnej i rowerowej, jak również sieci szlaków pieszych i konnych, a także dotyczące dalszego poszerzania oferty turystycznej.

W ramach Działania 1.3 *Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego* wsparcie mogą otrzymać m.in. projekty dotyczące ścieżek rowerowych, czy ogólnie pojętej infrastruktury turystycznej.

W ramach Działania 2.2 *Regionalny i lokalny marketing* finansowano wsparte mogą być aktywności związane z marketingiem turystycznym.

Celem Działania 3.1 *Wspieranie projektów z zakresu kształcenia oraz zatrudnienia* jest m.in. wspieranie modelowych projektów z zakresu praktycznej nauki zawodu w dziedzinie turystyki we współpracy z instytucjami polskimi i niemieckimi.

Wśród beneficjentów Programu projekty z zakresu turystyki cieszyły się znacznym zainteresowaniem.

Krótką charakterystyką wybranych zakończonych projektów pod kątem ich efektów rzeczowych.

- *Drogi św. Jakuba na pograniczu polsko-niemieckim – stworzenie transgranicznego systemu oznakowania i informacji.*

Projekt polegał na opracowaniu i utworzeniu systemu oznakowania i informacji (ok. 212 km po stronie niemieckiej i 120 km po stronie polskiej), w tym na:

- wspólnym opracowaniu związanych z lokalizacją tablic informacyjnych i ich ustawieniu,
 - produkcji i wydaniu mapy dla pielgrzymów i turystów,
 - wykonaniu wspólnego folderu informacyjnego,
 - wyposażeniu szlaku św. Jakuba w wiaty (altanki), siedziska (ławki ze stołami), ławki i stele św. Jakuba.
- *Zagospodarowanie krajobrazu nabrzeża Nysy w Euromieście Gubin/Guben. Zakres częściowy Gubin: Turystyczne zagospodarowanie Wyspy Teatralnej Euromiasta Gubin-Guben.*

Efektom projektu jest zrewitalizowany obszar na granicy polsko-niemieckiej na terenie *Wyspy Teatralnej* – m.in. ścieżki rowerowe, mała architektura, uzbrojenie terenu, odtworzenie terenów zielonych.

➤ *Odra dla turystów 2014-2020.*

Celem przedsięwzięcia jest przywrócenie rzece żeglugowo-turystycznej funkcji, ale również promocja dorzecza Odry jako miejsca atrakcyjnego dla turystów.

W ramach projektu dokonano przebudowy i rozbudowy infrastruktury wodno-turystycznej oraz portowej w miastach partnerskich. Zakupiono także dwa statki wycieczkowe (*Nimfa* i *Laguna*) oraz wybrano ich operatora. Statki będą zawijać do portów po stronie polskiej (Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Krosno Odrzańskie, Słubice, Kostrzyn), jak i niemieckiej (Ratzdorf, Eisenhüttenstadt, Frankfurt/O, Lebus, Küstrin-Kietz). Oprócz rozbudowy portów zostaną także przeprowadzone prace polegające na rozbudowie infrastruktury miejskiej, głównie w Nowej Soli oraz Bytomiu Odrzańskim.

W celu popularyzacji *Szlaku Doliny Środkowej Odry* powstał portal internetowy. Wydano dwujęzyczny przewodnik i mapę. W czasie trwania projektu zaplanowano emisje promocyjnych spotów w polskiej i niemieckiej telewizji regionalnej.

- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007–2013

Projekty turystyczne wdrażane w ramach Programu Południowy Bałtyk realizowane są w ramach Działania 2.3 *Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego dla rozwoju regionalnego*. Mając na uwadze specyficzny, morski charakter Programu, a także nieprzeciętne walory naturalne regionu, projekty skupiają działania wokół tematów związanych z turystyką morską, ochroną i promocją dziedzictwa naturalnego oraz kulturowego.

W ramach Programu realizowane są projekty, których celem jest stworzenie wspólnych (międzynarodowych) sieci współpracy, koncepcji rozwoju regionów, strategii promocji, a także stworzenie i promocja wspólnych produktów turystycznych, ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Wśród najczęściej występujących produktów wymienia się głównie strategię rozwoju i promocji regionu, rozwój usług turystycznych on-line, platformy internetowe, tematyczne sieci współpracy (np. projekt: *Utworzenie wspólnych produktów turystycznych przez muzea oceanograficzne w regionie Południowego Bałtyku*). W ramach Programu wdrażany jest także

projekt *Enjoy South Baltic! Joint actions promoting the South Baltic area as a tourist destination*, będący częścią projektu flagowego Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego: *12.9 Promote the cultural heritage and the unique landscapes*. Dzięki szeroko zakrojonej współpracy partnerzy dążą do stworzenia spójnej strategii rozwoju całego regionu Morza Bałtyckiego, jako obszaru atrakcyjnego turystycznie. Pierwsze rezultaty widoczne będą w 2014 r.

Poniżej zaprezentowano krótką charakterystykę wybranego zakończonego projektu pod kątem jego efektów rzeczowych oraz charakterystykę obecnie realizowanego projektu, stanowiącego kontynuację.

- *Utworzenie wspólnych produktów turystycznych przez muzea oceanograficzne w regionie Południowego Bałtyku.*

Celem projektu było wzmocnienie współpracy muzeów i instytutów oceanograficznych działających na tym terenie. Partnerzy projektu dążyli także do podniesienia dostępności oraz atrakcyjności tych instytucji poprzez wykorzystanie internetu oraz nowoczesnych technologii. Z myślą o turystach stworzono wielojęzyczną internetową platformę informacyjną, a także internetowy system rezerwacji biletów. Ponadto, utworzony został testowy system e-przewodnika. W ramach projektu zacieśniono współpracę pomiędzy instytucjami morskimi oraz stworzono trwałą sieć współpracy. Zgodnie z założeniami projektu, rezultaty widoczne będą po 3. latach od zakończenia działań.

- *Baltic Museums 2.0 Plus – Wdrożenie multimedialnych przewodników eGuide w muzeach oceanograficznych Południowego Bałtyku poprzez transgraniczne współtworzenie treści.*

Udana kontynuacja projektu *Utworzenie wspólnych produktów turystycznych przez muzea oceanograficzne w regionie Południowego Bałtyku*. Celem tego projektu było utrzymanie i wzmocnienie współpracy pomiędzy muzeami oceanograficznymi z regionu Południowego Bałtyku w odniesieniu do rozwoju systemu multimedialnych przewodników (eGuides).

Baltic Museums 2.0 Plus wdraża technologię eGuides, która została stworzona jeszcze w ramach *Baltic Museums 2.0*. W ten sposób projekt ułatwia turystom i mieszkańcom regionu Południowego Bałtyku dostęp do trzech uczestniczących w projekcie muzeów oceanograficznych. Szerszemu otwarciu muzeów na międzynarodową publiczność ma służyć wielojęzyczna treść eGuides.

Wdrażaniu *Baltic Museums 2.0 Plus* towarzyszy kampania marketingowa (tradycyjna i internetowa), promująca sieć muzeów oceanograficznych Południowego Bałtyku.

12. Program Operacyjny Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa 2007-2013 (EISP)

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym realizowana była również w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP). Programy realizowane w ramach EISP mają na celu wzmocnienie współpracy, w tym turystycznej, pomiędzy państwami członkowskimi UE, a krajami partnerskimi wzdłuż zewnętrznej (północnej i wschodniej) granicy UE, poprzez realizację wspólnych działań skierowanych na: promowanie rozwoju gospodarczego i społecznego w regionach przygranicznych, rozwiązywanie wspólnych wyzwań, zapewnienie sprawnie działającego i bezpiecznego systemu zarządzania granicami oraz promowanie współpracy międzyludzkiej.

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju jest Instytucją Zarządzającą dla następujących Programów Współpracy Transgranicznej w ramach EISP:

- Polska-Białoruś-Ukraina (PWT PBU)
- Litwa-Polska-Rosja (PWT LPR)

W programach EISP projekty dotyczące turystyki realizowane są w ramach działań w priorytetach programów. Alokacja przyznawana jest na priorytety, nie zaś na poszczególne działania. Kontraktacja w ramach programów EISP zakończyła się 31 grudnia 2013 roku.

W przypadku programu PWT LPR działania związane z turystyką realizowane były w ramach Działania 2.1. *Rozwój turystyki w Priorytecie 2 Wspieranie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego*. Na działania poświęcone wsparciu projektów turystycznych alokowano ok. 56 mln euro (234,1 mln zł), co stanowi ponad 45% ogółu dostępnych środków wspólnotowych w ramach Programu. Do końca 2013 r. podpisano 16 umów na łączną kwotę ok. 23,7 mln euro (dofinansowanie UE). Płatności dla beneficjentów na koniec 2014 r. wyniosły 15,4 mln euro (64,4 mln zł). Do końca 2014 r. nie została zakończona realizacja żadnego z projektów w ramach Działania 2.1 w Programie.

W ramach PWT PBU działania związane z turystyką realizowane były w ramach Działania 1.2. *Rozwój turystyki w Priorytecie 1 Wzrost konkurencyjności obszaru przygranicznego*. Całkowita alokacja na Priorytet 1. wynosiła ok. 55,2 mln euro (tj. ok. 230,7 mln zł), co stanowi 29,67% dostępnej na cały Program alokacji. Do końca 2013 r. podpisano 21 umów na łączną kwotę ok. 25,1 mln euro (dofinansowanie UE), tj. 104,9 mln zł. Płatności dla beneficjentów wyniosły ok. 10,7 mln euro, tj. ok. 44,7 mln zł. Do końca 2014 r. nie została zakończona realizacja żadnego z projektów w ramach Programu.

W ramach dwóch Programów EISP na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem 111,2 mln euro (środki UE na Priorytet 1 w PWT PBU i na Priorytet 2 w PWT LPR), co po przeliczeniu na PLN daje kwotę ok. 464,8 mln zł i stanowi ok. 36% ogólnej alokacji (wkład UE) dostępnej na realizację Programów Współpracy Transgranicznej w ramach EISP.

Charakterystyka postępu rzeczowego projektów turystycznych realizowanych w ramach EISP:

- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Litwa – Polska – Rosja 2007–2013

Projekty w ramach PWT LPR w zakresie działania 2.1 dotyczą zarówno przedsięwzięć infrastrukturalnych, jak i działań „miękkich”, wpływających pozytywnie na zwiększenie aktywności turystycznej i rekreacyjno-sportowej społeczności pogranicza.

Trzy z realizowanych projektów dotyczą budowy nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, tj. hali i stadionu sportowego, modernizacji przystani oraz budowy promenady i molo. Projekty te oprócz wyposażenia technicznego starają się zaangażować mieszkańców organizacją towarzyszących im imprez sportowych (np. zawody, turnieje, regaty).

Cztery inne projekty skupiają się na infrastrukturze dziedzictwa kulturowego, tj. budowie i modernizacji muzeów, pomników, czy zabytkowych murów obronnych i ich otoczenia. W ramach projektów przewidziano też działania wspomagające edukację i podnoszące świadomość historyczną wśród mieszkańców – organizowany jest program edukacyjny dla szkół, opracowywane są podręczniki dla przewodników i tłumaczy, katalogi, wystawy, jak również tworzone są szlaki i ścieżki ukazujące obiekty dziedzictwa kulturowego.

Pięć kolejnych przedsięwzięć realizowanych w ramach podpisanych umów związanych jest z budową

i renowacją parków, parków linowych, czy też tworzeniem nowych tras i szlaków turystycznych. Projekty te nie ograniczają się jedynie do zapewnienia wypoczynku i rekreacji – w nowopowstałych parkach i na szlakach przewidziano również wystawy, festiwale, czy obozy twórcze dla młodzieży.

Ostatnią grupę wśród projektów o charakterze turystycznym wdrażanych w ramach Programu są projekty, które wspomagają tworzenie i rozwój centrów informacji turystycznej. Wśród czterech tego typu projektów w ramach dwóch przeprowadzona zostanie renowacja i wyposażenie siedzib centrów informacji turystycznej, a dwa kolejne projekty wpłyną pozytywnie na dostępność informacji turystycznej wśród mieszkańców i turystów z regionów

objętych działaniami – powstanie nowa Sieć Informacji Turystycznej, a także zorganizowane zostaną warsztaty i szkolenia dla pracowników centrów i punktów informacji turystycznej. Wszystkie te projekty przewidują różnego rodzaju publikacje informacyjne dla mieszkańców i turystów.

- Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007–2013

Celem Działania 1.2 jest poprawa i pełne wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru przygranicznego. Wsparcie koncentruje się na rozwoju infrastruktury i usług turystycznych.

Wśród realizowanych projektów jest 15 inicjatyw z polskim, 5 z ukraińskim i 1 z białoruskim partnerem wiodącym. 15 projektów realizowanych jest w partnerstwie polsko-ukraińskim, 3 w partnerstwie polsko-białoruskim i 3 w trójstronnym partnerstwie polsko-białorusko-ukraińskim. Realizacja projektów zostanie zakończona po 2014 r.

Każdy z realizowanych projektów służy promocji turystyki na obszarze przygranicznym. Tematyka projektów jest bardzo zróżnicowana. Dotyczy m.in. poprawy infrastruktury turystycznej w obszarze przygranicznym, tworzenia transgranicznych szlaków turystycznych, tak pieszych, jak i rowerowych, wyposażania punktów informacji turystycznej, promocji transgranicznych produktów turystycznych, ochrony dziedzictwa kulturowego obszarów przygranicznych, promocji miejscowości uzdrowiskowych czy wreszcie modernizacji ogrodów zoologicznych.

13. Działalność promocyjna Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie turystyki

- Konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”

Od 8 lat Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju organizuje konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. Nagradza w nim wyróżniające się przedsięwzięcia współfinansowane z Funduszy Europejskich w obszarze turystyki, kultury i rekreacji. Konkurs promuje projekty wpływające na rozwój Polski pokazując przy tym pozytywny wpływ dotacji unijnych na zachodzące w niej zmiany.

Nagrody główne przyznawane są w siedmiu kategoriach:

- Rewitalizacja (np. obszary miejskie, przemysłowe i powojenne, przestrzeń użytkowa);
- Zabytek (np. obiekty sakralne, pałace, zamki, historyczne układy urbanistyczne);

- Produkt promocyjny (np. wydawnictwo, portal, kampania promocyjna);
- Obiekt turystyczny (np. hotel, restauracja, muzeum, centrum kongresowe);
- Turystyka aktywna (np. ścieżki rowerowe, szlaki wodne, szlaki turystyczne, parki rekreacyjne, obiekty sportowo-rekreacyjne);
- Turystyka transgraniczna i międzynarodowa (np. szlak turystyczny, portal turystyczny, punkt widokowy, projekt turystyczny oparty na współpracy międzynarodowej i transgranicznej);
- Miejsce przyjazne dzieciom (np. parki tematyczne, ogródki jordanowskie, kompleksy rekreacji dziecięcej).

Zainteresowanie konkursem jest wysokie. Wpływa na to nie tylko coraz większa liczba zrealizowanych projektów, ale także marka i prestiż konkursu. Do tej pory wybrano 49 zwycięskich projektów spośród 142 nominowanych. W dotychczasowych edycjach konkursu przyznano też dziewięć wyróżnień specjalnych. Również internauci mogą wybierać swoich laureatów poprzez głosowanie na stronie internetowej konkursu.

Nagrodą główną w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” jest statuetka oraz specjalnie zaprojektowana tablica pamiątkowa. Dodatkowo, laureaci konkursu otrzymują dyplomy oraz zindywidualizowane pakiety promocyjne. Nominowane i zwycięskie projekty są prezentowane w albumie oraz przewodniku turystycznym.

W roku 2014 r. laureatami VII edycji konkursu zostali:

➤ **Kategoria „Rewitalizacja”**

Projekt: Rewitalizacja Parku Miejskiego i przebudowa Placu Niepodległości w Zakopanem w celu dostosowania do potrzeb mieszkańców i wymogów ruchu turystycznego

Projektodawca: Gmina Miasto Zakopane

➤ **Kategoria „Zabytek”**

Projekt: Konserwacja najcenniejszych zabytków Lublina - Kaplicy Trójcy Świętej i zabudowy Wzgórza Zamkowego oraz Bramy Krakowskiej

Projektodawca: Muzeum Lubelskie w Lublinie

➤ **Kategoria „Produkt promocyjny”**

Projekt: Królewskie Gniezno w sercu Wielkopolski

Projektodawca: Gmina Miasto Gniezno

➤ **Kategoria „Obiekt turystyczny”**

Projekt: Galicyjski Rynek – budowa sektora miejskiego w Parku Etnograficznym w Sanoku

Projektodawca: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

➤ **Kategoria „Turystyka aktywna”**

Projekt: Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji Szelment

Projektodawca: Samorząd Województwa Podlaskiego

➤ **Kategoria „Turystyka transgraniczna i międzynarodowa”**

Projekt: Życie nad Zalewem Szczecińskim i w Puszczy Wkrzańskiej – Edukacja, Ekologia i Historia

Projektodawca: Gmina Police

➤ **Kategoria: „Miejsce przyjazne dzieciom”**

Projekt: Poprawa dostępności do zasobów Miejskiej Biblioteki Publicznej dla mieszkańców Włodawy

Projektodawca: Gmina Miejska Włodawa

➤ **Laureat głosowania internetowego:**

Projekt: Galicyjski Rynek – budowa sektora miejskiego w Parku Etnograficznym w Sanoku

Projektodawca: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

➤ **Wyróżnienie specjalne:**

Projekt: Rewitalizacja w budowie – tworzymy zręby rewitalizacji w Polsce

Projektodawca: Miasto Poznań, w partnerstwie z Fundacją SIC!

W 2015 r. planowana jest VIII edycja konkursu. Jej celem będzie wyłonienie i nagrodzenie najlepszych przedsięwzięć dotyczących rewitalizacji, turystyki (w tym turystyki mobilnej, wirtualnej, aktywnej jak również obiektów turystycznych), kultury i sztuki, miejsc przyjaznych rodzinie oraz edukacji współfinansowanych z Funduszy Europejskich.

• **Przewodnik Turystyczny**

W 2014 r., w celu promocji nominowanych i laureatów konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju przygotowano czwarte wydanie „Przewodnika turystycznego Śladem Funduszy Europejskich”.

Zapraszamy na wspaniałą wędrowkę po Polsce z nową edycją przewodnika turystycznego „Śladem Funduszy Europejskich”. Poprowadzimy Państwa do wyjątkowych miejsc, które stanowią ważne przystanki na turystycznej mapie Polski.

Na amatorów aktywnego wypoczynku czekają różnorodne szlaki tematyczne, m.in. śladem procesów czarownic, tradycji rzemieślniczych, twierdz nadbałtyckich czy zamków gotyckich. Najmłodszym radość sprawi wizyta w JuraParku w Krasiejowie, Ogrodzie Zoologicznym w Zamościu czy też w Parku Miniatur w Inwałdzie. Z kolei na lekcję historii wybierzemy się do Lublina, Szymbarku, Bydgoszczy lub Trzcinicy. Możemy odbyć także „podróż w czasie”, o czym przekonamy się w królewskim mieście Gnieźnie oraz podczas zwiedzania Galicyjskiego Rynku w Sanoku.

Te wszystkie niezwykłe miejsca to nominowani, laureaci i wyróżnieni w siedmiu dotychczasowych edycjach konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. Koniecznie odwiedźcie je razem z nami – nasz przewodnik wskaże Wam drogę.

www.mir.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.facebook.com/FunduszeUE

ISBN 978-83-7610-495-9
 Wydanie czwarte zmienione i rozszerzone

Przewodnik ma na celu zachęcenie różnych grup odbiorców do odwiedzenia promowanych projektów. Ważną grupę docelową, do której skierowany jest przewodnik stanowią obcokrajowcy odwiedzający Polskę, dlatego publikacja została przygotowana także w angielskiej wersji językowej. Przewodnik zawiera podstawowe informacje o każdym projekcie oraz informacje o innych atrakcjach turystycznych, znajdujących się w okolicy opisywanego miejsca. Dotychczasowe 4 wydania publikacji osiągnęły łączny nakład 57 500 egzemplarzy.

Piąte wydanie przewodnika, będzie poszerzone o laureatów VIII edycji konkursu „Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich”.

Obszar 1. Kształtowanie systemu podatków i opłat lokalnych.

Obowiązujące w 2014 r. przepisy ustaw:

- z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 849),
- z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1381, z późn. zm.),
- z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 465),

przewidują regulacje uniwersalne umożliwiające wprowadzenie preferencji w opodatkowaniu nieruchomości wykorzystywanych na działalność turystyczną.

Dotyczą one:

- możliwości różnicowania przez radę gminy wysokości stawek podatku od nieruchomości od gruntów, budynków i budowli dla poszczególnych rodzajów przedmiotów opodatkowania ze względu na rodzaj prowadzonej działalności - z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej (na podstawie art. 5 ust. 2 i 4 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych),
- możliwości wprowadzania przez radę gminy - innych niż ustawowe – zwolnień przedmiotowych w podatku od nieruchomości, w podatku rolnym i w podatku leśnym oraz ulg przedmiotowych w podatku rolnym (na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, art. 13e ustawy o podatku rolnym i art. 7 ust. 3 ustawy o podatku leśnym – z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej).

Ponadto, w przypadku wynajmu turystom pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych znajdujących się na obszarach wiejskich przez osoby ze stałym miejscem pobytu w gminie położonej na tym terenie, jeżeli liczba pokoi przeznaczonych do wynajęcia nie przekraczała 5, stosowano niższe stawki podatku od nieruchomości niż dla nieruchomości wykorzystywanych do działalności gospodarczej (na podstawie art. 1a ust. 2 pkt 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych).

Obszar 2. Tworzenie systemu udzielania gwarancji, poręczeń i pożyczek.

Ministerstwo Finansów systematycznie prowadzi działania ukierunkowane na rozwój systemu

gwarancji i poręczeń dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (MŚP). W dniu 25 stycznia 2013 r. została uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawa o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. poz. 198). W związku z uchwaleniem ww. ustawy Minister Finansów w dniu 18 lutego 2013 r. wydał rozporządzenie w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy *de minimis* w formie gwarancji spłaty kredytów (Dz. U. poz. 239).

Dodatkowo Rada Ministrów w dniu 14 lutego 2013 r. oraz w dniu 21 października 2013 r. dokonała nowelizacji programu rządowego „*Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego*”. W jej wyniku Bank Gospodarstwa Krajowego (GK) uzyskał możliwość udzielania bankom kredytodawcom, w ramach portfelowej linii gwarancyjnej *de minimis*, gwarancji portfela kredytów, na który składają się jednostkowe gwarancje spłaty kredytów obrotowych i inwestycyjnych dla MŚP.

Obecnie, na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy *de minimis* w formie gwarancji spłaty kredytów (Dz. U. poz. 790) oraz zmiany tego rozporządzenia w dniu 3 grudnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1781), gwarancje *de minimis* mogą być udzielane przez BGK do dnia 31 grudnia 2016 r. Udzielane przez BGK gwarancje *de minimis* są przeznaczone dla przedsiębiorców z sektora MŚP. Gwarancją *de minimis* mogą być objęte kredyty obrotowe (nieodnawialne, odnawialne, w tym także kredyty w rachunku bieżącym) oraz kredyty inwestycyjne. Kwota gwarancji nie może przekroczyć 60% wartości kapitału kredytu i jednocześnie 3,5 mln PLN.

Uruchomiony przez BGK, w marcu 2013 roku, program udzielania gwarancji *de minimis* cieszy się dużym zainteresowaniem przedsiębiorców i jest realizowany na znaczącą skalę. Do końca grudnia 2014 r. BGK udzielił gwarancji *de minimis* na kwotę ok. 16,7 mld zł. Łączna wartość kredytów obrotowych i inwestycyjnych zabezpieczonych tymi gwarancjami wyniosła ok. 29,7 mld zł. W tym okresie z programu gwarancji *de minimis* skorzystało już blisko 76 tysięcy przedsiębiorców.

Bardzo dobre wyniki działalności BGK w zakresie wsparcia działalności MŚP poprzez udzielanie gwarancji *de minimis* wskazują, iż powyższa oferta jest dobrze dostosowana do oczekiwań zarówno MŚP, jak też sektora bankowego zapewniającego finansowanie realizowanych przez te podmioty bieżącej działalności MŚP, jak również realizowanych przez

nie przedsięwzięć inwestycyjnych. Sukces omawianego programu wynika w szczególności z faktu, iż ma on charakter ogólnopolski i funkcjonuje na zasadzie ujednoczonego w skali kraju produktu, który ze względu na swoje parametry jest bardzo dobrze odbierany przez banki.

Jednocześnie, należy zaznaczyć, że nie jest zasadne wprowadzenie zmian do systemu poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa oraz Bank Gospodarstwa Krajowego polegających na uprzywilejowaniu podmiotów należących do określonych sektorów gospodarki, gdyż mogłoby to rodzić podobne roszczenia ze strony przedstawicieli innych sektorów gospodarki, a także mogłoby zostać wskazane jako dyskryminacyjne i skutkować zarzutami o niekonstytucyjność. Ponadto, ewentualne „ubranżowanie” tego produktu mogłoby spowodować, iż nie zostałby on uznany za wystarczająco korzystny w opinii sektora bankowego.

I. Realizacja zadań związanych z przygotowaniem i monitorowaniem średniookresowych strategii programów rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie konkurencyjności, innowacyjności i przedsiębiorczości

1. Program Rozwoju Przedsiębiorstw

W dniu 8 kwietnia 2014 roku Rada Ministrów przyjęła przygotowany w Ministerstwie Gospodarki Program Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 roku (PRP), jako program wykonawczy do Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG), przyjętej w 2013 roku. Program ten jest propozycją systemu wsparcia przedsiębiorstw w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem ich innowacyjności. Wskazane w Programie instrumenty koncentrują się na tworzeniu bardziej przyjaznego otoczenia dla biznesu, wzmacnianiu różnorodnych form finansowania B+R i innowacji, podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego dla innowacyjności, wzmacnianiu współpracy przedsiębiorców ze światem nauki oraz samych przedsiębiorców, e-gospodarce, a także zrównoważonym rozwoju. W centrum uwagi PRP znajdują się małe i średnie przedsiębiorstwa. Ze względu na swój szeroki charakter, Program wykracza poza ramy nowych programów operacyjnych na lata 2014-2020 i będzie finansowany zarówno ze źródeł budżetu państwa, jak i środków funduszy europejskich. Integralną częścią Programu jest przyjęty, 8 kwietnia 2014 r. przez Radę Ministrów, dokument pt. Krajowa Inteligentna Specjalizacja (KIS), stanowiący załącznik do PRP. Jego celem jest określenie priorytetów gospodarczych w obszarze badań, prac rozwojowych i innowacyjności (B+R+I) oraz skupienie inwestycji w obszarach zapewniających zwiększenie wartości dodanej gospodarki i jej konkurencyjności na rynkach zagranicznych.

W Programie Rozwoju Przedsiębiorstw zidentyfikowano kluczowe filary, na których opiera się nowy system wsparcia innowacyjności polskich przedsiębiorstw. PRP stanowił istotny wkład w programowanie nowej perspektywy finansowej w obszarze wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności, zwłaszcza w pracach nad Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój (PO IR).

2. Krajowa inteligentna specjalizacja

Integralną częścią Programu Rozwoju Przedsiębiorstw jest przyjęty przez Radę Ministrów także 8 kwietnia 2014 roku, dokument Krajowa Inteligentna Specjalizacja (KIS), stanowiący załącznik do PRP.

Strategia inteligentnej specjalizacji polega na określeniu priorytetów gospodarczych w obszarze B+R+I oraz skupieniu inwestycji na obszarach zapewniających zwiększenie wartości dodanej gospodarki i jej konkurencyjności na rynkach zagranicznych. Koncepcja inteligentnej specjalizacji jest nowym podejściem do stymulowania współpracy pomiędzy biznesem i sektorem. Jest procesem ciągłym, obejmującym stały monitoring zmian zachodzących na rynku, które mogą mieć wpływ na pozycję konkurencyjną kraju lub regionu. Określenie przez kraj i poszczególne regiony swoich inteligentnych specjalizacji, a następnie koncentracja wsparcia na tych obszarach, powinna pozwolić nie tylko na bardziej oszczędne gospodarowanie środkami finansowymi, ale także na wytworzenie nowych oraz wzmocnienie już istniejących przewag gospodarczych kraju oraz danego obszaru w coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu.

Krajowa Inteligentna Specjalizacja będzie stanowić także podstawę przy udzielaniu wsparcia (warunek *ex ante*) w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020, głównie w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój (PO IR).

Kluczowe znaczenie przy określaniu priorytetów w obszarze B+R+I mieli przedsiębiorcy oraz przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu, izb branżowych i instytutów naukowych. W prowadzonych działaniach Ministerstwo Gospodarki kierowało się zasadą, że istota procesu przedsiębiorczego odkrywania obejmuje wspieranie oddolnych działań i inicjatyw, które będą prowadzić do inteligentnego rozwoju i optymalnego wykorzystania zasobów, w szczególności takich, które będą efektywnie angażować sektor prywatny w prowadzenie i finansowanie badań i innowacji.

W turystyce efektywne wdrażanie innowacji i inteligentnych specjalizacji sprawdzić się może zwłaszcza za sprawą tworzenia sieci klastrowych i wsparcia kooperacji podmiotów. Turystyka może się wpisać w takie krajowe specjalizacje wymienione w KIS, jak np.:

- Zdrowa żywność,
- Inteligentne i energooszczędne budownictwo,
- Rozwiązania transportowe przyjazne środowisku,
- Minimalizacja wytwarzania odpadów, w tym niezdalnych do przetwarzania oraz wykorzystanie materiałowe i energetyczne odpadów (recykling i inne metody odzysku).

3. Polityka Nowej Szansy

Opracowanie projektu *Polityki Nowej Szansy* stanowi realizację jednej z zasad zalecanych przez Komisję Europejską przy tworzeniu polityki wobec małych i średnich przedsiębiorstw w państwach członkowskich i w całej UE, przedstawionych w Komunikacie KE z dnia 25 czerwca 2008 r. „*Think Small First*”. A „*Small Business Act*” for Europe COM(2008) 394 – Zasada nr 2: „*Zagwarantowanie, by uczciwi przedsiębiorcy, których przedsiębiorstwo zostało postawione w stan upadłości, dostali szybko drugą szansę*”.

Polityka Nowej Szansy jest programem rozwoju, który ma na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców, w tym turystycznych, pozostających w trudnej sytuacji finansowej oraz tych, którzy zamierzają rozpocząć ponowną działalność gospodarczą. Został przyjęty 22 lipca 2014 roku uchwałą Rady Ministrów.

Cel programu - przeciwdziałanie likwidacji przedsiębiorstw i ułatwianie ponownego rozpoczęcia działalności - będzie realizowany poprzez następujące działania kierunkowe:

- Zapobieganie sytuacjom kryzysowym przedsiębiorstw (systemy wczesnego ostrzegania),
- Ograniczanie ryzyka likwidacji przedsiębiorstw (pozasądowe i sądowe formy naprawy i restrukturyzacji),
- Sprawne przeprowadzenie likwidacji przedsiębiorstw (sądowe formy restrukturyzacji i likwidacji),
- Wsparcie ponownego podejmowania działalności gospodarczej – tzw. nowy start.

Stworzenie programu pomocowego na ratowanie i restrukturyzację dla podmiotów z sektora MŚP jest jednym z zasadniczych komponentów *Polityki Nowej Szansy*. Zgodnie z zapisami PNS, na podstawie przepisów zawartych w projekcie ustawy *Prawo restrukturyzacyjne* (w zakresie przepisów o pomocy publicznej) oraz rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa w sprawie pomocy publicznej udzielanej w celu ratowania lub restrukturyzacji przedsiębiorców, małe i średnie przedsiębiorstwa w ramach programu pomocowego będą mogły skorzystać ze wsparcia finansowego na ratowanie i restrukturyzację oraz restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych (wyłącznie w ramach postępowania sanacyjnego). Projekt ustawy *Prawo restrukturyzacyjne* został przygotowany przez rząd i przesłany do Parlamentu 9 października 2014 roku. Oczekuje się, że ustawa zostanie uchwalona w pierwszej połowie 2015 roku.

II. Prowadzenie spraw związanych z realizacją, koordynacją i monitorowaniem programów oraz działań kierowanych bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorców, mających na celu rozwój przedsiębiorczości

1. Pełnomocnik ds. MŚP

Dlatego też zapewnienie optymalnych możliwości funkcjonowania i rozwoju jest jednym z priorytetów prowadzonej polityki gospodarczej. Głównym dokumentem strategicznym na poziomie UE, jak i w Polsce, określającym ramy dla polityki wobec MŚP jest Komunikat „*Think Small First*”. A „*Small Business Act*” for Europe COM(2008) 394, zawierający propozycję spójnej strategii wobec małych i średnich przedsiębiorstw, ujętych w propozycje konkretnych działań, które są realizowane zarówno na poziomie wspólnotowym, jak i w poszczególnych krajach członkowskich.

W celu skuteczniejszego monitorowania wdrażania programu *Small Business Act* (SBA), jak również koordynacji kwestii odnoszących się do polityki wobec małych i średnich przedsiębiorstw zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym, w ramach Przeglądu SBA8 została powołana instytucja Pełnomocnika ds. MŚP (ang. SME Envoy)⁹.

Na poziomie europejskim Pełnomocnik jest łącznikiem struktur wspólnotowych z przedstawicielami poszczególnych państw członkowskich, ułatwiając koordynację kwestii dotyczących MŚP pomiędzy administracjami różnych państw członkowskich. Polityka wobec MŚP jest to wszak obszar, w którym ostateczne zdanie należy do państw członkowskich i to na administracjach spoczywa główny ciężar wdrażania tej polityki.

Pełnomocnik ds. MŚP pełni dwie kategorie funkcji, wykonywane w ramach administracji publicznej oraz w relacji do świata zewnętrznego.

Do działań realizowanych w ramach administracji publicznej należą m.in.:

- monitorowanie polityk i działań mających wpływ na MŚP oraz zapewnienie ich poprawnej oceny (zastosowanie tzw. testu MŚP),
- przyczynianie się do redukcji nadmiernych obciążeń administracyjnych dla MŚP,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk m.in. dzięki wykorzystaniu funduszy z obszaru polityki spójności i wsparcia edukacji.

Wśród celów realizowanych w relacji do świata zewnętrznego wymienić należy:

- prowadzenie bezpośredniego dialogu poprzez spotkania z organizacjami reprezentującymi MŚP,
- regularne informowanie przedstawicieli MŚP o nowych inicjatywach legislacyjnych, które mogą mieć wpływ na MŚP i zbieranie ich reakcji,
- zapewnienie punktu zbiorczego i odpowiadającego na pytania i skargi MŚP,
- uproszczenie dostępu MŚP do informacji NT. różnych programów i inicjatyw dotyczących wsparcia.

W 2014 roku polski Pełnomocnik ds. MŚP m.in. poprzez udział w konferencjach i seminariach, jak również spotkaniach bilateralnych ze środowiskiem przedsiębiorców aktywnie angażował się w debatę dotyczącą problematyki rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, promując jednocześnie ideę dialogu i współpracy z sektorem MŚP.

Ponadto w trakcie spotkań europejskiej sieci Pełnomocników ds. MŚP, polski Pełnomocnik brał aktywny udział w debatach poświęconych kwestiom zmniejszania obciążeń regulacyjnych; internacjonalizacji MŚP, planowanych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, jak również ułatwiania dostępu do finansowania MŚP, inwestowania w umiejętności oraz kształcenie w zakresie przedsiębiorczości.

2. Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej

Przepisy ustawy z dnia 30 maja 2008 r. *o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej* umożliwiają udzielanie przez banki komercyjne mikro, małym i średnim przedsiębiorcom *kredytu technologicznego* na realizację inwestycji technologicznej. *Kredyt technologiczny* jest instrumentem funkcjonującym dotychczas w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013 (PO IG). W latach 2014-2020 przewiduje się kontynuację instrumentu w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) - pod nazwą *Kredyt na innowacje technologiczne*. Instrument ten cieszył się dużym zainteresowaniem wśród przedsiębiorców, ponadto z badań ewaluacyjnych wynika, iż trudności w pozyskaniu środków finansowych są nadal bardzo istotnym problemem dla przedsiębiorstw.

Z tego względu Ministerstwo Gospodarki przygotowuje projekt nowelizacji ustawy, mający na celu dostosowanie jej przepisów do wymogów i celów sformułowanych w PO IR. Równocześnie proponowane zmiany dostosowują ustawę do nowych zasad udzielania

pomocy regionalnej w latach 2014-2020. (Rozporządzenie KE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2014 roku w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2014-2020).

3. Pilotażowe programy wsparcia finansowane ze środków krajowych

Przedsiębiorcy mogą korzystać ze wsparcia oferowanego im w ramach programów finansowanych w całości ze środków krajowych (w ramach budżetu Ministra Gospodarki). Takim programem wdrażanym przez PARP od 2008 roku, który cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, jest program *Bon na innowacje*. Ma on zachęcać przedsiębiorców do kontaktów ze sferą naukową. Przedsiębiorca może uzyskać wsparcie w wysokości 15 tys. zł. Wsparciem w ramach bonu na innowacje mogą być objęte usługi w zakresie innowacji – dotyczące wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii.

W 2014 roku wnioski złożyło 467 przedsiębiorców (z tego 79% mikroprzedsiębiorców) na łączną kwotę ok. 6,9 mln zł. Wsparcie otrzymało 197 przedsiębiorców na kwotę ok. 2,9 mln zł.

Od początku realizacji programu *Bon na innowacje* w 2008 r. do końca 2014 roku PARP wypłaciła wsparcie 2.668 podmiotom na łączną kwotę ponad 39,8 mln zł.

W 2014 roku zrealizowano drugą edycję programu wsparcia dla przedsiębiorców *Dużego bonu*. Jest on uzupełnieniem programu *Bon na innowacje*, a jego celem jest zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności polskich mikro i małych przedsiębiorców poprzez wsparcie projektów o większym stopniu zaawansowania technologicznego i innowacyjnego. Z tego względu program skierowany jest jedynie do przedsiębiorców prowadzących działalność produkcyjną.

W ramach programu jeden przedsiębiorca może uzyskać wsparcie o wartości maksymalnej 50.000 zł, przy czym wielkość wsparcia może wynosić do 80% całkowitych wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem.

Program *Duży bon* spotkał się z dużym zainteresowaniem przedsiębiorców. Przedsiębiorcy złożyli 145 wniosków na łączną kwotę ok. 6,3 mln zł. PARP wypłaciła wsparcie 68 podmiotom na łączną kwotę ok. 2,9 mln zł.

Łącznie w obu edycjach Programu *Duży bon* wypłacono wsparcie 98 przedsiębiorcom o wartości ok. 4,3 mln złotych.

Minister właściwy do spraw kultury fizycznej

I. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży

Jednym z głównych priorytetów Ministerstwa Sportu i Turystyki na rok 2014 było systematyczne zwiększanie uczestnictwa polskiego społeczeństwa w sporcie powszechnym oraz zachęcanie do aktywności fizycznej jak największej liczby obywateli, akcentując w szczególności udział dzieci i młodzieży, a więc uczniów wszystkich poziomów edukacyjnych. Szczególną uwagę poświęcono obszarowi sportu dzieci i młodzieży dedykując nowe projekty dla tej grupy docelowej. Przygotowywane zostały specjalne programy, które wychodzą naprzeciw oczekiwaniom uczniów, rodziców i środowisk szkolnych. Rozpoczęto prace analityczne dotyczące diagnozy tego obszaru pod kątem przedstawienia faktycznego stanu realizacji zajęć wychowania fizycznego, warunków wpływających na jej efektywność oraz identyfikacji potencjalnych kierunków zmian, które powinny pojawić się w systemie oświaty, aby zatrzymać utrzymującą się od 30 lat tendencję spadku sprawności fizycznej młodzieży szkolnej. Rezultatem analizy są wdrożone w 2014 roku przez Ministerstwo Sportu projekty, takie jak „Mały Mistrz”, „Umiem Pływać”, „Multisport”, czy „WF z klasą”, które wspierają rozwój sportu w szkołach.

- Główną ideą projektu „Mały Mistrz” jest zachęcenie uczniów klas I-III szkół podstawowych do zdobywania nowych umiejętności ruchowych oraz podnoszenia sprawności fizycznej, kształtowania odpowiednich nawyków i postaw, w tym zwłaszcza dotyczących zdrowego stylu życia, a także podniesienie atrakcyjności zajęć, wzmocnienie roli nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego. Program jest odpowiedzią na realną potrzebę metodycznego i organizacyjnego wzmocnienia zajęć wychowania fizycznego w klasach I – III szkół podstawowych. Program w 2014 roku wdrożony został w 12 województwach z łączną liczbą ponad 80 000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 3 185 197 zł, pochodzącą ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.
- Projekt Powszechnej Nauki Pływania „Umiem Pływać” jest propozycją Ministerstwa Sportu i Turystyki adresowaną do uczniów najmłodszych klas szkół podstawowych, której celem jest zachęcenie dzieci do poznania i nabycia umiejętności nauki

pływania. Projekt jest uzupełnieniem szkolnych zajęć ogólnorozwojowych, obejmuje swoim działaniem dużą część populacji dzieci w kraju, bez selekcjonowania na mniej lub bardziej uzdolnionych uczniów. W 2014 roku uczestnikami były dzieci z klas III szkół podstawowych (w 2015 klasy I-III szkół podstawowych). Przedsięwzięcie zakłada systematyczny i powszechny udział dzieci w pozalekcyjnych zajęciach z nauki pływania. Głównym celem programu jest upowszechnianie aktywności fizycznej, nabycie przez dzieci umiejętności w zakresie pływania, kształtowanie zdrowego stylu życia, a także dotarcie i objęcie programem uczniów zamieszkałych w miejscowościach, w których nie ma krytej pływalni. Program w 2014 roku wdrożony został w całej Polsce z łączną liczbą ponad 90 000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 10 271 014 zł, pochodzącą ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów.

- Projekt „Multisport” polega na organizacji i prowadzeniu systematycznych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży z klas IV-VI szkół podstawowych, realizowanych w różnorodnych, nowoczesnych i atrakcyjnych formach, stymulując aktywność fizyczną uczestników. Dostępna w projekcie oferta sportów uwzględnia regionalne i lokalne tradycje z ukierunkowaniem na wszechstronność rozwoju beneficjentów. Istotnym założeniem jest również, aby zajęcia sportowe odbywały się na różnych obiektach sportowych, dających możliwość upowszechniania wielu sportów, zachęcając uczestników projektu do wyboru preferowanej formy aktywności fizycznej, zgodnie z własnymi zainteresowaniami i predyspozycjami. Projekt w 2014 roku wdrożony został w 14 województwach z łączną liczbą ponad 17 000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 3 962 116 zł, pochodzącą ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.
- Projekt „WF z Klasą” wspiera nauczycieli w opracowaniu innowacyjnych programów zajęć sportowych i pokazuje, że mądrze przeprowadzone zajęcia wychowania fizycznego mogą być przyjemnością dla każdego. Program kładzie szczególny nacisk na urozmaicone zajęcia, zdrowy tryb życia, aktywizację uczniów mniej sprawnych, propaguje postrzeganie sportu jako naturalnego elementu życia codziennego, jak również pomaga walczyć z plagą zwolnień z WF, wzmacnia poczucie odpowiedzialności nauczycieli za rozwój fizyczny dzieci i wspiera ich warsztatowo

w prowadzeniu ciekawych zajęć kreujących postawę „Sport – nawyk na całe życie”. W 2014 roku w projekcie udział wzięło 1450 szkół z całej Polski, a myślą przewodnią jest „inwestycja w ludzi” i wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za proces kształtowania sprawności i pobudzania aktywności fizycznej dzieci i młodzieży w procesie edukacji i wychowania. Kluczowym elementem programu jest szeroka promocja dobrych praktyk edukacji szkolnej i pozaszkolnej, przekonanie opinii publicznej i decydentów z poziomu lokalnego, regionalnego i krajowego, że mądra edukacja może zachęcić młodych ludzi do aktywności sportowej i zdrowego trybu życia. Celem akcji jest również promowanie szkół przejawiających nowatorskie podejście do aktywności fizycznej i sportu. To istotna kwestia, ponieważ sprawność dzieci od lat spada, młodzież coraz mniej czasu poświęca na sport i rekreację, a pozaszkolne zajęcia sportowe dostępne są coraz częściej tylko dla dzieci zamożniejszych rodziców. W 2014 r. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację zadania kwotę w wysokości 1 099 078,8 zł, pochodzącą ze środków budżetu państwa.

W 2014 roku w ramach programu „Sport Wszystkich Dzieci”, który skierowany jest do organizacji pozarządowych, prowadzących działalność z zakresu upowszechniania i rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży, zrealizowano m.in. następujące zadania:

- Projekt „Animator – Moje Boisko – Orlik 2012”, którego celem jest wspomaganie samorządów terytorialnych w zapewnieniu systematycznej działalności sportowo-rekreacyjnej na obiektach „Orlik”. Projekt polega na współudziale finansowym Ministerstwa Sportu i Turystyki w pokryciu kosztów zatrudnienia animatorów – osób organizujących i prowadzących zajęcia sportowe, na obiektach powstałych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012”, przy współudziale środków finansowych samorządów. W 2014 r. w projekcie uczestniczyło 3387 animatorów zatrudnionych na 2237 obiektach Orlik, Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 22 000 000 zł, pochodzącą ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.
- Projekt „Animator Sportu Dzieci i Młodzieży”, którego zadaniem jest upowszechnianie aktywności fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży szkolnej – uczniów klas I-III szkół gimnazjalnych poprzez możliwość uczestnictwa w zorganizowanych, systematycznych i atrakcyjnych zajęciach sportowych, a tym samym wyrównywanie szans w dostępie do infrastruktury sportowej. W okresie

trwania projektu 1662 animatorów prowadziło zajęcia z ponad 31 000 młodzieży w wieku gimnazjalnym. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 3 000 000 zł, pochodzącą ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

- Projekt „Akademia Animatora”, którego celem jest podniesienie kompetencji animatorów Orlika m.in. w zakresie: zarządzania projektami sportowymi, zarządzania wolontariatem, współpracy ze społecznością lokalną, budowania oferty sportowej uwzględniające różne potrzeby, poziomy sprawności oraz zainteresowania użytkowników, pozyskiwania środków na realizację projektów sportowych, umiejętności współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy animatorami pracującymi na jednym terenie. W 2014 roku łącznie przeszkolonych zostało ponad 700 osób związanych z działalnością Orlika. Byli to przede wszystkim animatorzy pracujący w ramach programu „Animator – Moje Boisko - Orlik 2012”, a także przedstawiciele JST, na których znajdują się Orliki. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 900 000 zł, pochodzącą ze środków budżetu państwa.
- Przedsięwzięcia realizowane w oparciu o bazę sportową obiektów wybudowanych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012”

W wyżej wymienionym zakresie zrealizowano:

- V edycję *Turnieju Orlika o Puchar Premiera RP*, największego ogólnopolskiego turnieju piłkarskiego dla dziewcząt i chłopców w kategoriach wiekowych 10-11 lat i 12-13 lat, który zgromadził na boiskach Orlik ponad 190 000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 3 000 000 zł, pochodzących ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.
- III edycję *Turnieju Piłki Ręcznej Szczypiorniak na Orlikach*. W 2014 roku na wszystkich szczeblach rozgrywek turnieju dla dziewcząt i chłopców poniżej 13 roku, udział wzięło ponad 6000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 500 000 zł, pochodzących ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.
- IV edycję *Turnieju Orlik Basketmania*, ogólnopolskiego turnieju koszykarskiego dla dziewcząt i chłopców w kategoriach wiekowych 11-12 lat i 13-14 lat. W 2014 roku

w imprezie udział wzięło ponad 7500 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 600 000 zł, pochodzących ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

- IV edycję Turnieju *Orlik Volleyamnia*, ogólnopolskiego turnieju siatkarskiego dla dziewcząt i chłopców w kategoriach wiekowych 12-13 lat i 14-15 lat. W 2014 roku w imprezie udział wzięło ponad 10 000 uczestników. Ministerstwo Sportu i Turystyki przeznaczyło na realizację przedmiotowego zadania kwotę w wysokości 595 000 zł, pochodzących ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

Minister Sportu i Turystyki ogłosił w 2014 roku także otwarty konkurs wniosków na wyłonienie najlepszych projektów w zakresie upowszechniania sportu dzieci i młodzieży w ramach działań prowadzonych przez polskie związki sportowe. W założeniach, projekty te zawierały systemowe rozwiązania ukierunkowane na upowszechnianie aktywności fizycznej wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Konkurs skierowany był do polskich związków sportowych, które wykorzystując posiadany potencjał organizacyjny, szkoleniowy i infrastrukturalny, miały sposobność stworzenia kompleksowych rozwiązań służących rozwojowi poszczególnych sportów. Dofinansowano łącznie 19 projektów realizowanych przez 18 polskich związków sportowych, w których zaplanowano udział ponad 80 tys. dzieci i młodzieży. Dofinansowaniem objęto m. in. projekty upowszechniania lekkiej atletyki, koszykówki, piłki ręcznej, kolarstwa, łyżwiarstwa szybkiego, biathlonu, narciarstwa, rugby, łyżwiarstwa figurowego. W 2014 roku na realizację zadania przeznaczono kwotę w wysokości 5 885 987 zł pochodzących ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej.

II. Aktywność fizyczna społeczeństwa

Mając na uwadze konieczność aktywizowania różnych grup społecznych oraz szerokiej promocji aktywności ruchowej, Ministerstwo Sportu i Turystyki wprowadziło ogólnopolski projekt „Aktywność Fizyczna Osób Starszych” („AFOS”). Zatwierdzony i podpisany 1 lipca 2014 roku przez Ministra Sportu i Turystyki i wdrożony w ostatnim kwartale 2014 r. Na dofinansowanie w 2014 roku zadań z tego zakresu przygotowanych przez stowarzyszenia i fundacje kultury fizycznej przeznaczone zostało 1,2 mln zł.

Projekt jest propozycją systemowego rozwiązania w zakresie przeciwdziałania negatywnym efektom procesów starzenia oraz podtrzymywania aktywności społecznej, poprzez upowszechnianie aktywności fizycznej i promowanie sportu wśród osób starszych.

Efekty realizacji projektu:

- 18 czerwca 2014 r. zapoczątkowany został pierwszy z programów „Bądź w olimpijskiej formie”, gdzie znani sportowcy prowadzą pokazowe zajęcia z seniorami, promując aktywność fizyczną i zachęcają do podejmowania systematycznych ćwiczeń. Odbyło się już 36 spotkań w każdym z 16 województw, co dało liczbę 1800 uczestników. W efekcie spotkań powstały lokalne Kluby Aktywnego Seniora oraz wyłonieni zostali liderzy programu dla których został zapewniony cykl szkoleń z dziedziny rehabilitacji, fizjoterapii i neurologii prowadzonych przez lekarzy specjalistów z danej dziedziny.
- w ramach kampanii „UTW BEZ GRANIC: SENIORZY NA START!” wydano 3 publikacje po 22 tys. egzemplarzy bezpłatnej gazety dotyczącej informacji na temat wpływu aktywności fizycznej na stan zdrowia, zestawy ćwiczeń i porady jak je wykonywać oraz wywiady prezentujące przykłady osiągnięć aktywnych seniorów przekazanych do 400 Uniwersytetów Trzeciego Wieku w całym kraju. Wraz z gazetami dostarczone także pakiety ulotek dotyczących aktywności fizycznej. Natomiast promocji aktywności wśród seniorów poświęcony został portal www.seniorzynastart.info.
- ogólnopolskie programy aktywności z zakresu nordic walking „Aktywni 50+” oraz „Idę po zdrowie!” Powstało 40 ośrodków aktywności fizycznej z łączną liczbą 6500 uczestników (Polskie Stowarzyszenie Nordic Walking),
- program aktywizacji i terapii ruchowej dla osób Uniwersytetu III Wieku. Powstało 30 ośrodków terapii ruchowej we wszystkich województwach z łączną liczbą 984 uczestników. (Zarząd Główny TKKF).

Kolejnym zadaniem w tym obszarze, było inicjowanie i wspieranie realizacji programów upowszechniania aktywności fizycznej w różnych środowiskach i grupach społecznych, które dotyczyło dofinansowania inicjatyw zgłaszanych przez organizacje pozarządowe. Priorytetowe obszary to: upowszechnianie sportu w rodzinie i w różnych grupach zawodowych i społecznych, w środowisku wiejskim, akademickim, program współpracy z Polonią i Polakami za granicą, prozdrowotne programy aktywności fizycznej. W wyniku rozstrzygnięć otwartego konkursu ofert, zawarto 674 umowy, które dotyczyły uczestnictwa 3 809 779 osób. Na dofinansowanie zadań przeznaczono łącznie kwotę w wysokości 20 077 027 zł, pochodzącą ze środków budżetu państwa.

W ramach promocji turystyki aktywnej, w 2014 roku zawarto 12 umów na kwotę 782 tys. PLN, które objęły ponad 37 102 tys. uczestników, biorących udział w spływach kajakowych, rajdach rowerowych, żeglarskich oraz w imprezach związanych z turystyką narciarską i górską. Udział w powyższych wydarzeniach dostarczył uczestnikom okazji do zdobycia umiejętności przydatnych w uprawianiu aktywnej turystyki.

W 2014 r. Ministerstwo Sportu i Turystyki dofinansowało także dwa zadania realizowane przez Fundację Rozwoju Wioślarstwa Polskiego. Przeprowadzony został cykl spotkań z wychowankami 20 Zakładach Opiekuńczo-Wychowawczych/Zakładach Poprawczych prowadzonych przez Olimpijczyka i Mistrza Świata w Wioślarstwie Kajetana Broniewskiego. Na program spotkań składały się prelekcje dotyczące warunków odniesienia sukcesów w sporcie i w życiu, projekcja filmów dotyczące historii i współczesności ruchu olimpijskiego oraz zawody na ergometrach wioślarskich. W spotkaniach uczestniczyło około 700 chłopców i dziewcząt wychowanków tych zakładów oraz około 100 opiekunów pracujących z tą młodzieżą. Drużyny ze zwycięskich zakładów wzięły udział w Finałach w Centrum Olimpijskim im. Jana Pawła II oraz przeprowadzonej równoległe Konferencji z okazji pięciolecia realizacji „Programu przeciwdziałania agresji poprzez sport”. Konferencja przygotowana przez Fundację we współpracy z Departamentem Sportu dla Wszystkich zgromadziła przedstawicieli resortów biorących udział w realizacji programu, przedstawicieli Sejmu RP oraz wielu olimpijczyków, a także Rafała Sonika szykującego się do zwycięskiego udziału w Rajdzie Dakar. Wszyscy wychowankowie zostali nagrodzeni i obdarowani nagrodami w postaci sprzętu sportowego oraz wydawnictw sportowych, medali, pucharów i gadżetów sportowych. Dodatkową atrakcją dla uczestników z Zakładów Poprawczych było również zwiedzanie Pałacu Prezydenckiego oraz Muzeum Sportu i Turystyki.

Od 2010 roku wdrażana jest Ogólnopolska Kampania Promująca Sprawność Fizyczną „Test Coopera dla Wszystkich”. Celem przedsięwzięcia jest promocja szeroko rozumianej kultury fizycznej, w szczególności zdrowego i aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz uświadomienie wpływu aktywności fizycznej na stan zdrowia i samopoczucie. W 2014 roku możliwość sprawdzenia się w teście Coopera podjęło 9 157 osób. Test realizowany był w trzech terminach: 14-15 czerwca oraz 11 października 2014 r., na 24 obiektach sportowych na terenie całego kraju. W 12 minutowym sprawdzianie biegowym uczestnicy pokonali łącznie ponad 21 tys. kilometrów. Na realizację zadania przeznaczono kwotę w wysokości 200 000 zł, pochodzącą ze środków budżetu państwa.

III. Wspieranie przygotowań kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich oraz przygotowań i udziału w MŚ i ME

Na realizację zadania została przeznaczona w planie rzeczowo-finansowym łączna kwota 133 547 036,00 zł, zaś stan realizacji na dzień 31 grudnia 2014 r. to 82 zawarte umowy o wartości 133 546 894,35 zł, przy czym szczegółowy sposób realizacji przedstawiono poniżej.

Na przygotowanie zawodników do udziału w IO oraz przygotowanie i udział w MŚ i ME w letnich sportach olimpijskich zawarto 23 umowy na łączną kwotę 79 956 631,87 zł. Na przygotowanie zawodników do udziału w IO oraz przygotowanie i udział w MŚ i ME w sportach zespołowych zawarto 5 umów na łączną kwotę 16 464 349,00 zł. Przygotowanie zawodników do udziału w IO oraz przygotowanie i udział w MŚ i ME w zimowych sportach olimpijskich zawarto 8 umów na łączną kwotę 15 603 407,48 zł. W zakresie przygotowania i udziału zawodników kadry narodowej w MŚ i ME w sportach nieolimpijskich zawarto 39 umów na łączną kwotę 15 300 000,00 zł. Wspieranie promocji sportu przez dofinansowanie i organizację imprez mistrzowskich w Polsce zawarto 6 umów na łączną kwotę 4 622 506,00 zł. Zaś na wspieranie procesu szkolenia zawodników Kadry Narodowej w przygotowaniach do IO, IP, igrzysk głuchych oraz MŚ i ME zawarto jedną umowę na kwotę 1 600 000,00 zł.

IV. Usprawnienie systemu szkolenia i współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży w sporcie wyczynowym.

W 2014 roku podpisano 122 umowy ze środków FRKF na szkolenie i współzawodnictwo młodzieży uzdolnionej sportowo na łączną wartość 165 140 230,77 zł.

Na szkolenie kadry wojewódzkiej młodzika zawarto 16 umów o łącznej wartości 14 088 248,00 zł. Na organizację zawodów finałowych Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży zawarto 3 umowy na kwotę 5 950 000,00 zł. Na zadanie z zakresu zakupu i dystrybucji sprzętu sportowego dla najwyższej sklasyfikowanych klubów sportowych w systemie sportu dzieci i młodzieży zawarto 19 umów na kwotę 855 000,00 zł. Zadanie dotyczące szkolenia młodzieży uzdolnionej w ACSS, WCSS i ośrodkach szkolenia sportowego LZS to 8 umów na kwotę 14 500 000,00 zł.

Program dotyczący udział akademickiej reprezentacji Polski w Uniwersjadach oraz akademickich mistrzostwach świata to 1 umowa na kwotę 1 500 000,00 zł. Największa część środków została spożytkowana na zadanie związane ze szkoleniem indywidualnym,

szkoleniem grupowym młodzieży uzdolnionej sportowo w szkołach mistrzostwa sportowego i ośrodkach szkolenia sportowego młodzieży, przygotowanie i udział reprezentacji Polski w zawodach międzynarodowych w kategoriach juniorów i młodzieżowców oraz przygotowanie akademickiej reprezentacji Polski do udziału w Uniwersjadach i akademickich mistrzostwach świata, gdzie zawarto 40 umów na kwotę 81 514 927,87 zł.

Kolejnym zadaniem realizowanym w ramach tego priorytetu było prowadzenie działalności kontrolnej systemu sportu dzieci i młodzieży, w ramach którego zawarto jedną umowę na kwotę 1 700 000,00 zł.

Zaś na ogólnopolski projekt szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo w piłce siatkowej w szkolnych ośrodkach sportowych działających ze wsparciem JST zawarto jedną umowę na kwotę 13 000 000,00 zł, a na przygotowanie w 2014 r. kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, igrzyskach paraolimpijskich, igrzyskach głuchych, mistrzostwach świata lub Europy ze środków FRKF zawarto 33 umowy na kwotę 32 032 054,90 zł.

V. Wzmocnienie wizerunku Polski poprzez sport, w tym organizację wielkich imprez sportowych.

W pierwszym półroczu 2014 r. odbyły się Halowe Mistrzostwa Świata w lekkiej atletyce - Sopot 2014. W ramach HMS Sopot gościł 570 zawodników oraz trenerów i VIP-ów ze 160 krajów. Polski Związek Lekkiej Atletyki na HMS wysłał 36-osobową reprezentację. W rywalizacji udział wzięło 35 zawodników. Reprezentacja Polski zdobyła 3 medale, w tym 1 złoty i 2 srebrne. Zarówno w klasyfikacji medalowej, jak i punktowej Polska zajęła najwyższe w historii halowych mistrzostw świata lokaty: 6 miejsce w klasyfikacji medalowej i 2 miejsce w klasyfikacji punktowej (ex aequo z reprezentacją Rosji).

W dniach 30 sierpnia 2014 – 21 września 2014 w Polsce odbyła się 18. edycja międzynarodowego turnieju siatkarskiego o tytuł mistrza świata, zorganizowana przez Polski Związek Piłki Siatkowej i telewizję Polsat, pod patronatem Międzynarodowej Federacji Piłki Siatkowej. Był to pierwszy w historii siatkarski turniej mistrzostw świata rozgrywany w Polsce.

Ministerstwo Sportu i Turystyki dofinansowało organizację Turnieju Finałowego Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej 2014 w Polsce kwotą 3 500 000,00 zł, na podstawie zawartej umowy na realizację zadania publicznego pn.: *Wspieranie promocji sportu poprzez dofinansowanie organizacji imprez mistrzowskich w Polsce w roku 2014 – FIVB Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn – Polska 2014.*

Reprezentacja Polski w piłce siatkowej mężczyzn rozegrała w sumie 13 meczów. Wygrała 12, przegrała 1. W końcowej klasyfikacji turnieju zajęła 1 miejsce przed Brazylią i Niemcami.

W dniach 1-7 września 2014 r. na obiektach Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, odbyły się Mistrzostwa Świata Seniorów w Pięcioboju Nowoczesnym. W ramach MŚ Seniorów, Warszawa gościła ponad 450 uczestników, w tym 179 zawodników (w konkurencjach indywidualnych kobiet i mężczyzn), trenerów, sędziów i VIP-ów z 37 krajów. Minister Sportu i Turystyki przyznał na organizację ww. mistrzostw dofinansowanie w wysokości 500 000,00 zł.

VI. Infrastruktura sportowa

Realizowane przez Ministerstwo Sportu i Turystyki w 2014 roku programy inwestycyjne ukierunkowane były na następujące obszary:

- infrastrukturę sportu masowego/sportu dla wszystkich, związaną z rekreacją i promowaniem kultury fizycznej (*Program rozwoju regionalnej infrastruktury sportowej i Programu rozwoju inwestycji sportowych*);
- infrastrukturę umożliwiającą uprawianie i rozwój sportu wyczynowego oraz organizowanie zawodów o randze krajowej i międzynarodowej (*Program inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu i Program budowy hal tenisowych*);
- inwestycje odtworzeniowe – wsparcie odbudowy lub remontów obiektów sportowych uszkodzonych wskutek działania żywiołu.

Łącznie w ramach powyższych programów inwestycyjnych w 2014 roku prowadzono 985 umów o dofinansowanie inwestycji polegających na budowie, przebudowie lub remontach obiektów sportowych. Spośród tej liczby do końca 2014 roku zakończono i rozliczono realizację 440 zadań inwestycyjnych. Dofinansowanie inwestycji sportowych udzielane było ze środków państwowego funduszu celowego – Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i w 2014 roku wydatkowano na ten cel kwotę 338.274 tys. zł.

Głównym celem Ministerstwa jest aktywne i zdrowe społeczeństwo oraz tworzenie warunków dla rozwoju sportu i promocja aktywności fizycznej pozytywnie wpływającej na zdrowie. Cel ten jest realizowany poprzez zapewnianie warunków i oferty dla powszechnego podejmowania aktywności fizycznej na każdym etapie życia, w tym zagospodarowywanie przestrzeni publicznej tak, aby sprzyjała uprawianiu sportu.

Narzędziami realizacji powyższych celów są ogłaszane przez Ministerstwo programy dofinansowania umożliwiające kreowanie miejsc i infrastruktury sportowej przyjaznej i otwartej dla wszystkich, służącej budowaniu zrównoważonego, aktywnego stylu życia.

W ramach *Programu rozwoju regionalnej infrastruktury sportowej* (wojewódzkie wieloletnie programy rozwoju bazy sportowej) dofinansowywany jest rozwój i poprawa stanu podstawowej infrastruktury sportowej na terenie całego kraju, wyrównywanie dysproporcji w nasyceniu poszczególnych regionów niezbędną infrastrukturą sportowo-rekreacyjną. Inwestycje dotyczą w szczególności obiektów ogólnodostępnych i umożliwiających masowe uprawianie sportu. Jako inwestycje priorytetowe w 2014 r. określono budowę, przebudowę lub remont obiektów przyszkolnych, w szczególności: pełnowymiarowych sal gimnastycznych lub szkolnych hal sportowych, boisk sportowych, kortów tenisowych, skateparków, bieżni lekkoatletycznych, siłowni terenowych i innych terenowych urządzeń sportowych, a także: budowę pływalni na terenie powiatów, które nie posiadają takiego obiektu; budowę, przebudowę lub remont obiektów lekkoatletycznych i obiektów tenisowych. W 2014 roku w realizacji było łącznie 616 umów dotacji (umowy zawarte w roku 2014 i w latach poprzednich), w ramach których wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 171.605 tys. zł. Zakończono i rozliczono realizację 250 zadań inwestycyjnych.

Program rozwoju inwestycji sportowych zakłada wsparcie finansowe modernizacji infrastruktury sportowej, polegające na przebudowie lub remoncie istniejących obiektów. Celem programu jest poprawa warunków uprawiania sportu wraz z przeciwdziałaniem procesom utraty wartości użytkowej obiektów sportowych znajdujących się w niedostatecznym stanie technicznym, służących przede wszystkim uprawianiu sportów olimpijskich i umożliwiających upowszechnianie sportu. O dofinansowanie ubiegać się mogły podmioty posiadające obiekt służący klubowi sportowemu, co najmniej przez 3 lata przed dniem złożenia wniosku do Ministerstwa. Realizowane zadania dotyczyły przebudowy lub remontu (w tym dostosowania do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych) takich obiektów sportowych, jak: sale gimnastyczne, hale sportowe, stadiony, kryte pływalnie, lodowiska stałe wraz z zapleczem, boiska sportowe, terenowe urządzenia sportowe, budynki zaplecza. W 2014 roku w realizacji było łącznie 187 umów dotacji (umowy zawarte w roku 2014 i w latach poprzednich), w ramach których wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 35.905 tys. zł. Zakończono i rozliczono realizację 74 zadań inwestycyjnych.

Celem *Programu inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu* jest natomiast zapewnienie odpowiednich warunków szkolenia i treningu sportowców wyczynowych, przygotowania

kadry narodowej oraz organizacji zawodów. Program ukierunkowany jest na rozwój obiektów niezbędnych do realizacji szkolenia sportowego przez polskie związki sportowe. Inwestycje obejmują budowę obiektów specjalistycznych, spełniających najwyższe standardy międzynarodowe, mogących stać się areną ważnych zawodów sportowych i imprez masowych rangi ogólnopolskiej, europejskiej czy światowej. W 2014 roku w realizacji było łącznie 51 umów dotacji (umowy zawarte w roku 2014 i w latach poprzednich), w ramach których wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 109.000 tys. zł. Zakończono i rozliczono realizację 16 zadań inwestycyjnych, w tym m.in.: budowę wielofunkcyjnej hali sportowej z krytą pływalnią w Wałbrzychu; budowę hal sportowo-widowiskowych w Toruniu i w Lubinie; budowę hali treningowej z łącznikiem przy wielofunkcyjnej hali sportowej "Łuczniczka" w Bydgoszczy, budowę krytej pływalni w Opolu; budowę przystani wodnej na rzece Wiśle (Włocławek); przebudowę górnego odcinka kolei linowej Jaworzyna-Skrzyczne.

W 2014 roku wdrożono dodatkowy program wspierający infrastrukturę sportu wyczynowego - *Program budowy hal tenisowych*. Jego celem jest rozwój bazy obiektów sportowych umożliwiających całoroczne prowadzenie szkolenia przez Polski Związek Tenisowy, zapewniających optymalne warunki do treningu, podniesienie poziomu sportowego, a także upowszechnianie gry w tenisa. W 2014 r. wyłoniono 4 beneficjentów programu, z którymi zawarte zostały umowy dotacji. W ramach tych umów dofinansowano zadanie dwóch kortów tenisowych z budową zaplecza w Rzeszowie oraz budowę 2. hal tenisowych dwukortowych (w Bydgoszczy i Puławach) oraz jednej trzykortowej (w Zabrze). W ramach tych zadań wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 4.940 tys. zł.

W roku 2014 kontynuowane były także inwestycje realizowane w ramach wdrożonego w roku 2013 *Programu rozwoju szkolnej infrastruktury sportowej*. Program zakładał wsparcie finansowe przeznaczone na dofinansowanie budowy, przebudowy i remontów szkolnych obiektów sportowych. Dofinansowaniem objęte były obiekty o charakterze przyszkolnym, tj. zlokalizowane na terenie szkoły bądź w jej najbliższym sąsiedztwie, połączone z nią bezpiecznym ciągiem pieszym, łącznikiem itp., służące w pierwszej kolejności dzieciom i młodzieży. W 2014 roku kontynuowano realizację 125 umów dotacji (umowy zawarte w roku 2013), w ramach których wypłacono dofinansowanie na łączną kwotę 16.694 tys. zł. Zakończono i rozliczono realizację 100 zadań inwestycyjnych.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego

I. Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W zakres założeń „Kierunków rozwoju turystyki do 2015 roku” – uczynienia z Polski kraju atrakcyjnego dla turystów krajowych i zagranicznych – wpisuje się, realizowany od 2012 roku, Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pod nazwą: *Kolekcje*, zawierający trzy priorytety: *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej*, *Regionalne kolekcje sztuki współczesnej* i *Kolekcje muzealne*. Pierwszy z nich został uruchomiony jako instrument umożliwiający tworzenie i rozwój reprezentatywnych, międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej o randze narodowej. Głównym celem priorytetu jest zbudowanie w miastach, w których powstały muzea sztuki nowoczesnej i współczesnej, strategicznych kolekcji warunkujących wzmocnienie systemu wystawienniczego i obszaru sztuk wizualnych w Polsce. Drugi priorytet Programu został pomyślany jako narzędzie służące rozbudowie już istniejących kolekcji sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym, ukazujących jednak zjawiska zachodzące w sztuce polskiej w szerszym kontekście. Potencjał tworzonych w kraju kolekcji sztuki współczesnej, przy pomocy priorytetów jest ogromny i powinien być wykorzystywany jako element nowoczesnego kształtowania wizerunku kraju i miast, w których kolekcje są ulokowane i udostępniane. Ważnym aspektem tworzonych kolekcji powinna być ich stała obecność w przestrzeni publicznej oraz dostępność dla szerokiego grona odbiorców, w tym turystów. Beneficjentami priorytetu *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej* w 2014 r. były Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Współczesne we Wrocławiu, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie. Do drugiego priorytetu startują podmioty tworzące mniejsze kolekcje sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym i są to m.in. Galeria Sztuki Współczesnej „Bunkier Sztuki”, Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych, Dolnośląskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych (oraz szesnaście innych instytucji). Ważną rolę w tworzeniu regionalnych kolekcji sztuki odgrywają organizacje pozarządowe, tzw. regionalne „Zachęty Sztuki”, które działają m.in. w województwie podlaskim, zachodniopomorskim czy dolnośląskim. W naborze do Priorytetu *kolekcje muzealne*, zarządzanego przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ) wpłynęło 47 wniosków z całego kraju, z czego 35 wniosków uzyskało rekomendacje uprawniające do otrzymania dofinansowania

(tj. min. 70 punktów). Minister KiDN przyznał dotacje wszystkim rekomendowanym przez NIMOZ projektom.

Jednym z działań Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rzecz turystyki jest realizacja programu „Dziedzictwo Kulturowe”, priorytet 3. *Kultura ludowa*. Program skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców obszarów wiejskich, społeczności lokalnych. Jego celem jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej poprzez zachowanie, dokumentowanie, przekaz elementów kultury ludowej oraz popularyzację różnorodnych zjawisk związanych z tradycjami regionalnymi. Przedsięwzięcia dofinansowywane w ramach powyższego programu w znaczącym stopniu związane są z rozwojem turystyki. Społeczności lokalne wykorzystują bowiem zasoby ludowego dziedzictwa kulturowego w promocji turystycznej własnych regionów. Lokalni twórcy ludowi, zespoły folklorystyczne, miejscowi poeci i gawędziarze, ale także produkty i marki regionalne stają się częścią oferty kulturalnej i turystycznej regionów. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowuje między innymi przedsięwzięcia, których celem jest popularyzacja tradycji regionalnych, jak i żywych zjawisk kultury ludowej. Należą do nich przede wszystkim wystawy, festiwale, przeglądy, koncerty prezentujące muzykę, taniec, obrzędy, zwyczaje, sztukę ludową i gwarę różnych regionów Polski, Europy i świata. Niezwykle popularne i atrakcyjne dla turystów są także kiermasze, jarmarki, pokazy rękodzieła ludowego oraz warsztaty tradycyjnych rzemiosł i tzw. szkoły tradycji. Większość powyższych inicjatyw już na stałe wpisało się w ofertę promocji regionów i miejscowości, stanowiąc jeden z elementów szeroko pojmowanej turystyki kulturalnej. Skierowane do dużego grona odbiorców, poprzez swój interdyscyplinarny charakter uwzględniają wymagania różnych grup odbiorców. Stwarzają możliwość aktywnego wypoczynku, przyciągają liczną grupę turystów i wczasowiczów, przyczyniając się do zachowania i promowania dorobku kulturowego poszczególnych miejscowości i regionów.

W ramach priorytetu *Kultura Ludowa* MKiDN wspierało następujące rodzaje zadań:

- edukacyjne, w tym warsztaty, kursy i szkolenia dotyczące zagadnień szeroko pojętej kultury ludowej, w tym niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- z zakresu szeroko pojętej animacji kulturowej i społecznej prowadzonej w oparciu o niematerialne dziedzictwo kulturowe, wspomagających lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji;
- publikacji książkowych z zakresu dziedzictwa kultury ludowej;

- dotyczące dokumentacji, archiwizacji i udostępniania unikalnych zjawisk z zakresu dziedzictwa kultury ludowej, w tym sztuki i rękodzieła ludowego, gwary, muzyki, tańca, śpiewu, obrzędowości, obyczajowości;
- popularyzujące unikalne i żywe elementy kultury ludowej, w tym konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego;
- dotyczące ochrony architektury regionalnej;

o charakterze artystycznym, użytkowym inspirowanych tradycyjną twórczością ludową;

- projekty badawcze i popularyzatorskie z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i etnografii.

Poniżej podajemy przykłady zadań wspieranych w 2014 r. przez MKiDN w ramach priorytetu 3. Kultura Ludowa programu „Dziedzictwo Kulturowe”, które wzbogacają ofertę turystyczną różnych regionów naszego kraju:

LP.	NAZWA BENEFICJENTA	NAZWA ZADANIA
1.	Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie	48 Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych
2.	Biuro Promocji Zakopanego	46. Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich
3.	Muzeum Okręgowe w Tarnowie	Konkurs „Malowana Chata” – edycja 51
4.	Gminne Centrum Kultury w Radomyślu nad Sanem z Siedzibą w Chwałowicach	Organizacja XXII Podkarpackiej I XI Ogólnopolskiej Parady Straży Wielkanocnych TURKI 2014
5.	Kościański Ośrodek Kultury	45. Turniej Dudziarzy Wielkopolskich
6.	Kurpiowskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne	Konkurs <i>Palma Kurpiowska Łyse 2014</i>
7.	Zbąszyńskie Centrum Kultury	Festiwal muzyki dud i kozła - XXXVIII Biesiada Kozłarska
8.	Zjednoczenie Łemków	"Łemkowska Watra"
9.	Fundacja Wszystkie Mazurki Świata	Festiwal Wszystkie Mazurki Świata 2014 – części stałe Festiwalu
10.	Ośrodek „Brama Grodzka” – Teatr NN	Zaczarowany Lublin – Spotkania z opowiadaczami Świata
11.	Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu	XXXII Konkurs Gry na Instrumentach Pasterskich im. Kazimierza Uszyńskiego

12.	Fundacja „Muzyka Kresów”	Międzynarodowa Szkoła Muzyki Tradycyjnej
13.	Babiogórskie Centrum Kultury w Zawoi	XXX Babiogórska Jesień – kultura Babiogórska elementem góralskiej kultury ludowej Łuku Karpat.
14.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku	„Bukowskie Prezentację Folkloru Młodych”
15.	Łemkowski Zespół Pieśni i Tańca „Kyczera” w Legnicy	XVII Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Świat pod Kyczera”
16.	Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej	XVII Festiwal Wielu Kultur i Narodów: Z wiejskiego podwórza
17.	Stowarzyszenie Artystów Kurpiowskich”	XIV Warsztaty Etnograficzne „Ginące Zawody”
18.	Regionalny Ośrodek Kultury w Łomży	XX Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej – Nowogród 2014
19.	Gminny Ośrodek Kultury w Stryszawie	XVIII Święto Zabawki Ludowej. Kultywowanie tradycji zabawkarskich w Stryszawie.
20.	Lidzbarski Dom Kultury	XXVIII Kaziuki Wilniuki – festiwal kultury wileńskiej
21.	Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie	Cymbalistów będzie wielu: kontynuacja tradycji kresów wschodnich na Pomorzu Zachodnim.
22.	Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z/s w Ochli	Etno – inspiracje w „Szkołe pod strzechą”

W ramach Programów Ministra jest jeszcze jeden priorytet, który z pewnością ma szansę przyczynić się do rozwoju turystyki, tym razem poza granicami kraju - szlakiem polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą. Tak też jest nazwany jeden z priorytetów w ramach Programu Ministra KiDN *Dziedzictwo Kulturowe*. W 2014 r. zostało dofinansowanych kilkadziesiąt projektów, przede wszystkim dotyczących renowacji obiektów dziedzictwa Rzeczypospolitej na terenie dzisiejszej Ukrainy, Białorusi i Litwy. Interesującym projektem jest inicjatywa dwóch uniwersytetów – Warszawskiego i Przykarpacciego/Ukraina/ dotycząca renowacji dawnego obserwatorium meteorologiczno-astronomicznego na górze Pop Iwan w paśmie Czarnohory. Karpaty cieszą się dużym zainteresowaniem turystów z Polski a góra Pop Iwan bywa często zdobywana przez Polaków. Udział MKiDN w realizacji powyższego projektu polega na wsparciu działań projektowych i konserwatorskich (w tym zabezpieczających obiekt przed dalszą degradacją) w procesie przywrócenia dawnemu Obserwatorium funkcji badawczo-naukowych i schroniska akademickiego. Realizacja

przedsięwzięcia przyczyni się do adaptacji pomieszczeń d. Obserwatorium do potrzeb współczesnej turystyki górskiej (planowane jest współudział GOPR-u w utworzeniu w odnowionym budynku szkoły ratownictwa górskiego dla służb ratowniczych Polski i Ukrainy), a także przywrócenia mu niektórych funkcji badawczo-naukowych. Stworzy również podstawy bazy materialnej do prowadzenia dialogu młodzieży akademickiej i współpracy polsko-ukraińskiej. Od 2011 do 2014 r. łączna kwota dofinansowania przedsięwzięcia ze środków MKiDN wyniosła przeszło 410 000 PLN (ok. 1,5 mln UAH).

W 2014 roku w ramach tego samego priorytetu Ochrona Dziedzictwa Kulturowego za Granicą sfinansowany został VII etap prac konserwatorskich na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie (Fundacja Dziedzictwa Kulturowego otrzymała na ten cel w 2014 r. 350 tys. PLN) MKiDN w ramach powyższego Priorytetu sfinansowało również prace konserwatorskie wspólnego dziedzictwa kulturowego Polski i Łotwy (w 2014 r. 29200 PLN).

II. Pomniki historii

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w art. 7 ustanawia formy ochrony zabytków. Jedną z nich jest uznanie zabytku przez Prezydenta RP za pomnik historii. Tego zaszczytnego miana może dostąpić zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury narodowej. Pomniki historii o wyjątkowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego mogą być wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO.

Uznanie za pomnik historii czy wpis na Listę UNESCO ma dla właścicieli uhonorowanych w ten sposób obiektów wielkie prestiżowe znaczenie, jednakże nakłada również obowiązek szczególnej i stałej dbałości o te zabytki. Wprawdzie uhonorowanie zabytku mianem pomnika historii nie przekłada się wprost na określone korzyści finansowe (nie płyną na te zabytki dodatkowe środki budżetowe), jednakże bezsprzecznie jest to istotny atut przy ubieganiu się o dotacje na rewaloryzację i konserwację, w tym także ze środków unijnych. Wpisanie zabytku na Listę UNESCO lub uznanie zabytku za pomnik historii zwiększa jego „potencjał turystyczny”, umożliwia wykorzystanie zabytków dla celów turystycznych, edukacyjnych i społecznych, ale też wymusza wzrost nakładów na ich należyte utrzymanie, wykorzystanie i promocję.

W 2014 r. ustanowiono 4 nowe pomniki historii.– Są to:

- * Pelplin – zespół pocystersko-katedralny (rozp. Prezydenta RP 23.04.2014)

* Kołbacz – założenie dawnego klasztoru cystersów, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i domeny państwowej (rozp. Prezydenta RP 3.07.2014)

* Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach (rozp. Prezydenta RP 3.07.2014)

* Trzebnica – zespół dawnego opactwa cysterek (rozp. Prezydenta RP 4.07.2014)

Lista pomników historii liczy obecnie 58 pozycji (stan na dzień 31 grudnia 2014 r.).

III. Lista Światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO

Zależność pomiędzy uznaniem zabytku za pomnik historii, czy wpisaniem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO a atrakcyjnością turystyczną wydaje się oczywista. Wyróżnione w ten sposób zabytki powinny nakręcać turystyczną koniunkturę, zachęcać władze samorządowe do dbałości o ich stan zachowania, inwestowania w infrastrukturę i usługi (budowa hoteli różnych kategorii, gastronomia, sklepy, planowanie ruchu kołowego lokalnego i tranzytowego). Stwarza to dogodne warunki do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia poziomu życia mieszkańców, wzrostu świadomości wartości kulturowych środowiska lokalnego. W dniach 16-27 czerwca 2013 roku, podczas sesji Polskiego Komitetu UNESCO podjęto decyzję o wpisie drewnianych cerkwi w polskim i ukraińskim regionie Karpat na Listę UNESCO, a także o rozszerzeniu wpisu Kopalni Soli w Wieliczce o Kopalnię w Bochni i Zamek Żupny w Wieliczce, pod wspólną nazwą „Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni”. Wpis drewnianych cerkwi na Listę UNESCO jest efektem wieloletnich działań Instytutu Narodowego Dziedzictwa wraz z przedstawicielami strony ukraińskiej: Państwowym Historyczno-Architektonicznym Rezerwatem w Żółkwi oraz Naukowo-Badawczym Instytutem Badania Zabytków w Kijowie. Nowe miejsca na terenie Polski, które uzyskały atrakcyjną turystycznie markę światowego dziedzictwa UNESCO to Cerkiew pw. św. Michała Archanioła w Brunarach Wyżnych i Cerkiew pw. św. Paraskiewy w Kwiatoniu, gmina Uście Gorlickie w województwie małopolskim, Cerkiew Opieki Bogurodzicy w Owczarach, gmina Sękowa w Małopolsce, Cerkiew pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła w Powroźniku, gmina Muszyna, woj. małopolskie Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Chotyńcu, gmina Radymno w województwie podkarpackim, Cerkiew pw. św. Paraskiewy w Radrużu, gmina Horyniec Zdrój, woj. podkarpackie, Cerkiew pw. św. Michała Archanioła w Smolniku, gmina Lutowiska, woj. podkarpackie, Cerkiew pw. św. Michała Archanioła w Turzańsku, gmina Komańcza, woj. podkarpackie, a także kopalnia soli i zamek żupny w Bochni w woj. małopolskim.

Przygotowywane są kolejne wnioski o wpis na Listę światowego dziedzictwa, m.in.: Kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach, woj. śląskie oraz Krzemionek - pradziejowych kopalni krzemienia w okolicach Ostrowca Świętokrzyskiego, woj. świętokrzyskie. Zadania te koordynuje Ośrodek ds. Światowego Dziedzictwa w Narodowym Instytucie Dziedzictwa.

IV. Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID)

Jednym z ważnych zadań Instytutu w 2014 były ogólnopolska koordynacja i promocja Europejskich Dni Dziedzictwa (EDD). NID promował uczestnictwo wszystkich grup społecznych w poznawaniu dziedzictwa materialnego i niematerialnego. EDD z założenia mają zachęcać do aktywnego poznawania dziedzictwa, głównie poprzez zwiedzanie i interaktywny kontakt z zabytkami. 22. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce, odbyła się we wrześniu 2014 r. pod hasłem „Dziedzictwo – źródło tożsamości”. Tegoroczny temat poprzez zawarte w sobie słowo „źródło” miał zachęcić do zwrócenia szczególnej uwagi na aspekty naszej kultury powiązane z wodą, bowiem rzeki oraz wszelkiego rodzaju zbiorniki wody miały istotny wpływ na kształt osadnictwa w Polsce. Sieć dróg wodnych, poprzez handel i wymianę kulturową, stała się ważnym historycznie elementem tworzenia i rozwoju polskiej państwowości, a jednocześnie pozostawiła silny ślad w dziedzictwie materialnym. W 2014 roku imprezy organizowane pod wspólnym hasłem EDD skupiły się między innymi na poznaniu budownictwa okrętowego, portów, latarni morskich, mostów, młynów wodnych, jak również dziedzictwa niematerialnego – obrzędowości związanej z wodą oraz zwyczajów marynistycznych. Europejskie Dni Dziedzictwa trwały do końca września 2014 roku. W 22. edycję EDD zaangażowało się łącznie 373 miejscowości, w których zorganizowano 1541 wydarzeń, a liczba uczestników we wszystkich zaplanowanych atrakcjach osiągnęła blisko 240 tys. osób. W tym czasie strona internetowa wydarzenia <http://edd.nid.pl> miała ponad 71 tys. odsłon.

- Zarządzanie polską częścią transgranicznego Parku Mużakowskiego/ Muskauer Park, wpisanego na Listę światowego dziedzictwa. Zapewniając bieżące utrzymanie tego obiektu i realizując zaawansowany program rewaloryzacji NID przyczynia się do rozwoju turystyki w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej. Dzięki pracom rewaloryzacyjnym NID udostępnia turystom corocznie nowe rejony i walory tego obiektu. Wspomnieć należy także popularyzację obiektu m.in. poprzez różnorodne imprezy organizowane przez NID na jego terenie (Święto Parku, program promocyjno-edukacyjny, w tym spacerów edukacyjne,

konkursy i publikacje, także współdział w imprezach regionalnych). Podkreślić należy współpracę z samorządem i instytucjami lokalnymi dla popularyzacji obiektu w regionie.

- Uruchomienie aplikacji na urządzenia mobilne „Zabytki w Polsce”, dokładnie określającej umiejscowienie obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy użytkownika. Udostępnia ona również najważniejsze informacje na temat danego zabytku, opracowane przez ekspertów NID. Darmową aplikację w wersji na system operacyjny Android można pobrać bezpłatnie na stronie Google Play, wpisując hasło „Zabytki w Polsce Narodowy Instytut Dziedzictwa”. „Zabytki w Polsce” dedykowane są nie tylko miłośnikom zabytków, lecz wszystkim osobom, które nie chcą brać ze sobą ciężkich przewodników na wyjazd, a mają w planach zwiedzanie. „Zabytki w Polsce” oprócz podania dokładnej lokalizacji, oszacowują również odległość dzielącą użytkownika od wybranego obiektu. Osoby, które chcą dowiedzieć się więcej na temat danego zabytku, czy też miejsca, mają do swojej dyspozycji współczesne oraz archiwalne zdjęcia, a także szczegółowe opisy przygotowane przez ekspertów na co dzień zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego w Polsce. Dostępna jest aplikacja pilotażowa. Przedsięwzięcie ma na celu ułatwienie dostępu do informacji o pobliskich zabytkach, godzinach otwarcia, sposobach dojazdów - a w ten sposób zachęcenie do ich zwiedzania. Aplikacja umożliwi również śledzenie w trybie rzeczywistym aktywności użytkowników korzystających z aplikacji mobilnej. W roku 2014/2015 planowany jest rozwój aplikacji w kierunku dodania kolejnych obiektów zabytkowych wraz z ich opisem. Do maja 2015 roku dostępna będzie nowa wersja aplikacji obejmująca informacje pochodzące z bazy danych NID oraz z projektu Wiki lubi zabytki. Nowa wersja aplikacji będzie dostępna dla użytkowników urządzeń z systemem Android (Google) jak i iOS (Apple).

- Uruchomienie portalu <http://e-zabytek.nid.pl/> www.zabytek.gov.pl. Jest to pierwsza w Polsce platforma informatyczna udostępniająca wszystkim zainteresowanym możliwość przeglądania w jednym miejscu różnorodnych informacji o polskich zabytkach. Za pośrednictwem Portalu jest możliwe wyszukiwanie i przeglądanie zdjęć, modeli 3D, filmów oraz dokumentacji na temat zabytków.

Dzięki platformie możliwe jest również analizowanie danych przestrzennych dotyczących zabytków wpisanych do rejestru, obiektów uznanych przez Prezydenta RP za pomniki historii oraz polskich miejsc wpisanych na Listę światowego dziedzictwa. Dane przestrzenne są prezentowane zgodnie z wymogami oraz przy wykorzystaniu usług danych przestrzennych określonych w ramach europejskiej dyrektywy INSPIRE. Narzędziem służącym prezentacji

informacji na temat całego rejestru zabytków nieruchomości jest Portal Mapowy dostępny pod adresem www.mapy.zabytek.gov.pl

Zostały już uruchomione usługi danych przestrzennych, które prezentować będą kompletne informacje o zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków. Portal jest narzędziem dedykowanym także turystom, osobom planującym, bądź rozważającym zwiedzanie – umożliwia pozyskanie szczegółowych informacji na temat zabytków. Uzupełnieniem informacji o lokalizacji obiektów jest model przestrzenny (3D) wybranych zabytków. Specjalna aplikacja umożliwiająca oglądanie modeli 3D zabytków dostępna jest pod adresem www.cumulus.zabytek.gov.pl. W chwili obecnej dostępne są modele 10 zabytków np.:

<http://www.cumulus.zabytek.gov.pl/#turzansk>;

<http://www.cumulus.zabytek.gov.pl/#owczary>;

<http://www.cumulus.zabytek.gov.pl/#binarowa>.

Portal e-zabytek jest również portalem dostępowym dla europejskiej biblioteki cyfrowej EUROPEANA www.europeana.eu. Zasoby portalu są publikowane dla wszystkich zainteresowanych odbiorców w krajach europejskich.

V. Muzea

W roku poprzedzającym 70. rocznicę wyzwolenia Auschwitz po raz pierwszy w historii Państwowe Muzeum Auschwitz – Birkenau odwiedziło 1,5 miliona osób. Żeby udogodnić zwiedzanie Miejsca Pamięci Auschwitz, stworzony został specjalny serwis internetowy visit.auschwitz.org. Pozwala on na wygodne zarezerwowanie terminów zwiedzania. W minionym roku muzealna lekcja internetowa przybliżająca najważniejsze tematy z historii obozu, proponowana dotychczas po angielsku i po polsku, została udostępniona również w językach: arabskim, hiszpańskim, perskim i portugalskim.

facebook.com/auschwitzmemorial jako pierwszy na świecie serwis o takim przekroczył liczbę 100 tys. użytkowników. Dzięki czemu informacje dotyczące historii Auschwitz docierają w kilkunastu językach do ludzi na całym świecie. Ponadto liczba pojedynczych odwiedzin oficjalnej strony internetowej Muzeum www.auschwitz.org wyniosła 12 milionów. Dzięki mediom społecznościowym Muzeum Auschwitz każdego dnia dociera do blisko 200 tys. ludzi na wszystkich kontynentach. Atrakcyjna oferta wolontariatu przyciąga ludzi z całego świata do Oświęcimia. W ubiegłym roku aż 350 wolontariuszy i praktykantów z Kanady, Kolumbii, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji oraz USA wspierało działania Muzeum.

W roku 2014 zostały otwarte dwa ważne muzea: W kwietniu zwiedzającym udostępniono ekspozycję stałą Muzeum Domu Rodzinnego Jana Pawła II w Wadowicach. Po zakończeniu modernizacji muzeum stało się nowoczesną instytucją kultury; interaktywna wystawa pozwala zwiedzającym wędrować przez różne etapy życia Papieża-Polaka, ale także zapoznać się z atmosferą i realiami przedwojennych Wadowic. W ciągu trzech pierwszych miesięcy muzeum odwiedziło 95 tys. osób.

W październiku oficjalnie otwarte zostało Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie - zaprezentowano Wystawę Główną; sam gmach oddano do użytku w kwietniu 2013 r. i od tego czasu placówka z sukcesem prowadziła działalność edukacyjną. Wystawa główna składa się z ośmiu galerii, które na powierzchni ponad 4 tys. m² opowiadają o kulturze i dziedzictwie polskich Żydów. To podróż przez 1000 lat historii Żydów polskich – od średniowiecza do współczesności. Ponadto sam budynek Muzeum przyciąga turystów swoją oryginalną formą. W 2014 dzieło architektów Lahdelma & Mahlamäkiego otrzymało nagrodę roku 2013 Stowarzyszenia Architektów Polskich (SARP) oraz nagrodę Stowarzyszenia za najlepszy obiekt architektoniczny wzniesiony ze środków publicznych. W tym samym roku budynek otrzymał także nagrodę Stowarzyszenia Architektów Fińskich (SAFA) – Finlandia Prize for Architecture. Znalazł się także wśród pięciu finalistów Nagrody Architektonicznej „Polityki” za 2013 i zwyciężył w plebiscywie internautów.

Karta Dużej Rodziny. Ponad 130 instytucji kultury (m.in. Zamek Królewski w Warszawie, Centrum Nauki Kopernik, Muzea Narodowe: w Krakowie, Gdańsku i Wrocławiu, Kopalnia Soli Wieliczka, Teatr im. St. Witkiewicza w Zakopanem) znalazło się wśród partnerów Karty Dużej Rodziny. To system zniżek dla rodzin z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Wykaz uprawnień oraz instytucji i podmiotów je przyznających znajduje się na stronie www.rodzina.gov.pl

Najważniejsze wystawy 2014 r. w muzeach podległych i współprowadzonych przez MKiDN, „Bracia Gierymscy”, to projekt zrealizowany przez Muzeum Narodowe w Warszawie i Muzeum Narodowe w Krakowie.

Muzeum Sztuki w Łodzi zaprezentowało 200 dzieł sztuki wybitnych artystów XX i XXI wieku (Katarzyna Kobro, Władysław Strzemiński, Alina Szapocznikow, Krzysztof Wodiczko, Zbigniew Libera, Artur Żmijewski, Christian Boltanski, Ewa Partum) zgrupowanych wokół 14 zjawisk związanych z nowoczesnością (emancypacja, industrializacja, urbanizacja, eksperyment, rewolucja).

Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie pokazało wystawę „Co widać. Polska sztuka dzisiaj” – która pierwsza od ponad dekady obszerna prezentacja aktualnej sztuki polskiej oraz „W niedalekiej przyszłości”- kolekcja gromadzona regularnie od 2010 r. , prezentujące prace m. in.: Pawła Althamera, Mirosław Bałki, Katarzyny Kozyry, Wilhelma Sasnała, Aliny Szapocznikow, Artura Żmijewskiego, Saray Lucas, Seth Price, Rebeci Quaytman.

Muzeum Narodowe w Warszawie: otwarcie po przebudowie Galerii Faras. To jedyna w Europie i wyjątkowa w skali światowej, stała ekspozycja zabytków kultury i sztuki nubijskiej z okresu chrześcijańskiego.

Muzeum Narodowe w Gdańsku: „Gdańsk i okolice 1793 – 1914. Miasto – ludzie – wydarzenia w rysunku i grafice”- 350 rycin i rysunków w większości nigdy wcześniej nie pokazywanych publicznie.

Muzeum Plakatu w Wilanowie: 24. Międzynarodowe Biennale Plakatu. Złoty Medal przyznano pracy polskiego grafika Wiesława Rosochy za plakat pt. "Rosocha. Inne obszary, inne formaty". Biennale połączone był z setną rocznicą urodzin Henryka Tomaszewskiego (patrona nagrody).

VI. Wykonywanie i koordynacja realizacji zadań w zakresie ochrony zabytków

W roku 2014 całokształt działań wynikających z polityki rządu w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego koordynował, tak jak w latach poprzednich, Generalny Konserwator Zabytków – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Istotnym wsparciem dla działań Generalnego Konserwatora Zabytków w tym zakresie był Instytut Dziedzictwa Narodowego (NID) i jego oddziały terenowe oraz Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ). Również wojewódzcy konserwatorzy zabytków (i kierowane przez nich wojewódzkie urzędy ochrony zabytków) wspierali działania Generalnego Konserwatora Zabytków.

Zadania związane z ochroną zabytków realizowano ze środków budżetu państwa, przydzielanych w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także budżetów wojewodów oraz jednostek samorządu terytorialnego. Podstawowe cele, na które przeznaczane są te środki, to ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja, restauracja i rewaloryzacja zabytków oraz ich udostępnianie dla potrzeb społecznych.

VII. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

W roku 2014 uchwałą Rady Ministrów został przyjęty Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017, w którym zostały określone kluczowe zagadnienia związane z ochroną zabytków, w tym cele i kierunki działań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji.

VIII. Regulacje prawne

W roku 2013 Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wydał rozporządzenie z dnia 1 lipca 2013 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz. U. poz784), dotyczące zmiany terminów składania wniosków o udzielenie dotacji oraz terminów ich rozpatrzenia.

W dalszym ciągu trwały natomiast prace nad założeniami do zmiany systemu ochrony zabytków w Polsce oraz prace legislacyjne mające na celu nowelizację niektórych aktów prawnych, w kierunku usprawnienia systemu opieki nad zabytkami.

IX. Realizacja zadań wynikających z „Koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju”

Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju przewiduje w perspektywie najbliższych dwudziestu lat wzrost znaczenie dziedzictwa kulturowego w procesie rozwoju przestrzennego kraju. Sprzyjać temu będzie wzrost zamożności społeczeństwa oraz przekształcenia o charakterze kulturowym powodowane wzrostem znaczenia zarówno materialnych, jak i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego. Ich umiejętne wykorzystanie w procesach rozwoju przyczyni się do wzrostu znaczenia kultury i turystyki w życiu społecznym i gospodarczym Polski.

Podstawową rolę w realizacji tych zamierzeń odgrywają i odgrywać będą środowiska lokalne i różne szczeble administracji samorządowej. Jednostki samorządu terytorialnego (miasta, gminy, powiaty) są żywotnie zainteresowane, poza nielicznymi wyjątkami, zachowaniem i odpowiednim wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, gdyż przynosi to wymierne korzyści chociażby w postaci tzw. turystyki kulturowej (kulturalnej), co stanowi przesłankę do ubiegania się o środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Samorządy, wspierane przez lokalne organizacje społeczne (np. regionalne towarzystwa kulturalne), najlepiej dostrzegają potrzebę zagospodarowania zabytków i zarządzania nimi. Zespoły zabytkowej zabudowy staromiejskiej lub pojedyncze zabytki, będące nośnikami wartości historycznych, kulturowych, patriotycznych bądź emocjonalnych, mogą przysporzyć także wymiernych korzyści finansowych (jako tzw. produkt turystyczny). Zabytek staje się wówczas elementem promującym środowisko lokalne, wizytówką regionu, miasta czy wsi, ale także (a może przede wszystkim) zapewnia miejsca pracy. Mechanizmy te docierają również do świadomości prywatnych właścicieli zabytków, którzy coraz częściej udostępniają je zwiedzającym.

Zainteresowanie zarządów gmin, miast czy powiatów zabytkami na swoim terenie wynika również z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami, która nakłada na samorządy określone obowiązki w sprawowaniu opieki nad zabytkami. Należą do nich m.in. :

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Przed władzami wielu miast stoją duże wyzwania - jak wykorzystać substancję zabytkową, by harmonijnie połączyć funkcje gospodarcze i społeczne miasta (urzędy, instytucje użyteczności publicznej, placówki kultury) z codziennymi potrzebami mieszkańców. Wieloletnie doświadczenia w tej mierze dowodzą, że tylko skupienie w obrębie zespołu staromiejskiego funkcji zarówno publicznych, jak i mieszkalnych, pozwala na właściwe funkcjonowanie organizmu miejskiego. Wyprowadzenie mieszkańców poza obręb starówki pozbawia życia tę najbardziej nasyconą kulturowo tkanę miejską.

W studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego dla różnych jednostek terytorialnych (gmin, powiatów) umieszcza się zapisy dotyczące wykorzystania zabytków dla celów turystycznych. Plany te realizuje się chociażby przez projektowanie, wyznaczenie oraz znakowanie tras turystycznych i szlaków historycznych, głównie spacerowych, ale także szlaków rowerowych, wodnych, kolejowych (w tym wąskotorowych), czy atrakcyjnych tras podziemnych, w których zachowała się substancja zabytkowa. Gwarantem powodzenia tych przedsięwzięć jest ścisła współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organami ochrony

zabytków i instytucjami kultury działającymi w tej sferze oraz Polską Organizacją Turystyczną; coraz większego znaczenia nabiera współpraca z władzami kościelnymi przy tworzeniu turystycznych szlaków pielgrzymkowych (np. Szlak Cysterski w Polsce, będący częścią sieci Europejskich Szlaków Cysterskich). W ramach tej współpracy wykorzystywana jest dokumentacja konserwatorska i wyniki badań historycznych, archeologicznych, architektonicznych, etc.

Strategia zakłada, że „promocja dziedzictwa kulturowego wpłynie na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjność polskiej przestrzeni” a „dbałość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych” sprzyjać będzie „rozwojowi turystyki (...). Krajobraz ważny dla historii kultury jest chroniony na równi z krajobrazami charakterystycznymi dla regionów geograficzno-przyrodniczych w zintegrowanej z siecią przyrodniczą rozwiniętej sieci parków kulturowych i pomników historii.”

X. Parki Kulturowe

Pierwsze parki kulturowe w Polsce utworzono w roku 2002. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. w Polsce funkcjonuje 29 parków kulturowych (lista w załączeniu). W roku 2014 utworzono trzy parki kulturowe tj. Park Kulturowy Stare Miasto we Wrocławiu, Park Kulturowy Kościół pw. Św. Marii Magdaleny w Łopatkach, Park Kulturowy Osieczek w Osieczku.

Parki Kulturowe (źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa)

L.p.	Województwo	Nazwa Parku Kulturowego	Rok utworzenia
1	Dolnośląskie	Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze	2002
2	Dolnośląskie	Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka	2005
3	Dolnośląskie	Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej	2009
4	Dolnośląskie	Park Kulturowy Stare Miasto we Wrocławiu	2014
5	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy Wietrzychowice	2006
6	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy Kalwaria Pakoska	2008
7	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy „Kościół p.w. św. Oswalda” w Płonkowie	2009
8	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy Sarnowo	2010
9	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy Osieczek w Osieczku	2014

10	Kujawsko-pomorskie	Park Kulturowy Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Łopatkach	2014
11	Lubuskie	Park Kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdańcu	2006
12	Lubuskie	Park Kulturowy Grodzisko w Wicinie	2013
13	Łódzkie	Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu	2003
14	Łódzkie	Park Kulturowy Wzgórze Zamkowe w Sieradzu	2009
15	Małopolskie	Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej	2006
16	Małopolskie	Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie	2011
17	Mazowieckie	Park Kulturowy „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 Roku”	2009
18	Mazowieckie	Park Kulturowy Stary Radom	2011
19	Mazowieckie	Wilanowski Park Kulturowy	2012
20	Podkarpackie	Park kulturowy Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu OO. Dominikanów w Jarosławiu	2009
21	Pomorskie	Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk”	2002
22	Pomorskie	Park Kulturowy Ośmiu Błogosławieństw we wsi Sierakowice	2006
23	Pomorskie	Park Kulturowy „Osada Łowców Fok” w Rzucewie	2008
24	Pomorskie	Park Kulturowy „Klasztorne Stawy”	2009
25	Śląskie	Park Kulturowy Cmentarz żydowski w Żorach	2004
26	Śląskie	Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa”	2006
27	Świętokrzyskie	Park Kulturowy Miasta Końskie	2005
28	Warmińsko-mazurskie	Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty	2009
29	Wielkopolskie	Mickiewiczowski Park Kulturowy	2007

Z powyższego zestawienia wynika, że charakter parków kulturowych i ich znaczenie dla dziedzictwa są zróżnicowane (lokalne, regionalne, ponadregionalne (krajowe) - pomniki historii, międzynarodowe (światowe) - Lista światowego dziedzictwa kulturalnego

i naturalnego UNESCO. Znaczenie lokalne ma 14 parków kulturowych, obejmujących niewielki obszar i pojedyncze obiekty zabytkowe, ale niezwykle istotne dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności, 9 - regionalne, 5 - ponadregionalne (narodowe) – pomniki historii) i 1 - światowe (Lista światowego dziedzictwa. Niektóre z nich obok wartości kulturowych reprezentują również walory przyrodnicze (np. Warmińska Droga Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty).

XI. Fundusze europejskie

„Nie bez znaczenia dla wzrostu atrakcyjności turystycznej kraju pozostają także projekty dotyczące obiektów zabytkowych oraz niezabytkowej infrastruktury instytucji kultury, realizowane przy współudziale środków europejskich w ramach XI Priorytetu Kultura i dziedzictwo kulturowe Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Programu Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego na lata 2009-2014, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Dzięki realizacji projektów w zakresie dziedzictwa kulturowego w ramach XI Priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko poprawił się stan wielu obiektów zabytkowych. Należy tu wymienić chociażby Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku – od momentu zakończenia realizacji projektu pn. „Galicyjski Rynek - budowa sektora miejskiego w parku etnograficznym w Sanoku” we wrześniu 2011 r. do końca 2014 roku Muzeum odwiedziło blisko 470 tys. turystów. Pozytywny wpływ na wzrost ruchu turystycznego w kraju mają w dużej mierze innowacyjne projekty, dzięki którym tradycyjna rola instytucji kultury ewoluuje w kierunku multidyscyplinarnych centów, łączących w sobie działalność wystawienniczą, naukową, artystyczną, wydawniczą i edukacyjną. Spośród takich projektów warto wskazać Centrum Nauki Kopernik (projekt pn. „Budowa Centrum Nauki Kopernik w Warszawie”), które od chwili powstania w listopadzie 2010 r. do końca 2014 r. zwiedziło ponad 4 mln osób.

Z uwagi na fakt, iż w 2014 roku większość projektów w ramach ww. programów pozostawała w fazie realizacji, o ich wymiernych efektach i wpływie na turystykę będzie można mówić na późniejszym etapie.

XII. Podejmowanie i wspieranie działań na rzecz promocji kultury polskiej za granicą

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego promocja kultury polskiej poza granicami kraju pozostaje w kompetencjach Departamentu Współpracy z Zagranicą (DWZ).

Głównymi zadaniami DWZ są: koordynowanie całokształtu współpracy międzynarodowej w obszarze promowania kultury polskiej na arenie międzynarodowej oraz promowanie Polski przez kulturę, a także zapewnienie trwałej i znaczącej obecności kultury polskiej w procesach integracji europejskiej i dialogu międzynarodowego prowadzonego zarówno w ramach Unii Europejskiej, jak i na płaszczyźnie Unia Europejska – Kraje Trzecie.

W zakresie kompetencji Departamentu Współpracy z Zagranicą znajduje się również bezpośredni nadzór nad instytucjami podległymi Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Instytutem Adama Mickiewicza (IAM), Międzynarodowym Centrum Kultury oraz Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia.

1. Działania w roku 2014:

Instytut Adama Mickiewicza

➤ Azja

Najważniejszymi projektami 2014 r. były projekty dużej skali, w szczególności występy sceniczne, takie jak opera „Madame Curie” (Opera Bałtycka, 139 osób w trasie, występy w Tianjinie w Chinach) oraz projekty teatralne: „Opowieści afrykańskie” K. Warlikowskiego (Nowy Teatr, Warszawa) podczas prestiżowego Hong Kong Arts Festival; „Makbet” M. Kleczewskiej (Teatr J. Kochanowskiego w Opolu) podczas festiwalu Uijeongbu koło Seulu; „Utwór o matce i ojczyźnie” Jana Klaty (Teatr Polski we Wrocławiu) w LG Arts Center w Seulu oraz „Persona. Marilyn” K. Lupy (Teatr Dramatyczny, Warszawa) w ramach Cao Yu Theatre Festival (Tianjin, Chiny). Polskie prezentacje spotkały się z bardzo pozytywnym odbiorem, szczególnie spektakl K. Lupy, który został entuzjastycznie przyjęty przez chińskie środowisko teatralne, co zaowocowało ponownym zaproszeniem artysty przez Tianjin Grand Theater wiosną 2015 r. (z nową produkcją „Wycinka”).

W dziedzinie designu zrealizowano projekt +48 Social Club w ramach Tokyo Designers Week. Celem projektu, który zakładał stworzenie klubokawiarni w centrum Tokio, było przybliżenie polskiego designu Japończykom. W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni prezentowane były polskie meble, wzornictwo, książki i plakaty, jak również polska muzyka i kuchnia. W koncertach i warsztatach wzięła udział grupa Małe Instrumenty oraz grupa DJów Soul Service.

Dynamiki nabrały działania w Indiach. Na początku roku zrealizowano spektakl „Dziwne szczęście” wrocławskiego Studia Matejka (Festiwal Bharat Rang Mahotsav – National School of Drama w New Delhi oraz International Theatre Festival of Kerala w Thrissur), zaś Teatr

Biuro Podróży z Poznania, wspólnie z lokalnymi artystami, przygotował koprodukcję „Burning Flowers: 7 Dreams of a Woman”, która została zaprezentowana na festiwalu w Thrissur.

W dziedzinie filmu, zrealizowano jedną z największych w ostatnich latach prezentacji polskiego kina na poważnym międzynarodowym festiwalu filmowym – program „City in Focus – Warsaw” podczas Taipei Film Festival (Tajwan, 31 filmów w 4 programach tematycznych oraz jeden film w sekcji konkursowej, 5 gości z Polski). W Hongkongu odbył się dwudniowy przegląd polskiej animacji w ramach projekcji studyjnych CineFan (Hong Kong Arts Centre), w którym udział wziął Wojciech Wawszczyk. Należy zaznaczyć, że projekt ten zrealizowano bez wkładu finansowego IAM. W Japonii, w ramach kolejnej edycji współorganizowanego przez IAM festiwalu filmowego Poland Film Festival, prezentowano kolejne filmy polskich twórców, w tym program poświęcony twórczości Wojciecha Jerzego Hasa. Rozpoczęto współpracę z Asian Film Academy (udział polskiego operatora R. Lenczewskiego w programie Akademii) działającą przy Busan Int'l Film Festival w Korei. Współpraca ta jest perspektywiczna, ze względu na możliwe partnerstwo ze Szkołą Filmową w Łodzi.

Z zakresu muzyki poważnej, zrealizowano występ kwartetu Apollon Musagete na festiwalu Beijing Modern w Pekinie oraz konkurs kompozytorski poświęcony Oskarowi Kolbergowi na festiwalu Musicacoustica (Pekin). Nagrodzone kompozycje zostaną wykonane podczas kolejnej edycji festiwalu w 2015 r. Zwieńczeniem 3-letniego projektu kompozytorskiego z Forbidden City Chamber Orchestra był pobyt kompozytora Wojciecha Blecharza w Chińskim Konserwatorium w Pekinie. We wrześniu, podczas festiwalu Warszawska Jesień, grupa FCCO wykonała utwór zamówiony u kompozytora. To kolejny polsko-azjatycki projekt zrealizowany w ramach megaprojektu Azja bez zaangażowania budżetowego IAM.

W dziedzinie muzyki aktualnej, polscy artyści wystąpili na: Tokyo Jazz Festival (nowatorski projekt z serii Don't Panic! We're From Poland – współpraca 8 wyselekcjonowanych przez programistów azjatyckich muzyków z Polski z artystami japońskimi) oraz Jarasum International Jazz Festival w Korei (Maciej Fortuna Trio). Zrealizowano też trasy koncertowe Anny Marii Jopek (Chiny), Sylwestra Ostrowskiego (Japonia) i Rafała Sarneckiego (Chiny, Korea). Dodatkowo, na festiwalu Zandari w Korei (Seul) wystąpiły dwa polskie zespoły: Rebeka i Non-human Persons.

Z projektów muzycznych wymienić należy również polsko-koreański projekt muzyki etnicznej zrealizowany przez Marię Pomianowską w ramach Jeonju International Sori

Festival (Korea) oraz koncert skrzypcowy muzyki K. Szymanowskiego wykonany przez KBS Orchestra pod batutą G. Nowaka na koreańskim festiwalu International Music Festival w Jinju.

W ramach megaprojektu Azja prowadzono także intensywne działania networkingowe. Przedstawiciele IAM byli obecni na obchodach 60-lecia Chińskiego Stowarzyszenia Przyjaźni Międzynarodowej w Pekinie (kluczowa chińska organizacja dyplomatyczno-kulturalna), Międzynarodowym Forum Teatru i Opery (zorganizowanym przez National Center for the Performing Arts w Pekinie) oraz na dwóch zjazdach dyrektorów narodowych instytutów kultury w Korei, które doprowadziły do utworzenia nowej sieci Global Public Diplomacy Network (IAM został jednym z jej sygnatariuszy). Ponadto, IAM reprezentowany był podczas targów sztuk performatywnych w Kantonie (GZ CIPAF) i Seulu (PAMS) oraz nowego festiwalu teatralnego w Wuzhen w Chinach. Dodatkowo, w lipcu odbyła się przygotowana przez IAM wizyta 26-osobowej delegacji China Association of Performing Arts, w ramach której doszło do spotkań z ważnymi przedstawicielami polskich instytucji i organizacji kulturalnych.

Z działalności wydawniczej realizowanej w 2014 r. wspomnieć należy o dwóch publikacjach o sztuce polskiej w Japonii i jednej poświęconej polskiej muzyce XX wieku w Chinach. W toku pozostają prace nad publikacjami planowanymi na 2015 r. w Chinach: „Teatra polskie”, „Dzieje sztuki polskiej”, „Najnowsze kino polskie”, dwa katalogi wystaw sztuki („Skarby z kraju Chopina”, „Stany życia”).

➤ **Muzyka**

W 2014 r. jednym z najbardziej znaczących wydarzeń w zakresie muzyki było pośmiertne prawykonanie IV Symfonii Henryka Mikołaja Góreckiego (współpraca z London Philharmonic Orchestra). Obchodzone była także 100. rocznica urodzin Andrzeja Panufnika. Do ważnych wydarzeń popularyzujących polską muzykę w 2014 r. należy zaliczyć także prezentacje dzieł Grażyny Bacewicz i Witolda Lutosławskiego na festiwalach w Cheltenham i Presteigne.

Dużym echem w mediach światowych odbiły się przedstawienia wspieranych przez Polska Music dzieł operowych: „Pasażerki” Mieczysława Weinberga, prezentowanej wraz z retrospektywą kameralnych dzieł kompozytora w ramach Lincoln Center Festival oraz premiery inscenizacji jednoaktowej opery Szymona Laksa pt. „Bezdomna Jaskółka” podczas Bregenzer Festspiele (koprodukcja IAM).

IAM zrealizował także prace przygotowawcze dotyczące wystawienia opery „Król Roger” Karola Szymanowskiego w Covent Garden/Royal Opera House w 2015 r. oraz działania związane z powstaniem multimedialnej produkcji scenicznej „Solaris” na kanwie powieści Stanisława Lema (z muzyką polskich kompozytorów).

➤ **Turcja – Obchody 600. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją w 2014 r.**

W 2014 r., w związku z obchodami 600-lecia nawiązania dyplomatycznych stosunków polsko-tureckich, zaprezentowano w Turcji ponad 160 projektów w 11 miastach. Na program kulturalny koordynowany przez IAM składały się zarówno projekty Instytutu, narodowych instytucji kultury jak również projekty wyłonione w programie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Turcja 2014-Promesa”.

Klamrę spinającą program kulturalny obchodów tworzyły dwie wystawy historyczne: „Dalekie sąsiedztwo. Bliskie wspomnienia. 600 lat kontaktów polsko-tureckich”, której otwarcie (marzec) w Muzeum Sakip Sabancı, w obecności prezydentów obu państw zainaugurowało program obchodów i przyciągnęło 42 tys. widzów oraz wystawa „Orientalizm w sztuce polskiej” w Pera Museum, w otwarciu której brała udział Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wystawy te, wyprodukowane przez Muzeum Narodowe w Warszawie we współpracy z partnerami tureckimi były objęte przez IAM działaniami komunikacyjnymi.

Polski teatr, film, muzyka obecne były na najważniejszych tureckich festiwalach, m.in. na Istanbul Theatre Festival, Istanbul Music Festival, Istanbul Film Festival oraz Europejskim Festiwalu Jazzowym w Izmirze. W cieszących się dużą renomą oraz zainteresowaniem tureckiej i międzynarodowej publiczności galeriach, takich jak Istanbul Modern, zaprezentowano polskie sztuki wizualne. Duże zainteresowanie wzbudziła wystawa „Neighbours” z udziałem kolektywu Slavs and Tatars, przedłużoną na życzenie publiczności obejrzało w sumie 262 tys. osób). Ważnym wydarzeniem była też retrospektywa filmów Krzysztofa Kieślowskiego w Istanbul Modern, którą zobaczyło ponad 5 tys. kinomanów.

Podczas największego festiwalu filmowego w Turcji (33. Istanbul Film Festival) film „Papusza” w reżyserii Krzysztofa Krauzego i Joanny Kos-Krauze otrzymał nagrodę specjalną jury, a nagrodę za całokształt twórczości odebrał Andrzej Wajda. Sztuka Doroty Masłowskiej „Między nami dobrze jest” otworzyła 19 edycję międzynarodowego stambulskiego festiwalu teatralnego, a Grzegorz Jarzyna otrzymał nagrodę honorową.

Z uznaniem tureckiej publiczności spotkały się występy polskich muzyków (Tomasz Stańko, Maciej Obara International Quintet, Mitch and Mitch, Leszek Możdżer oraz Trio Stryjo). W koncertach wzięło udział ponad 5500 osób. W Muzeum Pera, zlokalizowanym w najmodniejszej dzielnicy Stambułu Beyoglu, odbył się cykl koncertów „New Sounds from Poland” prezentujący polską muzykę aktualną. Z innych polskich prezentacji warto wspomnieć też o koncertach Małych Instrumentów, Apollon Musagete Quartet, RGG oraz Cukunft, Marcin Masecki i Maciej Obara International Quartet (w ramach festiwalu Akbank Jazz Festival).

Ważnym wydarzeniem w dziedzinie muzyki klasycznej była obecność Sinfonii Varsovii, jako orkiestry rezydencyjnej, podczas 42 międzynarodowego festiwalu muzyki klasycznej w Stambule. Skierowany do melomanów i środowiska akademickiego projekt „Soundscapes from Poland” (czterodniowy festiwal muzyki polskiej, łączący muzykę ludową i klasyczną), zorganizowany został w maju we współpracy z renomowanym Wydziałem Studiów Muzycznych Istanbul Technical University (MIAM). Stambulska Państwowa Orkiestra Symfoniczna prowadzona przez Tadeusza Strugałę zagrała koncert w Aya Irini z polskim repertuarem (utwory Panufnika, Karłowicza i Moniuszki). Polska sztuka współczesna, fotografia i design prezentowane były w salach najważniejszych tureckich galerii m.in. w galerii Milli Reasurans („Shock Therapy”, kurator Adam Mazur) i Istanbul Photography Museum (zdjęcia Tomasza Sikory). Obie wystawy obejrzało łącznie 1500 osób. W programie kulturalnym obchodów przygotowanym przez IAM znalazł się też projekt specjalny, dedykowany patronowi Instytutu. Migrujący Uniwersytet Mickiewicza łączył cykle wykładów, spotkań i artystyczne projekty site-specific.

Mocnym punktem polskiego programu w Turcji był design. Wystawę „Polska InBetween”, zaprezentowaną w ramach drugiej edycji Istanbul Design Biennial w Stambule, obejrzało 26 000 widzów. W Izmirze odbyła się a wystawa „Let’s Play. Kids Design from Poland”, pierwsza wystawa designu w całości poświęcona projektowaniu dla dzieci.

Polski program w Turcji cieszył się dużym zainteresowaniem publiczności i mediów. Ponad 90 tys. odsłon zanotował portal turkiye.culture.pl prowadzony w trzech językach (po polsku, angielsku i turecku), który na bieżąco informował o polskich wydarzeniach kulturalnych w Turcji, a także pozwalał na dalsze odkrywanie polskiej kultury współczesnej. Polskie i polsko-tureckie projekty zyskały także duże zainteresowanie dziennikarzy – w głównych opiniotwórczych mediach ukazało się ponad 1800 zapowiedzi, recenzji i relacji.

➤ **Design**

Na szczególną uwagę zasługują dwie wystawy polskiego wzornictwa zaprezentowane na wydarzeniach najwyższej rangi – mediolańskim tygodniu designu w ramach przeglądu Ventura Lambrate i nowojorskim WantedDesign organizowanym podczas International Contemporary Furniture Fair (ICFF). Pierwsza wystawa zrealizowała koncepcję "Polish Job", która była wynikiem konkursu na kuratora i producenta przygotowanego przez IAM. Międzynarodowe jury wybrało propozycję ukazującą współczesny design przez pryzmat lokalnej tradycji i innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Drugi projekt to wystawa „NASZ. Products designed and manufactured in Poland”, pierwsza obszerna prezentacja polskiego designu w Stanach Zjednoczonych.

Po raz drugi polskie wzornictwo prezentowane było w Brazylii, na najważniejszym festiwalu designu w Ameryce Łacińskiej. Nowe odsłony wystawy „The Spirit of Poland” pokazano na DW! São Paulo Design Weekend oraz w Muzeum Narodowym w Brasili.

W sierpniu IAM uruchomił pierwszy otwarty nabór do programu „Wystawiajmy się!”. Przygotowany w pilotażowej formie projekt skierowany był do designerów, którzy chcieli zaprezentować swoje prace międzynarodowej publiczności na wiodących światowych targach i festiwalach. Sygnowane marką Culture.pl propozycje można było oglądać podczas Paris Design Week, London Design Festival, Dutch Design Week (Eindhoven), Ventura Interieur (Kortijk), Kreative Messe Stuttgart, Designblok (Praga), Designer’s Open (Lipsk), czy też organizowanego w Sydney - Grand Design Live.

Ważnym projektem zrealizowanym w 2014 r. była również pierwsza prezentacja polskiego wzornictwa na prestiżowym Dutch Design Week. Na wystawie „Polish Design in the Middle of” w Eindhoven zaprezentowano projekty ponad 30 polskich marek. Wystawie towarzyszył program wykładów, w ramach których o swojej pracy i związkach z polskim designem opowiedzieli m.in. Lidewij Edelkoort, Oskar Zięta, Bogusław Paruch i Zuzanna Skalska. Ponadto, na zaproszenie WPHI w Hadze, IAM zorganizował specjalny panel dyskusyjny „Subjective map of Polish design, how to promote Polish creative industries worldwide?”, który był częścią V Forum Polskiego Biznesu w Królestwie Niderlandów.

Kluczowe dla promocji polskiego designu były działania realizowane w ramach obchodów 600-lecia nawiązania polsko-tureckich stosunków dyplomatycznych. W Turcji zaprezentowano złożony z czterech modułów cykl („Uczta Słowa”; „Tool - exceed the limits”; „Craft. Old for New”; „Cook for Book”) poświęcony różnorodnym dziedzinom związanym z designem (jak np. projektowanie zastawy stołowej, analiza procedury „eksportu” polskich wydarzeń artystycznych do Turcji, rzemiosło i kuchnia). Projekt

zrealizowano we współpracy z Ćmielów Design Studio, Zamkiem Cieszyn i Concordią Design, a jego rezultaty zaprezentowano na wystawie „Polska in Between” (na Biennale Designu w Stambule).

Z działalności wydawniczej wspomnieć warto o trzecim numerze rocznika „Printcontrol” nakładem TXT publishing i Culture.pl. Zakończono też prace nad książką „VeryGraphic. Polish Designers of the 20th Century” przybliżającą historię polskiego projektowania graficznego. Album stanowi kontynuację flagowej publikacji IAM “Out of the Ordinary. Polish Designers of the 20th Century”.

W II połowie roku IAM przeprowadził konkurs na gadżet inspirowany dziełami sztuki utraconymi przez Polskę podczas II wojny światowej.

➤ **Film**

Jednym z najważniejszych projektów filmowych zrealizowanych przez IAM w 2014 roku była pierwsza edycja projektu „Kino dla Przemiany Społecznej”, która odbyła się w sierpniu w ramach festiwalu filmowego „Golden Apricot” w Erywaniu. Jego formuła oparta była na prezentacji filmów dokumentalnych o wyzwaniach i problemach transformacji i organizacji debaty z udziałem Adama Michnika, Richarda Peñi oraz przedstawicieli ormiańskich organizacji społecznych.

W kwietniu rozpoczął się projekt „Produkt Krajowy” (podróż kina objazdowego z Warszawy do Birmy) reżysera Piotra Stasika oraz Macieja Kuziemskiego (Instytut Lecha Wałęsy). W pierwszej części podróży, obejmującej Ukrainę, Rumunię, Bułgarię, Mołdawię, Gruzję, Turcję i Azerbejdżan, zorganizowano 17 pokazów polskich filmów oraz warsztatów fotograficznych w małych miasteczkach i wsiach.

W krakowskim muzeum Manggha odbyła się premiera filmu pt. ”Biesy po latach” w reż. Andrzeja Wajdy, którego koproducentem jest IAM. Film opowiada historię spektaklu z lat 70. w reż. Andrzeja Wajdy w Teatrze Starym w Krakowie.

W czerwcu rozpoczął się konkurs „Solidarity Shorts”, skierowany do twórców amatorskich filmów z całego świata. Zadaniem uczestników było nakręcenie etiudy filmowej dotyczącej refleksji na ideą solidarności. Konkurs organizowany był przez Instytut Lecha Wałęsy oraz Gdyńską Szkołę Filmową i wspierany przez IAM. Wręczenie nagród laureatom konkursu miało miejsce w ramach Festiwalu Filmów Polskich w Gdyni.

Filmy z cyklu „Przewodnik do Polaków” są na bieżąco pokazywane na przeglądach i festiwalach. W grudniu „Art of Freedom” przekazany został muzeum górskiemu „Korona Ziemi” w Zawoi, gdzie jest wyświetlany jako element wystawy. Wydany został również zestaw zawierający wszystkie części cyklu (z tłumaczeniami na angielski, rosyjski i niemiecki). W Google Cultural Institute pojawiły się informacje o filmie „Art of Freedom” oraz projekcie „Solidarity Shorts”. W maju wydana została i trafiła do sprzedaży płyta DVD z filmem „Sztuka Znikania”, którego IAM jest producentem.

W ramach festiwalu „Planet Doc” (maj) w kinie Iluzjon odbyła się premiera filmu „Neony” z cyklu „Przewodnik do Polaków” w reż. Erica Bednarskiego. Film poświęcony historii warszawskich neonów pokazywany był też na Wawa Design Festival/Soho Factory, Lund International Architecture Film Festival (Szwecja) i Architecture and Design Film Festival (Nowy Jork).

W grudniu w ramach 14 Festiwalu Watch Docs, odbyła się premiera filmu "Solidarność według kobiet" (koprodukcja IAM). IAM zaangażował się również w koprodukcję szeregu filmów (m.in. „Reporter” o Ryszardzie Kapuścińskim, „Waks” o Michale Waszkiewiczu, „Tęcza” o wydarzeniach towarzyszących prezentacji instalacji „Tęcza” na placu Zbawiciela, „Manggha, Japonia blisko” o historii powstania muzeum Manggha w Krakowie).

➤ **Sztuki wizualne**

W ramach zainicjowanego w 2013 r. programu rezydencji IAM zorganizował pobyty twórcze polskich artystów w prestiżowych instytucjach na świecie. Uczestnicy programu zostali wybrani w drodze otwartego naboru z wykorzystaniem przejrzystych procedur. W 2014 r. rezydencje odbyli Olaf Brzeski (International Studio and Curatorial Program, Nowy Jork), Gizela Mickiewicz (Gasworks, Londyn), Alicja Bielawska (Schloss Solitude, Stuttgart), Karolina Halatek (Acme Studios, Londyn), Alicja Dobrucka (Zentrum für Kunst und Urbanistik, Berlin). W ramach stałej współpracy kontynuowane są działania z ArtOMI pod Nowym Jorkiem (Wojciech Gilewicz) i Edinburgh Sculpture Workshop (Norbert Delman).

Konsekwentnie realizowany był program wizyt studyjnych, służący budowaniu relacji i podtrzymywaniu zainteresowania polską sztuką wśród zagranicznych profesjonalistów. W 2014 r. IAM rozszerzył sieć kontaktów w Europie Środkowo-Wschodniej dzięki m.in. wizycie kuratorki z Rumunii oraz wizycie (której towarzyszył wykład zorganizowany we współpracy z Zachetą) założycielek centrum Izolyatsia w Doniecku. Odbyła się też wizyta przedstawicielek wileńskiego Contemporary Art Centre. Kontynuowana jest organizacja

pobytów studyjnych związanych z promocją współczesnej polskiej fotografii (m.in. Pawła Bownika, Krzysztofa Pijarskiego, Igora Omuleckiego, Anny Orłowskiej) oraz twórczości wybitnych artystów nowoczesnych (m.in. Wojciecha Zamecznika, Zbigniewa Dłubaka, Zofii Chomętowskiej, Jerzego Ludwińskiego). W tym celu, zaproszono do Polski kuratorów działu fotografii w Centre Pompidou, FOAM w Amsterdamie oraz Nederlands Fotomuseum w Rotterdamie.

IAM nadal angażuje się w promocję ważnych dla polskiej historii sztuki artystów, którzy pozostają stosunkowo mało znani szerokiej publiczności. Takimi postaciami są np. Andrzej Wróblewski - w czerwcu ukazała się nakładem IAM, Fundacji Andrzeja Wróblewskiego oraz wydawnictwa Hatje Cantz obszerna monografia artysty, a w przygotowaniu jest tom pokonferencyjny) oraz Władysław Hasior. Znaczącą figurą jest również Oskar Hansen (w 2014 odbyła się bardzo dobrze przyjęta przez widzów i media wystawa w Museu d'Art Contemporani de Barcelona) oraz członkowie grup artystycznych Koło Klipsa, Luxus i Grupa (pojawiający się w kontekście międzynarodowym dzięki współpracy z galerią Piktogram oraz Muzeum Współczesnym we Wrocławiu).

Z punktu widzenia prezentacji polskiej sztuki na najważniejszych światowych wydarzeniach, istotnym wyzwaniem jest zapewnienie obecności polskich artystów na wystawach formatu „biennale”. W 2014 r. polscy artyści obecni byli na biennale w Sydney (Agnieszka Polska, Hubert Czerepok, Agnieszka Kalinowska, Norman Leto oraz kuratorka Agnieszka Pindera), São Paulo (Wilhelm Sasnal, Agnieszka Piksa, Edward Krasiński), Berlinie (Goshka Macuga, Slavs and Tatars), Wenecji (konsekwentna współpraca z Zachętą przy organizacji wystawy Jakuba Woynarowskiego i Instytutu Architektury w Pawilonie Polonia).

➤ **Teatr**

W ramach Projektu Turcja 2014 budowano relacje z partnerami tureckimi. IAM zaangażowany był w inicjowanie i organizację różnorodnych form kolaboracji artystycznych jak np. interdyscyplinarny projekt z turecką grupą TALDANS (współpraca z polskimi choreografami, performerami i reżyserami w formie wspólnych rezydencji w Warszawie i Stambule), czy udane warsztaty dramaturgiczne, prezentujące twórczość polskich dramatopisarzy: Doroty Masłowskiej, Magdy Fertacz oraz Michała Walczaka (we współpracy z platformą Galata Perform). We współpracy z IKSV zrealizowano bardzo udaną prezentację polskiego teatru, podczas International Istanbul Theatre Festival. Bliska współpraca z IKSV zaowocowała wprowadzeniem mocnego polskiego akcentu do repertuaru. Cztery spektakle

teatralne TR Warszawa, Teatru im. Kochanowskiego z Opolą oraz Bałtyckiego Teatru Tańca spotkały się z entuzjastycznym przyjęciem prasy i publiczności.

Z projektów zrealizowanych przez IAM w Azji, wymienić należy sukces „Persona. Marilyn” Krystiana Lupy w Tiajin w Chinach, który odbił się szerokim echem w chińskiej prasie (pojawili się opinie, że spektakl ten „zmienił w Chinach wyobrażenie o granicach teatru”). W ramach projektu Campus, IAM zaangażowany był w realizację spektakli i warsztatów Teatru Ósmego Dnia w New Haven i Princeton oraz organizację wspólnej konferencji polskich i amerykańskich badaczy sztuk performatywnych, która odbyła się w Warszawie (współpraca IAM z Instytutem Teatralnym, Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Katedrą Dramatu w Yale). Wynikiem konferencji będą wspólne publikacje oraz wiosenny semestr wykładów o polskich teoriach performatywnych w New Haven w 2015 r.

Istotnym elementem nowej strategii IAM w dziedzinie teatru jest promocja polskiej dramaturgii i wykorzystanie w celach promocyjnych nowo wydanej, anglojęzycznej antologii dramatu polskiego XXI wieku, „(A)pollonia”. IAM zaangażowany był w przygotowanie festiwalu polskiej dramaturgii w Dublinie w ramach Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego (październik). Kontynuowano projekt promocji polskiego teatru w Edynburgu. Tegoroczna kompleksowa prezentacja Teatru Pieśń Kozła zdobyła duże uznanie zarówno publiczności i krytyków. Wspomnieć też należy o prezentacji „(A)pollonii”, K. Warlikowskiego na 48. edycji Festiwalu Teatralnego w Belgradzie BITEF, która przyniosła wiele pochlebnych recenzji oraz serię zaproszeń dla zespołu. Dużym sukcesem medialnym i komercyjnym okazała się prezentacja spektaklu TR Warszawa, „4:48 Psychosis” w nowojorskim St. Ann's Warehouse.

➤ **Culture Orchestra 2014**

Culture Orchestra jest projektem stworzonym w 2011 roku przez Instytut Adama Mickiewicza jako jeden z kluczowych elementów Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Orkiestra wystąpiła dotychczas w prestiżowych salach koncertowych, takich jak Berlińska Filharmonia, Konserwatorium Królewskie w Brukseli, Royal Festival Hall w Londynie czy Teatro Real w Madrycie. Nawiązując do założeń Partnerstwa Wschodniego I, CULTURE Orchestra stała się szczególnym miejscem spotkania młodych utalentowanych muzyków z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Polski i Ukrainy.

Trasa koncertowa została zainaugurowana koncertem w Polskiej Filharmonii Bałtyckiej im. Fryderyka Chopina w Gdańsku 7 sierpnia 2014. Podczas koncertu na festiwalu Kultursommer Nordhessen w Kassel (10 sierpnia 2014) oraz 34. Festival International de Piano w La Roque d'Antheron (12 sierpnia 2014), orkiestra towarzyszyła wybitnej pianistce Alice Sarze Ott, natomiast podczas festiwalu Baltic Sea Festival w Sztokholmie (23 sierpnia 2014), solistą podczas koncertu I, CULTURE Orchestra był Simon Trpceski. Na Edinburgh International Festival (17 sierpnia 2014) orkiestra występowała pod batutą wybitnego dyrygenta ukraińskiego pochodzenia Kirilla Karabitsa.

➤ **Portal Culture.pl:** Portal jest bogatym źródłem wiedzy o polskiej kulturze, tworzonym przez specjalistów. Zawiera materiały podzielone według dziedzin: muzyka, sztuki wizualne, film, teatr i literatura. W bazie serwisu znajdują się tysiące biogramów, artykułów na temat dzieł, prezentacje instytucji kultury - muzeów, galerii, filharmonii, teatrów i uczelni artystycznych. Portal dostarcza także informacje na temat bieżących wydarzeń kulturalnych w kraju i obecności kultury polskiej za granicą. W 2014 roku, po przeprowadzeniu wnikliwej analizy potrzeb i zachowań internautów spoza Polski, w odpowiedzi na nie, strona została poszerzona m.in. o teksty dotyczące kulinariów, stylu życia, tradycji oraz historii. Powstał cykl przewodników w po dziedzinach kultury, takich jak film czy muzyka elektroniczna. W 2014 roku pracowano także nad uruchomieniem rosyjskojęzycznej wersji strony, która pojawiła się w Internecie w styczniu 2015 roku.

2. Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Jednym z priorytetów MKiDN, realizowanych w ramach współpracy kulturalnej z zagranicą są działania na rzecz rozwoju i pogłębiania polsko-rosyjskich relacji dwustronnych. Istotną rolę odgrywają tu Centra Polsko-Rosyjskiego i Rosyjsko-Polskiego Dialogu i Porozumienia, podległe bezpośrednio ministrom kultury. Powołanie obu Centrów stanowi ważny krok na drodze kształtowania nowego typu wzajemnych stosunków polsko-rosyjskich.

W 2014 r. CPRDiP kontynuowało zainicjowane w pierwszym pełnym roku funkcjonowania przedsięwzięcia na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich. Szczególne znaczenie miało dla Centrum ogłoszenie i rozstrzygnięcie kolejnej już edycji programu wymiany młodzieży oraz otwartego konkursu na dofinansowanie przedsięwzięć na rzecz polsko-rosyjskiego dialogu.

W 2014 roku Centrum zorganizowało 13 debat, 9 wykładów, 3 konferencje międzynarodowe, 6 promocji książek (oraz udział w dwóch imprezach targowych), 3 seminaria, konferencję

prasową. Łącznie odbyło się 37 przedsięwzięć, w których udział wzięło około 100 mówców z Polski i Rosji oraz innych krajów a przysłuchiwało się ok. 3500 osób. CPRDiP prowadziło także wieloletnie programy badawcze, np. „Stosunki między władzą sowiecką a polskim państwem podziemnym 1943-1945”, „Wielka smuta a pamięć historyczna Polaków i Rosjan”, „Polska i rosyjska myśl polityczna. Związki, wpływy, antagonizmy”, itd.

W 2012 roku Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia uruchomiło program wymiany polsko-rosyjskiej młodzieży. Na podstawie opinii Komisji Konkursowej i decyzji dyrektora Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia w 2014 roku udzielono dotacji 21 podmiotom na projekty, w których udział wzięło ok. 900 młodych Polaków i Rosjan. CPRDiP uruchomiło także Otwarty Konkurs na Dofinansowanie Przedsięwzięć Podejmowanych na Rzecz Dialogu i Porozumienia w Stosunkach Polsko-Rosyjskich. Na wsparcie 10 projektów przeznaczono ponad 203 000 złotych.

Polsko-Rosyjska Szkoła pod Żaglami 2014

W 2014 roku projekt skierowany był do młodzieży z obwodu smoleńskiego. Dzięki wsparciu Agencji Konsularnej RP w Smoleńsku wybrano rosyjskich członków młodzieżowej załogi rejsu (po 16 osób z Polski i Rosji). Załoga spotkała się 17 sierpnia 2014 roku w Trójmieście, skąd wypłynęła na rejs. Zakończył się on 26 października 2014 roku we włoskim porcie.

Więcej informacji o działalności CPRDiP znaleźć można na stronie www.cprdip.pl.

3. Międzynarodowe Centrum Kultury

Wśród najważniejszych projektów realizowanych przez Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, wymienić należy szereg wystaw cieszących się ogromnym zainteresowaniem zarówno polskiej, jak i zagranicznej publiczności. Były to, m.in.:

- Pamięć. Rejestry i terytoria (13.12.2013-6.04.2014),
- Václav Havel na wyciągnięcie ręki (07.05-07.09.2014),
- Władcy snów. Symbolizm na ziemiach czeskich 1880–1914 (07.05-07.09.2014),
- Republika Mołdawii – droga do Europy (11-30.09.2014).

W 2014 roku, na zlecenie MKiDN, Międzynarodowe Centrum Kultury zorganizowało międzynarodową konferencję ekspercką „Zrabowane-odzyskane. Dobra kultury – przypadek Polski” (12-14 listopada 2014 r.). W ramach konferencji zaplanowano trzy panele tematyczne. W pierwszym, poświęconym stratom wojennym Polski, zaproszeni prelegenci

przedstawili zagadnienia związane z grabieżą dzieł sztuki na terenach Polski dokonaną przez nazistów i Armię Czerwoną. Ekspert referowali kwestię losów dóbr kultury na Ziemiach Wschodnich, omówili straty prywatnych kolekcjonerów na przykładzie mieszkańców Warszawy, jak również straty Żydów polskich, tak istotne z punktu widzenia utraconej wielokulturowości przedwojennej Rzeczypospolitej. W drugim panelu, poświęconym dokumentowaniu strat wojennych oraz badaniom proveniencyjnym, specjaliści z Europy i Stanów Zjednoczonych podzielili się swoimi doświadczeniami w tym zakresie. Zamykający konferencję panel został poświęcony procesowi restytucji. Wyjaśniano szerokie aspekty prawne restytucji. Równocześnie eksperci podjęli próbę zdefiniowania głównych wyzwań i problemów restytucji w Polsce i za granicą.

W 2014 roku rozpoczęła się również IX edycja Akademii Dziedzictwa – studiów podyplomowych z zakresu zarządzania dziedzictwem kulturowym. Zajęcia dotyczące teorii i promocji dziedzictwa kulturowego, zarządzania kulturą, historii sztuki oraz prawnych uwarunkowań ochrony zabytków od dziesięciu już lat cieszą się stale rosnącym zainteresowaniem. W 2014 roku odbyła się także selekcja kandydatów do XII edycji Programu Stypendialnego Thesaurus Poloniae. Komisja Rekrutacyjna rozpatrzyła 59 aplikacji, spośród których 39 dotyczyło Programu Senior (osoby posiadające stopień doktora lub tytuł profesora), a 20 dotyczyło Programu Junior (doktoranci oraz młodszy pracownicy instytucji naukowych). Projekty biorące udział w konkursie zostały nadesłane z 19 państw, w tym z: Belgii (1), Białorusi (8), Bułgarii (1), Chorwacji (2), Estonii (1), Hiszpanii (2), Indii (2), Izraela (1), Kanady (1), Litwy (1), Mołdawii (1), Niemiec (2), Rumunii (1), Słowacji (2), Syrii (1), Tadżykistanu (1), Ukrainy (28), USA (3), Węgier (1). Postanowiono przyznać trzy stypendia typu Senior oraz cztery stypendia typu Junior.

Więcej informacji o działalności MCK można znaleźć na stronie www.mck.krakow.pl.

4. Inne projekty:

Wschód Kultury 2014

W 2014 roku kontynuowany był, rozpoczęty w 2011 roku, projekt Wschód Kultury. Jest to obecnie największy projekt kulturalny łączący Polskę z krajami Partnerstwa Wschodniego. Za jego realizację, z ramienia MKiDN, odpowiada Narodowe Centrum Kultury.

Projekt odbył się w trzech miastach – Rzeszowie (26-29 czerwca), Lublinie (8-13 lipca) oraz Białymstoku (28-31 sierpnia).

Rzeszów, w ramach „Europejskiego Stadionu Kultury”, zorganizował następujące projekty (wybór): „Klezmer&World”, „Vitold Re&East West Wind”, Różnorodność religijna i kulturowa krajów PW, „Człowiek na pograniczu” o kulturze łemkowskiej, „Karpacki Tygiel Kulturowy: Spotkanie ze światem Łemków i Bojków” Teatru Jaruga i Zakarpackiego Teatru Lalek, zawody taneczne „Battle of South” z udziałem tancerzy z Polski, Ukrainy, Białorusi, „Polsko-Ukraińskie Forum Młodych Bibliotekarzy – Bezgraniczna biblioteka”, „Polsko-Ukraińskie Forum Młodzieży”. Podczas głównego koncertu inauguracyjnego „Wschód Kultury” odbyły się występy, m.in. Kayah, Meli Koteluk, Arto Tunçboyacıyan z Armenii, Zdob si Zdob z Mołdawii, itd. Koncert odbył się pod hasłem „Wschód Kultury – Gramy dla Ukrainy”. Udział w nim wzięli także Ministrowie Kultury Polski i Ukrainy.

W Lublinie, w ramach festiwalu „Inne brzmienia”, odbyły się spotkania w ramach cyklu „Wschodni Express” o ukraińskiej literaturze, kulturze, regionalizmach, mediach; „Ormiańska arka” prezentująca sztukę z Armenii podczas czterech podprojektów; „Laboratorium Sztuki Współczesnej” wykorzystujące przestrzeń publiczną do tworzenia dialogu, rezydencji, instalacji artystycznych w krajach PW; wystawa fotografii ulicznej „Eastreet”; filmowe spojrzenie na wschodnich sąsiadów pod hasłem „Move East Movie”; koncerty dla dzieci; koncerty na dużej scenie (m.in. ukraiński zespół „Sobaki w kosmosie”).

Białystok, w ramach festiwalu „Inny Wymiar” zaprezentował, m.in. projekty poświęcone kulturze i tradycji białoruskiej mniejszości narodowej, koncerty muzyki elektronicznej, koncert „Przy granicy”, operę marionetkową „Kantata o kawie”, wystawę Mirosława Bałki w Krynkach, pokazy mody projektantów z krajów PW.

Więcej informacji na www.wschodkultury.eu.

Programy grantowe (IAM):

W ramach Programu Ministra „**Promocja kultury polskiej za granicą 2014**”, 80 projektów realizowanych za granicą otrzymały wsparcie z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o łącznej wysokości 5 415 000 złotych.

IAM realizuje program „**Kultura Polska na Świecie**”, który ma na celu wspieranie udziału polskich artystów, twórców i przedstawicieli kultury w projektach międzynarodowych i na zagranicznych konferencjach, głównie w zakresie wsparcia kosztów podróży i zakwaterowania. W 2014 roku do programu zostało zgłoszonych 951 wniosków, z czego liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie wynosi 554. Na wsparcie artystów wydano 974 471,78 złotych.

Dziedzina	Liczba wniosków
FILM	10
MUZYKA AKTUALNA	83
MUZYKA POWAŻNA	178
SZTUKI WIZUALNE	192
TEATR	91
SUMA	554

Program Ministra Turcja 2014 – Promesa

W ubiegłym roku realizowany był także specjalny program powołany na mocy decyzji Ministra KiDN Bogdana Zdrojewskiego, z myślą o obchodach 600. rocznicy stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Turcją. W sumie dofinansowanie otrzymało 36 projektów, zatwierdzonych przez Ministra KiDN. Ogółem rozdysponowano kwotę 4 760 000,00 PLN w tym 500 000,00 PLN na rok 2013 i 4 260 000,00 PLN na rok 2014.

Program Ministra Rosja 2015 – Promesa

Strategicznym celem programu było zwiększenie zainteresowania polską kulturą w Rosji oraz podniesienie wiedzy rosyjskich odbiorców o Polsce poprzez prezentację najwartościowszych polskich dokonań artystycznych i kulturalnych oraz wzajemne poznanie i zbliżenie środowisk artystycznych i społeczeństw obu krajów. Zadania finansowane w ramach programu powinny były wpisywać się kontekst organizowanego w 2015 r. Roku Polski w Rosji i Roku Rosji w Polsce. Minister KiDN przeznaczył na dofinansowania kwotę 4 500 000 PLN. Ze względu na decyzję Rady Ministrów o odwołaniu Roku Polski w Rosji, Program Rosja 2015 Promesa pozostał nierozstrzygnięty.

Rok 2014 był pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania unijnego Programu **Kreatywna Europa** (łącącego istniejące w poprzedniej perspektywie finansowej programu Kultury, Media i Media Mundus) oraz nowej edycji programu **Europa dla Obywateli**. W ramach komponentu Kultura Kreatywnej Europy, dofinansowanie przyznano w 2014 roku łącznie 34 projektom, w które zaangażowane były podmioty z Polski. To bardzo dobry wynik. Wśród dofinansowanych organizacji i instytucji znalazły się m. in. Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, Zamek Cieszyn, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, klub muzyczny Stodoła w Warszawie, a także szereg mniejszych podmiotów (fundacji, stowarzyszeń itp.). Łączna wartość dofinansowanych w 2014 roku projektów, w które zaangażowani mają być partnerzy z Polski to prawie 17 milionów euro. Jeśli chodzi o komponent MEDIA, w 2014 roku

dofinansowanie przyznano 22. podmiotom, przy łącznej wartości 1,4 miliona euro. W wypadku tego komponentu było do dofinansowanie bezpośrednio do polskich podmiotów i dotyczyło m. in. wsparcia dla festiwali filmowych, dofinansowania dystrybucji kinematograficznej, rozwoju pomysłów na produkcje kinematograficzne, a także produkcji gier wideo. Wśród dofinansowanych podmiotów znalazły się m. in. stowarzyszenia edukacji filmowej, takie jak Stowarzyszenie Nowe Horyzonty oraz Against Gravity, a także polscy dystrybutorzy, m. in. Best Film, Kino Świat oraz Opus Film.

W 2014 r. podpisano **Program współpracy między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP a Ministerstwem Kultury Republiki Czeskiej na lata 2014–2016**. Uroczystość podpisania odbyła się 6 maja 2014 r. w Krakowie. Zawarta umowa określa zasady wymiany artystów i zespołów artystycznych oraz ich udziału w międzynarodowych festiwalach. Wskazuje nowe formy kooperacji w dziedzinie teatru, muzyki, sztuk wizualnych, kinematografii oraz literatury. Umożliwia rozwój współpracy muzeów i galerii oraz stwarza warunki do realizacji projektów wystawienniczych, a także promocji dziedzictwa kulturowego. Jest to już trzeci Program współpracy w dziedzinie kultury, będący aktem wykonawczym do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy w dziedzinie kultury, szkolnictwa i nauki, podpisanej w Pradze dnia 30 września 2003 r.

I. Określanie podstaw programowych kształcenia ogólnego

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa w drodze rozporządzenia podstawy programowe wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Podstawa programowa wskazuje obowiązkowe zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, jakie powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego oraz zadania wychowawcze szkoły, które są uwzględniane w programach nauczania.

Od roku szkolnego 2009/2010 obowiązuje podstawa programowa uregulowana w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. poz. 977 oraz z 2014 r. poz. 803).

Przepisy podstawy programowej wskazują, że celem kształcenia ogólnego jest przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk, zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów, kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie. Nacisk położony został na rozwijanie wskazanych w dokumencie postaw takich, jak uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, a także postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu i postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji to jeden z najważniejszych aspektów edukacji turystycznej.

Cele i treści nauczania dotyczące edukacji turystycznej realizowane są na każdym etapie edukacyjnym, począwszy od wychowania przedszkolnego, w zakresie odpowiadającym wiekowi i możliwościom poznawczym uczniów.

W wychowaniu przedszkolnym nacisk kładzie się m.in. na rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, troskę o zdrowie i ich sprawność fizyczną, budowanie wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym.

Na etapie edukacji wczesnoszkolnej uczniowie realizują zagadnienia z zakresu edukacji przyrodniczej i społecznej, zaczynają naukę języka obcego, ponadto rozwijają swoją sprawność fizyczną.

Zagadnienia dotyczące edukacji turystycznej w szerokim zakresie i w ujęciu wieloaspektowym uczniowie na wyższych etapach kształcenia realizują na zajęciach wielu przedmiotów.

Zagadnienia dotyczące środowiska naturalnego, ekologii, różnorodności biologicznej Ziemi, ciekawości świata poprzez zainteresowanie własnym regionem, Polską, Europą i światem zawarte są w szczególności w podstawie programowej przedmiotów takich, jak: przyroda, geografia, biologia.

W ramach zajęć geografii uczniowie uczą się korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej – map turystycznych, topograficznych i samochodowych, rozwijają również umiejętność stosowania wiedzy i umiejętności geograficznych w celu lepszego rozumienia współczesnego świata i swojego w nim miejsca.

Na lekcjach *języka obcego nowożytnego*, a w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej na zajęciach z dwóch obowiązkowych języków obcych uczniowie zdobywają wiedzę oraz kompetencje językowe umożliwiające sprawne komunikowanie się z mieszkańcami krajów, których języków się uczą.

Cele przedmiotu *wychowanie fizyczne* akcentują dbałość o sprawność fizyczną, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne, w tym gotowość do uczestnictwa w rekreacyjnych i sportowych formach aktywności fizycznej oraz ich organizacji.

Lekcje języka polskiego, historii i społeczeństwa, historii, plastyki, muzyki, wiedzy o kulturze powinny zachęcić uczniów do bezpośredniego poznawania kultury regionalnej, narodowej, europejskiej i światowej.

Kompetencje społeczne i obywatelskie uczniów istotne ze względu na świadome i odpowiedzialne uczestnictwo w turystyce krajowej i zagranicznej uczniowie zdobywają na zajęciach wiedzy o społeczeństwie.

- **określanie podstawy programowej kształcenia w zawodach**

Od 1 września 2012 r. w szkołach ponadgimnazjalnych kształcących w zawodach, poczynając od klas pierwszych, wdrażana jest nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 184, z późn. zm.).

W podstawie programowej kształcenia w zawodach zawody sektora turystycznego, tak jak w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, ujęte zostały w obszarze turystyczno-gastronomicznym (T).

Obecnie proces wdrażania nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach podlega monitorowaniu między innymi w celu wypracowania propozycji dotyczących jej doskonalenia. W ramach projektu systemowego pn. „Monitorowanie i doskonalenie procesu wdrażania podstaw programowych kształcenia w zawodach”, realizowanego przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, w 2014 r. został przeprowadzony drugi etap monitorowania, którego głównym celem było zebranie informacji na temat procesu wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach. Projekt będzie realizowany do 2015 roku. Kształcenie w zawodach z obszaru turystyczno-gastronomicznego realizowane jest zarówno w szkołach, jak i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Tabela 1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych kształcących się w zawodach z obszaru turystyczno-gastronomicznego oraz liczbę absolwentów z 2014 r. (stan na 30 września 2014 r. dane SIO):

Nazwa zawodu	ZSZ	T	TU	SP	Absolwenci
Technik obsługi turystycznej	-	14 429	-	-	3 281
Technik hotelarstwa	-	32 249	-	-	8 112
Technik organizacji usług gastronomicznych	-	4 326	-	-	4 062
Technik żywienia i usług gastronomicznych	-	44 873	-	-	170
Technik turystyki	-	365	-	3 919	722

wiejskiej					
Kelner	-	4 193	-	-	1 095
Kucharz	30 838**	3 395	543	-	3 916
Kucharz małej gastronomii	123	-	-	-	422
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	1 257	-	-	-	262

*kształcenie z zawodach technik żywienia i usług gastronomicznych prowadzone od 1 września 2012 r.

** kształcenie w zawodzie kucharz w zasadniczej szkole zawodowej prowadzone od września 2012 r. 1

Tabela 2. Liczba kwalifikacyjnych kursów zawodowych w kwalifikacjach wyodrębnionych w zawodach z obszaru turystyczno-gastronomicznego oraz liczbie ich uczestników (dane na dzień 30 września 2014 r.):

Symbol i nazwa kwalifikacji	Liczba kwalifikacyjnych kursów zawodowych	Liczba uczestników
T.1. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie	4	36
T.6. Sporządzanie potraw i napojów	118	1854
T.7. Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich	1	37
T.8. Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego	-	-
T.9. Wykonywanie usług kelnerskich	4	100
T.10. Organizacja usług gastronomicznych	2	41

T.11. Planowanie i realizacja usług w recepcji	9	151
T.12. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie	1	1
T.13. Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych	3	53
T.14 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych	2	28
T.15. Organizacja żywienia i usług gastronomicznych	32	463

- **klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego**

Kształcenie zawodowe w systemie oświaty jest prowadzone w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, określonej rozporządzeniem ministra do spraw oświaty i wychowania, wydanym na podstawie art. 24 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.). Stosownie do przepisu art. 24 ust. 1 ustawy, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a wniosek ministra właściwego w zakresie zawodu, określa w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.

System oświaty zawodowej do dnia 31 sierpnia 2012 r. przygotowywał przyszłych pracowników sektora turystycznego w następujących zawodach:

1. Technik obsługi turystycznej,
2. Technik hotelarstwa,
3. Technik organizacji usług gastronomicznych,
4. Technik turystyki wiejskiej,
5. Kelner,
6. Kucharz,
7. Kucharz małej gastronomii,

8. Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

Z dniem 1 września 2012 r. weszła w życie nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego, ustalona rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r. poz. 7). Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego wskazuje zawody nauczane w systemie oświaty, typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie w danym zawodzie, kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie, zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji, wnioskodawcę oraz obszary kształcenia, do których są przypisane zawody, a także kwalifikacje w zawodzie, których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego obejmuje następujące zawody, dla których ministrem właściwym lub współwłaściwym jest minister do spraw turystyki:

1) na poziomie kwalifikacji technika:

- technik żywienia i usług gastronomicznych (minister współwłaściwy - minister do spraw rozwoju wsi) - nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- technik obsługi turystycznej - nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- technik hotelarstwa - nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- kelner - nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- technik turystyki wiejskiej (minister współwłaściwy - minister do spraw rozwoju wsi) - nauczany w technikum, dwuletniej szkole policealnej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;

2) na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej:

- kucharz (minister współwłaściwy - minister do spraw rozwoju wsi) - nauczany w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;

- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej - nauczany w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych; zawód dedykowany wyłącznie osobom upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim.

W stosunku do obowiązującej do 31 sierpnia 2012 r. klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego określonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 124, poz. 860, ze zm.), zmiany w zakresie zawodów, dla których minister do spraw turystyki jest właściwy lub współwłaściwy, obejmują zniesienie możliwości kształcenia w dwuletniej szkole policealnej w zawodach: technik obsługi turystycznej, technik hotelarstwa, kelner oraz wprowadzenie w to miejsce możliwości kształcenia w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w powyższych zawodach. Możliwość prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych została zapewniona w odniesieniu do kwalifikacji wyodrębnionych we wszystkich zawodach z branży HOGATUR. Na wspólny wniosek ministra do spraw turystyki i ministra do spraw rozwoju wsi wprowadzono do klasyfikacji nowy zawód technik żywienia i usług gastronomicznych powstały z połączenia trzech dotychczasowych zawodów: kucharz (nauczanego dotychczas w technikum), technik żywienia i gospodarstwa domowego oraz technik organizacji usług gastronomicznych. Jednocześnie z klasyfikacji wykreślono dotychczasowy zawód kucharz małej gastronomii (nauczany w dwuletniej zasadniczej szkole zawodowej), a w zawodzie kucharz kształcenie przeniesiono na poziom trzyletniej zasadniczej szkoły zawodowej.

- **tworzenie zasad przeprowadzania egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe**

Absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe, którzy rozpoczęli naukę przed 1 września 2012 r. oraz absolwenci technikum uzupełniającego dla dorosłych, którzy rozpoczęli kształcenie w roku szkolnym 2012/2013, przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Zdający, którzy uzyskają pozytywny wynik tego egzaminu, otrzymują dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe w wyuczonym zawodzie.

Tabela 3. Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w roku 2014 w zawodach, których wykonawcy mogą poszukiwać zatrudnienia w sektorze turystycznym:

Nazwa zawodu	Liczba absolwentów przystępujących do egzaminu w I 2014	Liczba absolwentów którzy otrzymali dyplom	Zdawalność [%]	Liczba absolwentów przystępujących do egzaminu w VI 2014	Liczba absolwentów którzy otrzymali dyplom	Zdawalność [%]
Technik obsługi turystycznej	75	34	45,33	2 797	2 033	72,69
Technik hotelarstwa	64	29	45,31	7 134	5 048	70,76
Technik turystyki wiejskiej	-	-	-	57	37	64,91
Technik organizacji usług gastronomicznych	24	18	75,00	3 866	3 112	80,50
Kelner	-	-	-	955	763	79,90
Kucharz	85	50	59,52	3 379	2 120	62,77
Kucharz małej gastronomii	77	75	97,4	470	209	44,47
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	-	-	-	206	186	90,29

Uczniowie i absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe, którzy rozpoczęli naukę po 1 września 2012 r., przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Zdający, którzy uzyskali pozytywny wynik tego egzaminu, otrzymują świadectwa potwierdzające kwalifikację w zawodzie. W roku 2014 nowy egzamin zawodowy był

przeprowadzony w 10 spośród 11 kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach z obszaru turystyczno-gastronomicznego.

Tabela 4. Zdawalność egzaminu zawodowego w roku 2014 w kwalifikacjach:

Nazwa kwalifikacji	Liczba osób zdających	Zdawalność
T.1 Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie	9	89 %
T.6 Sporządzanie potraw i napojów	791	90,97 %
T.7 Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich,	919	41,02 %
T.8 Prowadzenie gospodarstwa domowego	47	76,60 %
T.9 Wykonywanie usług kelnerskich	402	73,65 %
T.11 Planowanie i realizacja usług w recepcji	4 425	63,58 %
T.12 Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie	15	53,26 %
T.13 Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych	1 304	77,24 %
T.14 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych	1	100 %
T.15 Organizacja żywienia i usług gastronomicznych	113	26,27 %

Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w określonym zawodzie otrzymuje osoba, która posiada poziom wykształcenia wymagany dla danego zawodu (odpowiednio wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie) oraz zda egzaminy z zakresu wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie, czyli posiada świadectwa potwierdzające uzyskanie wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie. Tak jak dotychczas do dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wydawany będzie suplement Europass.

W 2014 r. opracowano również materiały szkoleniowe do szkolenia kandydatów na egzaminatorów dla zawodów:

- technik turystyki wiejskiej,
 - kelner,
 - pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.
- **ustalenie warunków i trybu organizowania oraz realizowania przez uczniów praktycznej nauki zawodu**

Warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu - PNZ (w tym prawa i obowiązki podmiotów, w których odbywa się PNZ, a także kwalifikacje wymagane od osób prowadzących PNZ i przysługujące im uprawnienia) określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626), wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 70 ust. 4 ustawy o systemie oświaty. Zmiany, które rozpoczęły się w kształceniu zawodowym od 1 września 2012 r., nie dotyczą zasad prowadzenia praktycznej nauki zawodu w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe - w dalszym ciągu obowiązuje, w tym zakresie przywołane wcześniej rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu.

W nowych ramowych planach nauczania dla szkół prowadzących kształcenie zawodowe, określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204, z późn. zm.) określono minimalny wymiar godzin obowiązkowych zajęć w cyklu nauczania odrębnie w zakresie kształcenia zawodowego teoretycznego oraz kształcenia zawodowego praktycznego, w taki sposób, że w zasadniczej szkole zawodowej liczba godzin zajęć kształcenia zawodowego praktycznego wynosi co najmniej 60% ogólnej puli godzin zajęć przeznaczonych na kształcenie zawodowe, a w technikum i w szkole policealnej - 50%. W ramowym planie nauczania dla technikum zastrzeżono ponadto, iż w przypadku praktyk

zawodowych realizowanych dłużej niż przez 4 tygodnie, dalsze tygodnie ich trwania dyrektor technikum przelicza na godziny i organizuje w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe (jedna godzina zegarowa praktyki zawodowej odpowiada jednej godzinie lekcyjnej).

- **wspieranie zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży, krajoznawstwa oraz turystyki dzieci i młodzieży**

Ministerstwo Edukacji Narodowej współpracuje z Ministerstwem Sportu i Turystyki w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży podczas wypoczynku organizowanego w czasie ferii zimowych. W 2014 r. włączyło się do propagowania w środowisku oświatowym kolejnej akcji informacyjno-edukacyjnej pn. „Bezpieczna Woda”. Akcja poświęcona jest bezpieczeństwu dzieci i młodzieży, spędzających czas wolny w rejonach zamrzniętych zbiorników wodnych. Przygotowane zostały plakaty oraz ulotki, stanowiące materiały informacyjno-edukacyjne dla nauczycieli, wychowawców, ratowników oraz policjantów jednostek prewencji.

Ministerstwo Edukacji Narodowej przekazało do kuratorów oświaty oraz udostępniło na stronie internetowej informacje o działaniach podejmowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, w tym o materiałach i informacjach, które są wykorzystywane podczas zajęć przygotowujących dzieci i młodzież do bezpiecznego wypoczynku w czasie ferii zimowych.

Celem tej akcji o charakterze informacyjno-edukacyjnym, którą wspiera Ministerstwo Edukacji Narodowej, jest zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, a tym samym zmniejszenie liczby wypadków z udziałem dzieci i młodzieży podczas zimowego wypoczynku oraz bezpiecznego przebiegu ferii zimowych. W rozpropagowanie przedsięwzięcia włączeni zostali Kuratorzy Oświaty, którzy upowszechnią wśród dyrektorów szkół i placówek, zimową edycję akcji „Bezpieczna Woda”.

Ministerstwo Edukacji Narodowej włączyło się również do upowszechniania VI edycji akcji pn. „Bezpieczny Stok”. Program koncentruje się na edukacji dzieci i młodzieży szkolnej oraz zagadnieniach dotyczących bezpieczeństwa na stokach narciarskich. W ramach akcji realizatorzy programu upowszechniają kodeks narciarski, który stanowi zespół zachowań dla każdego użytkownika tras narciarskich. Propaguje bezpieczną jazdę na stokach dzieci i młodzieży, a w szczególności jazdę w kasku. Hasło tych działań brzmi: „najważniejsza komenda na stoku: Kaski Włóż”. Realizatorzy

projektu planują kontynuację kampanii oraz poszerzenie jej o nowe aspekty z każdym kolejnym sezonem zimowym.

Wypoczynek dzieci i młodzieży szkolnej organizowany jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 12, poz. 67, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisem § 5 ww. rozporządzenia pierwszeństwo w korzystaniu z różnych form wypoczynku, finansowanych z budżetu państwa, mają dzieci:

- 1) będące sierotami, wychowankowie domów dziecka oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także rodzin zastępczych;
- 2) z rodzin wielodzietnych, żyjących w trudnych warunkach materialnych;
- 3) z zaburzeniami somatycznymi potwierdzonymi zaświadczeniem lekarskim i zamieszkujące w środowisku ekologicznie zagrożonym.

Dodatkowo w 2014 r. Minister Edukacji Narodowej rekomendował kuratorom, aby przy finansowaniu lub dofinansowaniu wypoczynku dla dzieci i młodzieży w okresie ferii letnich w „Roku szkoły w ruchu” priorytetowo traktować formy wypoczynku, które:

- 1) przewidują udział w wypoczynku dzieci niepełnosprawnych;
- 2) promują aktywny wypoczynek i zainteresowanie aktywnością fizyczną;
- 3) przewidują udział w wypoczynku tematyki i działań rozwijających nawyk dbania o zdrowie fizyczne i psychiczne;
- 4) zachęcają do aktywnego działania i włączania społecznego dzieci i młodzieży poprzez animację i edukację kulturalną.

Ponadto z informacji przekazanych w sprawozdaniach przez kuratorów oświaty wynika, że z dofinansowania do wypoczynku skorzystały dzieci, które pochodziły z rodzin o niskich dochodach, tj. rodzin spełniających kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ust.1 ustawy z dnia 30 stycznia 2015 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2015 r. poz.163 z późn. zm.).

Środki finansowe przeznaczone na wypoczynek dzieci i młodzieży planowane są corocznie w budżetach wojewodów. Z informacji przekazanych przez kuratorów oświaty wynika, że nabór dzieci, wzorem lat ubiegłych, odbywał się przy współpracy z powiatowymi centrami

pomocy rodzinie, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz organizacjami pożytku publicznego.

Tabela 5. Wysokość środków zaplanowanych i wydatkowanych przez kuratorów oświaty na organizację letniego wypoczynku (dane wg stanu na dzień 31 sierpnia 2014 r.):

Województwo	Wysokość środków zaplanowanych w budżetach wojewodów – część 85, dział 854, rozdział 85412 (w zł)	Wysokość środków wydatkowanych (w zł)
Dolnośląskie	2 100 000,00	2 080 193,25
Kujawsko- Pomorskie	1 223 000,00	1 223 000,00
Lubelskie	2 102 000,00	1 837 469,94
Lubuskie	1 880 000,00	1 864 086,00
Łódzkie	2 538 000,00	2 531 850,00
Małopolskie	1 805 000,00	1 668 628,90
Mazowieckie	2 247 000,00	2 212 000,00
Opolskie	1 000 000,00	969 314,00
Podkarpackie	1 735 000,00	1 735 000,00
Podlaskie	436 000,00	436 000,00
Pomorskie	2 097 000,00	2 076 371,00
Śląskie	1 711 000,00	1 664 692,35
Świętokrzyskie	709 000,00	709 000,00
Warmińsko - Mazurskie	1 813 000,00	1 779 061,16
Wielkopolskie	2 511 000,00	2 503 635,00
Zachodniopomorskie	2 100 000,00	2 047 848,07
Razem:	28 007 000,00	27 338 149,67

Tabela 6. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w letnim wypoczynku (dofinansowanym ze środków budżetu państwa)

Województwo	Liczba uczestników wypoczynku
Dolnośląskie	2 128
Kujawsko- Pomorskie	1 916
Lubelskie	3 982
Lubuskie	4 062
Łódzkie	7 388
Małopolskie	3 475
Mazowieckie	5 892
Opolskie	1 453
Podkarpackie	4 946
Podlaskie	2 206
Pomorskie	6 549
Śląskie	1 399
Świętokrzyskie	2 445
Warmińsko - Mazurskie	4 649
Wielkopolskie	6 880
Zachodniopomorskie	2 615
Razem:	61 985

Tabela 7. Wysokość środków wydatkowanych przez kuratorów oświaty w 2014 r. z podziałem na formy finansowania:

Województwo	Przetarg (w zł)	Konkurs	
		Powierzenie (w zł)	Wsparcie (w zł)
Dolnośląskie	0,00	2 080 193,25	0,00
Kujawsko- Pomorskie	600 000,00	950 507,00	272 493,00
Lubelskie	0,00	1 604 145,60	233 324,34
Lubuskie	0,00	1 699 942,00	164 144,00
Łódzkie	0,00	1 719 950,00	811 900,00

Małopolskie	0,00	1 184 064,90	484 564,00
Mazowieckie	0,00	0,00	2 212 000,00
Opolskie	0,00	872 050,00	97 264,00
Podkarpackie	0,00	1 255 000,00	480 000,00
Podlaskie	0,00	304 000,00	132 000,00
Pomorskie	0,00	1 386 000,00	690 371,00
Śląskie	0,00	1 664 692,35	0,00
Świętokrzyskie	0,00	509 000,00	200 000,00
Warmińsko - Mazurskie	0,00	1 456 064,16	322 997,00
Wielkopolskie	0,00	1 741 035,00	762 600,00
Zachodniopomorskie	0,00	1 714 154,07	333 694,00
Razem:	600 000,00	20 140 798,33	7 197 351,34

Zgodnie z wymogami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania kurator oświaty akceptuje zgłoszenia organizatorów pod względem formalnymi wydaje zgodę na organizację wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej.

Tabela 8. Liczba zaakceptowanych w 2014 r. przez kuratorów oświaty zgłoszeń wypoczynku zorganizowanego w kraju, w miejscu zamieszkania oraz liczba uczestników wypoczynku (wg danych z publicznej bazy wypoczynku):

Województwo	Liczba turnusów w kraju	Liczba uczestników w kraju	Liczba turnusów w miejscu zamieszkania	Liczba dzieci w miejscu zamieszkania
Dolnośląskie	1 370	62 020	371	13 892
Kujawsko- Pomorskie	938	37 608	269	9 319
Lubelskie	815	36 629	218	4 131
Lubuskie	492	21 440	125	3946
Łódzkie	1 069	44 165	276	9 325
Małopolskie	1 495	67 991	490	21 835

Mazowieckie	3 255	162 135	769	37 473
Opolskie	585	23 658	265	8 840
Podkarpackie	707	30 190	191	5 547
Podlaskie	462	18 803	131	3 668
Pomorskie	1 410	59 659	294	10 158
Śląskie	2 186	93 103	671	26 152
Świętokrzyskie	291	13 101	42	1 352
Warmińsko Mazurskie	656	29 901	195	5 672
Wielkopolskie	2 501	90 539	1126	34 674
Zachodniopomorskie	920	37 805	225	8 045
Razem:	19 168	828 747	5558	204 029

Tabela 9. Liczba zaakceptowanych w 2014 r. przez kuratorów oświaty zgłoszeń wypoczynku zorganizowanego poza granicami kraju oraz liczba uczestników wypoczynku (wg danych z publicznej bazy wypoczynku)

Województwo	Liczba turnusów poza granicami kraju	Liczba uczestników wypoczynku
Dolnośląskie	121	4 139
Kujawsko- Pomorskie	53	2 011
Lubelskie	112	4 221
Lubuskie	48	1 687
Łódzkie	120	4 548
Małopolskie	215	8 126
Mazowieckie	340	12 351
Opolskie	88	4 061
Podkarpackie	84	5 188
Podlaskie	8	354
Pomorskie	60	2 225
Śląskie	399	17 221
Świętokrzyskie	60	3 144
Warmińsko - Mazurskie	74	3 297

Wielkopolskie	169	8 415
Zachodniopomorskie	47	1 274
Razem:	1 998	82 262

Ww. formy wypoczynku zorganizowane były w formie półkolonii, kolonii, obozów i miały m.in. charakter sportowy, rekreacyjny, edukacyjny i szkoleniowy.

- **promowanie zdrowia i zachowań prozdrowotnych**

Ministerstwo Edukacji Narodowej realizowało zadania w zakresie promowania zachowań sprzyjających zdrowiu poprzez tworzenie warunków umożliwiających szkołom i placówkom systemu oświaty prowadzenie działalności wychowawczej, skierowanej na kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród dzieci i młodzieży.

Edukacja zdrowotna jest obowiązkowo realizowana na każdym etapie edukacyjnym zgodnie z celami i treściami nauczania określonymi w podstawie programowej¹¹ Zakres treści nauczania jest dostosowany do wieku, możliwości poznawczych oraz potrzeb uczniów danego etapu edukacyjnego.

Celem wychowania przedszkolnego jest m.in. troska o zdrowie dzieci i ich sprawność fizyczną, dlatego dzieci wdrażane są do dbałości o swoje zdrowie i rozwijania sprawności fizycznej oraz poznają zasady zdrowego żywienia.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego wskazuje natomiast, że „Ważnym zadaniem szkoły jest także edukacja zdrowotna, realizowana przez nauczycieli wielu przedmiotów, której celem jest kształtowanie u uczniów umiejętności dbałości o zdrowie własne i innych ludzi”. Ponadto podkreśla, że w procesie kształcenia ogólnego szkoła ma obowiązek kształtowania u uczniów postaw sprzyjających ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu takich, jak postawy odpowiedzialności, wytrwałości, ciekawości poznawczej i prozdrowotnej.

Treści z zakresu edukacji zdrowotnej zostały uwzględnione w wielu przedmiotach, w szczególności w wychowaniu fizycznym, przyrodzie, biologii, wychowaniu do życia w rodzinie, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa, przedsiębiorczości, religii, etyce. Wychowanie fizyczne pełni wiodącą rolę w realizacji edukacji zdrowotnej w szkole.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz.977 oraz z 2014 r. poz. 803)

W ramach Programu Promocji Zdrowia i Profilaktyki Problemów Dzieci i Młodzieży na lata 2013-2016 Ośrodek Rozwoju Edukacji, jednostka podlega Ministerstwu Edukacji Narodowej, zrealizował w 2014 r. szereg działań w postaci szkoleń dla dyrektorów szkół i nauczycieli, seminariów, konferencji, a także publikacji i innych materiałów metodyczno-dydaktycznych służących realizacji niżej wymienionych celów:

- 1) zwiększenie liczby uczniów prowadzących zdrowy styl życia, w tym dbających o aktywność fizyczną i zdrowe odżywianie się;
- 2) zmniejszenie liczby uczniów z zaburzeniami zdrowia psychicznego poprzez promocję zdrowia psychicznego;
- 3) zwiększenie rozpoznawania zjawiska przemocy w rodzinie wobec dziecka i objęcie ucznia doświadczającego przemocy w rodzinie oraz jego rodziców/opiekunów prawnych/osób najbliższych pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- 4) zmniejszenie popytu na substancje psychoaktywne wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Opracowane programy (profilaktyki, promocji zdrowia psychicznego), standardy programów profilaktycznych, banki dobrych praktyk są upowszechniane także poprzez zamieszczenie ich na stronach internetowych Ośrodka Rozwoju Edukacji.

Zakres edukacji zdrowotnej uwzględnia zagadnienia zdrowia psychospołecznego, ze szczególnym naciskiem na kształtowanie umiejętności życiowych (osobistych i społecznych). Należy podkreślić, że zachowania sprzyjające zdrowiu kształtowane i rozwijane są na wszystkich etapach edukacyjnych.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym;
- 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Zgodnie z prawem oświatowym, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki, uchwalane są przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną. Każda szkoła, mając na względzie proces wychowawczy, tworzy program wychowawczy szkoły, uwzględniający wartości ważne dla społeczności szkolnej oraz zagadnienia lub problemy, których rozwiązanie jest ważne z punktu widzenia środowiska uczniów, rodziców i nauczycieli. Szkoła ma obowiązek okresowego diagnozowania problemów, podejmowania działań profilaktycznych i korekcyjnych, adekwatnych do występujących na jej terenie sytuacji trudnych, w tym problemów w obszarze zdrowia psychicznego i fizycznego dzieci i młodzieży. Działania te umożliwiają realną ocenę potrzeb i stanowią szansę na zredukowanie wielu czynników ryzyka, wywołujących negatywne zachowania uczniów zarówno w środowisku szkolnym, jak i pozaszkolnym. Należy przy tym podkreślić fakt, że przy podejmowaniu działań, szkoła musi współpracować z rodzicami, samorządem uczniowskim oraz ze strategicznymi podmiotami publicznymi i niepublicznymi w środowisku lokalnym.

W roku szkolnym 2012/2013 szczególnie podkreślana była rola, jaką w działaniach szkoły pełni wychowanie i zapewnienie uczniom poczucia bezpieczeństwa. Dbłość o bezpieczeństwo i wychowanie jest rozumiana szeroko, m.in. jako dbanie o sprzyjające rozwojowi i bezpieczne dla uczniów otoczenie, ochrona przed przemocą fizyczną, psychiczną i używkami, budowanie poczucia bezpieczeństwa poprzez kształtowanie postaw społecznych, uczenie współpracy i odpowiedzialności za siebie i innych oraz promowanie wolontariatu.

W roku szkolnym 2012/2013 - ogłoszonym przez Ministra Edukacji Narodowej Rokiem Bezpiecznej Szkoły - utworzono Koalicję na rzecz Bezpiecznej Szkoły, w skład której weszło 16 organizacji pozarządowych działających na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Sygnatariusze listu intencyjnego zobowiązali się m. in. do podejmowania działań skierowanych na wzmacnianie bezpieczeństwa uczniów oraz współpracę przy planowanych w przyszłości projektach realizowanych w Roku Bezpiecznej Szkoły, w tym z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Działania na rzecz bezpieczeństwa uczniów wsparły także inne resorty m.in.: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki, a także Główny Inspektor Pracy i Główny Inspektor Sanitarny. Na stronie internetowej: www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl zostały zamieszczone materiały we wszystkich obszarach w zakresie bezpiecznego otoczenia ucznia i bezpiecznego zachowania ucznia, w których Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera szkoły i placówki.

W ten sposób powstała swoista mapa obszarów bezpieczeństwa w szkole, której zawartość wciąż jest rozwijana, wraz z potrzebami uczniów, nauczycieli i rodziców. Każdy z obszarów zawiera informacje o partnerach i działaniach skierowanych do szkół.

W ramach Roku Bezpiecznej Szkoły odbyła się akcja: *Ja i Ty – bezpieczni w szkole*, której celem było pobudzenie aktywności środowisk związanych ze szkołą: uczniów, nauczycieli, rodziców, do podejmowania aktywności w zakresie szeroko pojętej problematyki bezpieczeństwa, przeciwdziałania negatywnym aspektom zachowania, relacji wzajemnych, kształtowania właściwych postaw, kompetencji społecznych, odpowiedzialności, czyli szerokiego wachlarza działań mającego na celu eliminowanie zjawisk negatywnych.

Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach Rządowego programu na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, zgodnie z przyjętym harmonogramem na 2013 r. ogłosiło konkursy na realizację zadań publicznych w ramach poprawy bezpieczeństwa w szkołach:

1. „Ja i Ty – bezpieczni w szkole oraz w placówce. Projekty edukacyjne wzmacniające bezpieczeństwo w szkole oraz w placówce poprzez poprawę relacji interpersonalnych i klimatu społecznego”.
2. „Bezpieczna i przyjazna szkoła - projekty upowszechniające i wzmacniające wybrane działania bezpiecznej szkoły, w szczególności projekty edukacyjne w gimnazjach”.
3. „Szkoła przyjazna i bezpieczna dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – projekty promujące i upowszechniające działania z obszaru bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach ogólnodostępnych oraz integracyjnych, wspierające indywidualizację kształcenia oraz kształtowanie przyjaznego i bezpiecznego klimatu społecznego w szkole”.

Ponadto, Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Komendą Główną Policji, realizowało działania rozwijające profilaktykę rówieśniczą uczniów, jako skuteczną formę przeciwdziałania uzależnieniom. Celem tych działań było ograniczenie skali występowania zjawisk patologicznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz z przemocą rówieśniczą. Zadanie to było realizowane poprzez następujące projekty:

- 1) Ogólnopolski Przystanek Profilaktyka a Ty i Regionalne Przystanki Profilaktyka a Ty;
- 2) Profilaktyka a Ty/Edukacja;
- 3) Ogólnopolska Noc Profilaktyki;
- 4) Multimedialny Pakiet Edukacyjny.

W 2013 r. odbył się VIII Przystanek PaT w Łodzi. W warsztatach i spotkaniach VIII Przystanku PaT wzięło udział ponad 2 tys. młodych ludzi z całej Polski. Uczestniczyli oni w bezpłatnych warsztatach radiowych, telewizyjnych, zajęciach sportowych, teatralnych, tanecznych, literackich, plastycznych oraz biotechnologiczno-chemicznych przygotowanych przez Politechnikę Łódzką, która aktywnie włączyła się w organizację akcji. Każdego dnia odbywały się także warsztaty profilaktyczne. Podczas finału uczestnicy VIII Przystanku PaT zaprezentowali efekty swojej pracy warsztatowej.

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach systemu oświaty jest ważnym zadaniem Ministra Edukacji Narodowej, które nie zostało zakończone po realizacji Roku Bezpiecznej Szkoły.

W 2013/2014 roku szkolnym Minister Edukacji Narodowej, ustalając kierunek polityki oświatowej państwa pn. „Działania szkoły na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa uczniów” podkreśliła, że zadania dotyczące bezpieczeństwa uczniów będą kontynuowane. Większość organizacji pozarządowych sygnatariuszy listu intencyjnego Roku Bezpiecznej Szkoły została zaproszona do współpracy w ramach obecnego priorytetu Ministra Edukacji Narodowej pn. Rok Szkoły w Ruchu. Należy spodziewać się, że kolejne działania oparte na współpracy międzyresortowej i z partnerami społecznymi przyniosą w wielu obszarach bezpieczeństwa wymierne efekty również w kolejnym roku szkolnym.

Zadania profilaktyczne i prozdrowotne realizowane są również w placówkach wychowania pozaszkolnego. Należą do nich pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie, pozaszkolne placówki

specjalistyczne (wraz ze szkolnymi schroniskami młodzieżowymi). Placówki te, poprzez rozwijanie zainteresowań, uzdolnień oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności społecznych uzupełniają opisane powyżej działania profilaktyczne szkół.

- **określanie polityki wzajemnego uznawania wykształcenia, w szczególności zasad i trybu nostryfikacji świadectw uzyskanych za granicą**

Obywateli polskich powracających z zagranicy przyjmuje się do szkół publicznych na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 stycznia 2015 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania do publicznych przedszkoli, szkół i placówek osób niebędących obywatelami polskimi oraz obywateli polskich, którzy pobierali naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, a także organizacji dodatkowej nauki języka polskiego, dodatkowych zajęć wyrównawczych oraz nauki języka i kultury kraju pochodzenia (Dz. U. z 2015 r., poz. 31).

Uczeń przybywający z zagranicy jest kwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr oraz przyjmowany do publicznej szkoły na podstawie dokumentów: świadectwa, zaświadczenia lub innego dokumentu wydanego przez szkołę za granicą, potwierdzającego uczęszczanie ucznia przybywającego z zagranicy do szkoły za granicą i wskazującego klasę lub etap edukacji, który ten uczeń ukończył w szkole za granicą, oraz dokumentu potwierdzającego sumę lat nauki szkolnej tego ucznia lub pisemnego oświadczenia dotyczącego sumy lat nauki szkolnej tego ucznia, złożonego przez jego rodzica albo pełnoletniego ucznia, jeżeli ustalenie sumy lat nauki szkolnej nie jest możliwe na podstawie świadectwa, zaświadczenia lub innego dokumentu. Jeżeli uczeń przybywający z zagranicy nie może przedłożyć dokumentów, zostaje zakwalifikowany do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr oraz przyjęty do publicznej szkoły lub publicznej placówki na podstawie rozmowy kwalifikacyjnej. Ponadto przy przyjęciu do szkół sportowych wymagany jest pozytywny wynik prób sprawności fizycznej.

Kandydat będący obywatelem polskim nie musi nostryfikować świadectwa uzyskanego za granicą, czyli posiadać zaświadczenia o uznaniu świadectwa zagranicznego za równorzędne odpowiedniemu świadectwu polskiej szkoły publicznej, wydanego przez kuratora oświaty zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą (Dz. U. z 2006 r., Nr 63, poz. 443). Podstawą przyjęcia obywatela polskiego do polskiej szkoły publicznej jest wyłącznie świadectwo (zaświadczenie) wydane przez

szkołę za granicą. Należy zadbać o przywiezienie świadectwa lub zaświadczenia wydanego przez szkołę zagraniczną. Wówczas dyrektor polskiej szkoły przyjmie dziecko w każdym momencie, na podstawie sumy lat nauki szkolnej. Warto też zaplanować powrót do kraju w terminie pozwalającym dziecku rozpoczęcie nauki w szkole w Polsce od początku roku szkolnego, tj. we wrześniu.

W przypadku wątpliwości dotyczących złożonych dokumentów, dyrektor może się zwrócić do pełnomocnika do spraw uznawalności świadectw i dyplomów w kuratorium oświaty. Nie oznacza to jednak, że szkoła może odmówić przyjęcia dziecka objętego obowiązkiem szkolnym.

Minister właściwy do spraw rozwoju wsi

Wśród priorytetów działań resortu rolnictwa szczególnie ważne jest różnicowanie działalności gospodarczej, w tym rolniczej na obszarach wiejskich. Zagadnienie to ma swoje odzwierciedlenie w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) oraz Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020).

Podstawę realizacji Krajowego Planu Strategicznego, stanowi koncepcja wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich. Zakłada ona wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw rolnych i wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego oraz zapewnienie instrumentów na rzecz różnicowania działalności gospodarczej w kierunku pozyskania i stworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców wsi. Przyczyni się ona do polepszenia jakości życia na obszarach wiejskich, jak również będzie stanowić alternatywę dla obecnie dominującej roli obszarów wiejskich, jaką jest produkcja żywności. Ważnym aspektem obszarów wiejskich w Polsce jest ich rola w zachowaniu i odtwarzaniu walorów krajobrazowych oraz zasobów przyrody. Jedną z działalności gospodarczych, która rozwinęła się najbardziej na obszarach wiejskich jest działalność agroturystyczna.

Cele i priorytety określone w Krajowym Planie Strategicznym dla obszarów wiejskich są realizowane w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Limit środków na Program w latach 2007-2013 wg danych na dzień 2 stycznia 2015 r. wynosił ponad 72 mld zł.

W ramach PROW 2007-2013 przewidziano do realizacji dwa działania osi 3 *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej* bezpośrednio skierowane na rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem:

- 1) *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* zostało uruchomione w 2008 roku. Od 2008 r. - 2010 r. ogłoszono po jednym naborze wniosków w danym roku. W 2011 roku były ogłoszone dwa nabory. Od początku realizacji działania (według danych na dzień 2 stycznia 2015 r.) złożono ogółem 28 999 wniosków, zawarto 15 825 umów, zrealizowano 15 852 płatności. Wypłacono ogółem kwotę 1 266 249 495,02 zł. Realizacja działania ma stworzyć warunki dla zrównoważonego rozwoju ekonomiczno-społecznego obszarów wiejskich przez udzielanie pomocy

na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników, dodatkowej działalności pozarolniczej w zakresie produkcji lub usług. Pomoc przyznaje się m.in. na inwestycje związane z wynajmowaniem pokoi w budynku mieszkalnym oraz sprzedażą posiłków domowych lub świadczeniem innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym. Limit środków dla działania PROW 2007-2013 wynosi ponad 1,4 mld zł*.

- 2) *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* – pierwsze wnioski można było składać w maju 2009 r. Kolejne nabory były w 2010 r., 2011 r. oraz 2013 r. (za wyjątkiem województwa wielkopolskiego). Od początku realizacji działania (według danych na dzień 2 stycznia 2015 r.) złożono ogółem 45 454 wnioski, zawarto 15 795 umów, zrealizowano 13 319 płatności. Wyplacono ogółem kwotę 1 837 402 513,00 zł. Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich oraz rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających m.in. w zakresie usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Limit środków dla działania PROW 2007-2013 wynosi ponad 2,8 mld zł*.

Wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich jest wspierany także w ramach:

- 1) działania osi 3 *Odnowa i rozwój wsi*. Terminy naboru wniosków są różne w zależności od województw. Limit środków dla działania PROW 2007-2013 wynosi ponad 2,3 mld zł*. Od początku realizacji działania (według danych na dzień 2 stycznia 2015 r.) złożono ogółem 9 112 wniosków, zawarto 6 712 umów, zrealizowano 6 754 płatności. Wyplacono ogółem kwotę 2 343 927 785,73 zł. W ramach działania najczęściej realizowane są projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów infrastruktury publicznej, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki, zachowania dziedzictwa kulturowego, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie sportu i rekreacji.
- 2) działania osi 4 *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*. Limit środków dla działania PROW 2007-2013 wynosi ponad 2,7 mld zł*. Od początku realizacji działania (według danych na dzień 2 stycznia 2015 r.) złożono ogółem 76 763 wnioski, zawarto

* wg danych na dzień 2 stycznia 2015 r.

39 511 umów, zrealizowano 29 954 płatności. Wypłacono ogółem kwotę 1 859 712 450,10 zł. W ramach działania realizowane są w/w działania osi 3 oraz inne projekty zwane „małymi projektami”, które przyczyniają się do poprawy jakości życia lub różnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD. Działanie ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju (LSR) realizacji projektów w ramach tej strategii.

Działania Leader są realizowane przez samorzady województw i te podmioty są dysponentami środków, tak więc samorzady województw mogą kreować politykę rozwoju turystyki wiejskiej i ją wspierać.

Działania promocyjne

W dniach 11-13 kwietnia 2014 r., już po raz szósty, odbyły się w Kielcach Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGRORTAVEL. W wydarzenie zaangażowane są liczne podmioty, w tym m.in. regionalne sekretariaty Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. W ramach VI Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL, odbyła się konferencja „*Turystyka wiejska bez granic*” oraz liczne imprezy towarzyszące targom. Targi są doskonałą okazją do prezentacji i promocji oferty wypoczynkowej na wsi oraz wymiany doświadczeń wśród licznych podmiotów działających w sektorze turystyki na obszarach wiejskich. Dają możliwość upowszechnienia, w jednym miejscu i czasie, wielokulturowej oferty europejskiej turystyki wiejskiej i agroturystyki. Z roku na rok wzrasta zainteresowanie tym wydarzeniem, zarówno wśród wystawców jak i zwiedzających. Tylko podczas AGROTRAVEL 2014 ponad 20 tys. odwiedzających zapoznało się z ofertą turystyki wiejskiej i agroturystyki, którą prezentowano na blisko 150 stoiskach.

W 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi kontynuowano realizację projektu „*Promocja turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki*”, którego celem było kreowanie wizerunku obszarów wiejskich, jako turystycznego rynku oferującego zróżnicowane i całoroczne atrakcje.

W ramach projektu powstało stoisko „*Odпочywas na wsi*”, na którym prezentowana była oferta sieci gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych i hitów turystyki wiejskiej, a eksperci udzielali informacji z zakresu turystyki wiejskiej i agroturystyki. Stoisko było prezentowane na sześciu imprezach targowo-wystawienniczych (rolnych i turystycznych) w 2014 r.

Już po raz siedemnasty na terenie Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie odbyła się Giełda Agroturystyczna. Jednym z organizatorów Giełdy było Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Krakowie, które w ramach stoiska informacyjno-promocyjnego przedstawiło ofertę Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych. Celem XVII Małopolskiej Giełdy Agroturystycznej było przedstawienie ofert wypoczynku w gospodarstwach agroturystycznych połączonych z prezentacją lokalnej tradycji kulturowej i regionalnej danego obszaru, promocja agroturystyki jako sposobu aktywnego i atrakcyjnego wypoczynku dla mieszkańców miast, a także całego Województwa Małopolskiego.

Produkty turystyki wiejskiej

W ramach projektu „*Hity turystyki wiejskiej*” - najciekawsze produkty turystyki wiejskiej opracowano graficznie i merytorycznie pięć folderów tematycznych. Celem ogólnym przedsięwzięcia była budowa marki wiejskiego produktu turystycznego oraz promocja turystycznej oferty obszarów wiejskich.

Celami szczegółowymi projektu było:

- stworzenie polskiej sieci uznanych i rozpoznawanych markowych produktów turystyki wiejskiej,
- ukształtowanie świadomości turystów o markowych produktach turystyki wiejskiej,
- zwiększenie prestiżu polskiej turystyki wiejskiej,
- wykreowanie wizerunku obszarów wiejskich jako turystycznego rynku oferującego zróżnicowane i całoroczne atrakcje.

Wydawnictwo „*Hity turystyki wiejskiej*” ma stanowić swego rodzaju „przewodnik” po polskich produktach turystyki wiejskiej. Wydawnictwo przeznaczone jest na rynek krajowy jak i zagraniczny.

Inne działania wspierające rozwój turystyki

Powstało opracowanie pt. „*Turystyka wiejska i agroturystyka - szansa dla gospodarki lokalnej obszarów wiejskich*”. Celem dokumentu była syntetyczna charakterystyka i ocena znaczenia turystyki wiejskiej dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Kluczowym zadaniem opracowania było wskazanie, w jaki sposób obszary wiejskie powinny wprowadzać atrakcje turystyczne, aby z jednej strony spowodować ich rozwój, a z drugiej budować ciekawą ofertę turystyki wiejskiej dla turystów krajowych i zagranicznych.

Opracowano ekspertyzę pn. „*Ocena zawartości stron internetowych w zakresie promocji turystyki wiejskiej*”. Głównym celem prowadzonych badań było dokonanie syntetycznej analizy skuteczności i efektywności działań podejmowanych w celu poprawy efektywności przekazu informacyjnego w zakresie turystyki wiejskiej realizowanego z wykorzystaniem elektronicznych narzędzi komunikacji (strony i portale internetowe), ze szczególnym uwzględnieniem projektów realizowanych przez beneficjentów działania 413: Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju „małe projekty” w zakresie utworzenia lub zmodernizowania bazy informacji turystycznej oraz stron internetowych, przygotowania i wydania publikacji, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Zorganizowano konferencję pn. „*Turystyka wiejska, w tym agroturystyka w ramach nowej perspektywy finansowej - doświadczenia PROW 2007-2013*”, której uczestnikami były osoby działające na rzecz rozwoju turystyki i turystyki wiejskiej w szczególności członkowie stowarzyszeń turystycznych, Lokalnych Grup Działania, Lokalnych i Regionalnych Organizacji Turystycznych, doradcy rolniczy a także przedstawiciele ministerstw – Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki. Celem konferencji było poinformowanie uczestników o rezultatach wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz o najlepszych praktykach i projektach zrealizowanych w ramach PROW 2007-2013, które związane są z turystyką na obszarach wiejskich i stanowić mogą inspirację dla przyszłych aktywności indywidualnych i zespołowych w sektorze turystyki. Podczas konferencji zaprezentowano również informację o kierunkach wsparcia dla turystyki wiejskiej w okresie 2014-2020.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie zorganizowało szkolenie pod tytułem „*Internet w kreowaniu marki, czyli e-marketing w praktyce*”.

Celem szkolenia było przekazanie uczestnikom praktycznej wiedzy z zakresu marketingu w Internecie oraz przedstawienie nowoczesnych narzędzi służących podnoszeniu jakości świadczonych usług przy pomocy Internetu. Słuchacze w praktyce poznali wykorzystanie kampanii reklamowych w serwisach internetowych, wyszukiwarkach oraz poprzez serwisy społecznościowe i na forach dyskusyjnych. Szkolenie adresowane było do specjalistów i doradców zatrudnionych w wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego oraz w Centrum Doradztwa Rolniczego, którzy odpowiedzialni są za rozwój przedsiębiorczości i agroturystyki na obszarach wiejskich.

W Krakowie odbył się „*II Ogólnopolski Zlot Zagród Edukacyjnych*” organizowany przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie. W konferencji wzięły

udział osoby działające na rzecz rozwoju sieci zagród edukacyjnych, w szczególności członkowie Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych oraz doradcy rolniczy koordynujący funkcjonowanie zagród edukacyjnych z całej Polski.

Celem konferencji była integracja i wymiana doświadczeń środowiska działającego na rzecz rozwoju Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych oraz upowszechnienie wiedzy specjalistycznej mającej znaczenie dla rozwoju gospodarstw edukacyjnych w Polsce, a co za tym idzie wspieranie rozwoju obszarów wiejskich.

Konferencja stanowiła część szerszego programu edukacyjnego przyjętego przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, zmierzającego do rozwoju Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych w Polsce.

I. Parki narodowe

Jednym z podstawowych zadań parków narodowych, poza nadrzędnym zadaniem jakim jest ochrona przyrody, jest udostępnianie ich obszarów społeczeństwu dla celów turystycznych.

Turystyka w parkach narodowych, ma charakter głównie poznawczy - tzw. turystyka przyrodnicza (ekoturystyka) i jej zasadniczym celem jest zwiedzanie najciekawszych pod względem przyrodniczym obszarów, z charakterystycznymi krajobrazami, zbiorowiskami roślinnymi, stanowiskami rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ta forma turystyki pozwala połączyć wymogi wynikające z udostępniania parków narodowych i edukacji.

Zasady udostępniania parków narodowych określone są w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.) oraz w wewnętrznych zarządzeniach dyrektorów parków narodowych.

Ruch turystyczny w polskich parkach narodowych przybiera wiele różnorodnych form, od turystyki najbardziej pożądanej, tzn. o charakterze edukacyjno-poznawczym, do masowej turystyki rekreacyjno-wypoczynkowej.

W 2014 r., podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej uprawianą formą turystyki w parkach narodowych była turystyka piesza, prowadzona po wyznaczonych trasach i ścieżkach. Nadal rośnie liczba osób zainteresowanych turystyką rowerową, a także konną. Te formy turystyki wymagają przygotowania odpowiedniej infrastruktury, w tym wyznaczenia tras będących alternatywą dla istniejących szlaków pieszych i ruchliwych dróg samochodowych. W parkach narodowych o dużym udziale ekosystemów wodnych popularnością cieszy się turystyka kajakowa i żeglarsstwo. Nieustanną atrakcją była i jest forma turystyki wyczynowej w górskich parkach narodowych, do których zaliczyć należy narciarstwo (biegowe i zjazdowe) czy wspinaczkę.

W większości parków narodowych ruch turystyczny ma charakter sezonowy (sezon letni). Wyjątkiem są parki górskie, które turyści odwiedzają właściwie cały rok. Na wzrost liczby odwiedzających parki narodowe wpływają także tzw. długie weekendy.

Wzmoczone zainteresowanie turystyką w parkach narodowych oznacza również negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Największe z nich to zadeptywanie i zaśmiecanie terenów przy udostępnionych szlakach oraz nieuprawnione wjeżdżanie pojazdami

terenowymi (samochody terenowe, quady, motocykle crossowe, skutery śnieżne) na teren parku. Powoduje to konieczność wzmoczonych kontroli straży parków, tworzenia dodatkowej infrastruktury oraz wydatkowania środków na sprzątanie szlaków. Udostępnianie turystyczne parków narodowych wymusza stałe remonty i budowę nowych urządzeń turystycznych, co wynika z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa zwiedzających i ochrony najcenniejszych ostoj przyrodniczych.

W 2014 r. wszystkie parki narodowe kontynuowały działania mające wpływ na rozwój turystyki i ograniczenie antropopresji na terenie parków narodowych oraz zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa turystów. Do najważniejszych zadań należy:

- utrzymanie, modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej, w tym muzeów przyrodniczych, obiektów obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, kładek pieszych, platform i punktów widokowych, ścieżek edukacyjnych, pomostów, deszczochronów, tablic informacyjnych, plansz przyrodniczych, ogrodzeń, parkingów, ścieżek przyrodniczych, wiat turystycznych - miejsc odpoczynku (zadaszeń, ławek i stołów), itp.,
- sprzątanie szlaków turystycznych i miejsc udostępnionych turystom,
- działania o charakterze edukacyjno-turystycznym, związane z promocją lokalnej kultury i zwyczajów: filmy, prelekcje, pogadanki, terenowe zajęcia tematyczne, akcje przyrodnicze, rajdy rowerowe, zielone szkoły, konkursy, wystawy, imprezy otwarte, wydawnictwa, przewodniki turystyczne, itp.,
- dbałość o bezpieczeństwo na szlakach turystycznych (monitoring stanu infrastruktury turystycznej),
- promowanie turystyki przyjaznej środowisku, artykuły w lokalnych gazetach.

W ramach udostępniania terenów parków:

- wyremontowano blisko 600 km szlaków turystycznych,
- przygotowano ponad 90 km nowych szlaków turystycznych,
- wyremontowano ponad 80 obiektów służących turystom,
- wybudowano ok. 60 nowych obiektów służących turystom.

W 2014 r. w parkach narodowych realizowano następujące projekty dotyczące udostępniania parków, w tym dla celów turystycznych:

- „Ochrona ekosystemów leśnych Magurskiego Parku Narodowego (Modernizacja infrastruktury technicznej związanej udostępnieniem obszarów leśnych Parku)”,
- „Ochrona przyrody Gorczańskiego Parku Narodowego poprzez modernizację jego infrastruktury turystycznej” - etap II,
- „Ograniczenie presji turystycznej na cennych przyrodniczo obszarach Wigierskiego Parku Narodowego”,
- „Transgraniczne sieciowanie muzeów – wdrożenie wielojęzycznych systemów oprowadzania i Cross marketingu w obiektach muzealnych: OZEANEUM, Woliński Park Narodowy, Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki w Szczecinie oraz Niemieckie Muzeum Morskie w Stralsundzie”,
- „Łagodzenie skutków antropopresji na terenie Słowińskiego Parku Narodowego”,
- „Ochrona przyrodniczo cennych siedlisk na obszarze Babogórskiego Parku Narodowego poprzez poprawę istniejącej infrastruktury turystycznej”,
- „Ochrona najcenniejszych walorów przyrodniczych Babogórskiego Parku Narodowego poprzez optymalizację systemu udostępniania terenu Parku dla turystów”,
- „Modernizacja małej infrastruktury turystycznej Kampinoskiego Parku Narodowego – ograniczenie antropopresji na ekosystemy”,
- „Modernizacja Punktu Informacji Turystycznej Białowieskiego Parku Narodowego – Nowa Jakość Informacji i Efektywniejsza Promocja Regionu Puszczy Białowieskiej”,
- „Narewka – Rzeka Życia – kanalizacja ruchu turystycznego na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska”,
- „Ochrona najcenniejszych ekosystemów Karkonoskiego Parku Narodowego – etap III i IV”,
- „Zmniejszenie presji turystycznej na siedliska i gatunki na obszarze PLC 120001 Tatry”,
- „Projekt Akademia Tatry - kształtowanie postaw ekologicznych różnych grup użytkowników Tatr”,
- „Wykorzystanie walorów przyrodniczych Poleskiego Parku Narodowego w jego udostępnianiu jako przykład zrównoważonego rozwoju obszarów Natura 2000”,

- „Ograniczenie antropopresji wynikającej z rozwoju turystyki na obszarze Błędnych Skał poprzez budowę i modernizację małej infrastruktury turystycznej w Parku Narodowym Gór Stołowych – II etap – szlak powrotny”.

Koszty turystycznego udostępniania parków narodowych w 2014 r. przekroczyły 21 mln zł.

II. Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”

Lasy Państwowe są dostępne dla wszystkich i stają się coraz częstszym celem wycieczek. Wypoczynek w lesie to przede wszystkim ucieczka od hałasu i zanieczyszczenia powietrza, ale także możliwość obserwacji przyrody i zbierania skarbów runa leśnego (grzyby, jagody).

Miłośnicy piękna przyrody, w tym co raz liczniejsi turyści fotograficy, mogą korzystać z platform i tarasów widokowych. Specjalne pomosty umożliwiają dotarcie do niedostępnych, najczęściej podmokłych fragmentów lasów. Większość osób nigdy nie mogłaby podziwiać tych miejsc, gdyby nie infrastruktura turystyczna. W Lasach Państwowych są liczne szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne. Wytyczone i oznaczone we współpracy z leśnikami zaprowadzą w najbardziej urokliwe zakamarki lasów, pozwolą podczas spaceru poznać ich specyfikę, zapoznać się z pracą leśników. Coraz liczniejszą grupę turystów stanowią miłośnicy jednośladów. Z myślą o nich opracowano sieć szlaków rowerowych i z każdym rokiem ich przybywa. W LP można też znaleźć szlaki udostępnione dla turystyki konnej.

Na terenie PGL LP znajduje się ok. (dane za 2013 r.): 600 leśnych pól biwakowych i miejsc biwakowania, 400 miejsc w lesie i jego pobliżu, gdzie dozwolone jest rozpalanie ognisk, 3200 parkingów i miejsc postoju pojazdów, ponad 100 obiektów sportowych, 60 ośrodków szkoleniowo - wypoczynkowych, ponad 130 kwater myśliwskich, 200 pokoi gościnnych. Inne obiekty służące udostępnianiu lasu: ośrodki edukacji przyrodniczo-leśnej (59), izby edukacyjne (263), wiaty edukacyjne (532).

W skali całych LP nie jest prowadzony regularny monitoring ruchu turystycznego. W 2015 roku rozpocznie się realizacja tematu badawczego pt.: "Opracowanie mierników i narzędzi pomiaru efektywności wykorzystania obiektów turystycznych LP", którego wynikiem będzie m.in. wybór najbardziej adekwatnego narzędzia do pomiaru ruchu turystycznego do zastosowania na terenie LP.

Liczba osób, które odwiedziły PGL LP w 2014 r. w zajęciach terenowych i wycieczkach po lesie z przewodnikiem wzięło udział blisko 550 tys. osób.

Podobnie jak w przypadku parków narodowych ruch turystyczny stwarza także problemy, wśród których najważniejsze to:

- wjazd do lasu pojazdami silnikowymi,
- zaśmiecanie,
- dewastacja infrastruktury turystycznej,
- niejednolite znakowanie szlaków turystycznych przez różne instytucje, często bez uzgodnień z nadleśnictwem,
- nowe formy aktywności rekreacyjnej i turystycznej (trudność w pogodzeniu oczekiwań wszystkich użytkowników).

Wśród projektów realizowanych w 2014 r. przez PGL LP warto wymienić:

- „Wolność jest w naturze”: w 25 rocznicę zmian ustrojowych w Polsce Ministerstwo Środowiska i Lasy Państwowe podjęły wspólną inicjatywę udostępniania lasu społeczeństwu poprzez wyznaczenie na terenie 17 regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych 25 ścieżek biegowych w postaci pętli. Ścieżki zaczynają się i kończą przy parkingach leśnych i miejscach postoju pojazdów wybudowanych w ramach Programu "Aktywne udostępnianie lasu";
- w ramach kampanii „Trenuj w lesie” koordynowanej przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych powstał m.in. cykl filmów instruktażowych, w których sportowcy pokazali, jak przeprowadzić efektywny leśny trening;
- współpraca i udział LP w ramach projektu "Zielony Punkt Kontrolny" (polska koncepcja opisująca zasady tworzenia powierzchni z siecią stałych punktów kontrolnych do uprawiania orienteringu);
- rozwój bazy "Czas w las" zawierającej obiekty turystyczne <http://www.czaswlas.pl>.

Utrzymanie infrastruktury turystycznej w Lasach Państwowych w 2014 r. kosztowało blisko 16 mln zł. Podobna kwota została wydatkowana na zbieranie i wywiezienie śmieci z terenów zarządzanych przez PGL LP.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych

Kwestię zapewnienia bezpieczeństwa osobom pływającym, kąpiącym się lub uprawiającym sport lub rekreację na obszarach wodnych regulują przepisy ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz. U. Nr 208, poz. 1240). Przepisy ww. ustawy przewidują następujące kompetencje dla Ministra Spraw Wewnętrznych:

- 1) udziela zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego (art. 12 ust. 1);
- 2) może dofinansowywać organizowanie i prowadzenie szkoleń ratowników wodnych w zakresie ratownictwa wodnego (art. 22 ust. 3);
- 3) sprawuje nadzór nad ratownictwem wodnym (art. 23 ust. 1).

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych*, ratownictwo wodne może wykonywać Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz inne podmioty, jeżeli uzyskały zgodę ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Z powyższego wynika, że działalność w zakresie ratownictwa wodnego jest działalnością, podlegającą swoistemu koncesjonowaniu. Wprowadzenie przez ustawodawcę obowiązku uzyskania zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego miało na celu zagwarantowanie podejmowania tej działalności przez podmioty dające rękojmię prawidłowego jej wykonywania. Wydanie zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego poprzedzone jest bowiem postępowaniem, mającym na celu ustalenie, czy podmiot ubiegający się o przedmiotową zgodę spełnia ustawowe warunki do jej uzyskania (art. 12 ust. 2 ustawy).

W 2014 r. Minister Spraw Wewnętrznych wydał kolejne decyzje administracyjne – zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego. Zgody takie otrzymało 55 podmiotów, 16 podmiotów otrzymało decyzję odmowną oraz wydane zostały 3 decyzje utrzymujące w mocy decyzję odmowną, a także 3 decyzje umarzające postępowanie na wniosek strony. Podsumowując, **na koniec 2014 r. zgodę na wykonywanie ratownictwa wodnego na terenie kraju posiadało 97 podmiotów.**

W ramach nadzoru nad ratownictwem wodnym Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługuje prawo do cofnięcia zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego. W razie stwierdzenia, iż podmiot, który posiadał ww. zgodę przestał spełniać warunki wymagane przez ustawę do jej

uzyskania, cofnięcie zgody jest obligatoryjne. Natomiast w przypadku, kiedy podmiot, który posiada zgodę na wykonywanie ratownictwa wodnego, nie usunął w wymaganym terminie nieprawidłowości mających istotny wpływ na wykonywanie ratownictwa górskiego stwierdzonych protokołem kontroli, Minister może skorzystać ze środka nadzoru w postaci cofnięcia zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego. W 2014 r. Minister Spraw Wewnętrznych przeprowadził kontrolę 6 podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego w zakresie prawidłowości realizacji wykonywania zadań z zakresu ratownictwa wodnego przez te podmioty. W wyniku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w 2013 r., wszczęte zostało postępowanie w przedmiocie cofnięcia zgody na wykonywanie ratownictwa wodnego, które w związku z usunięciem nieprawidłowości ujawnionych podczas kontroli zostało umorzone w 2014 r.

Od dnia 1 stycznia 2013 r. ratownictwo wodne finansowane jest przez wojewodów (art. 22 ust. 1 ustawy), natomiast Minister Spraw Wewnętrznych może dofinansowywać organizację i prowadzenie szkoleń ratowników wodnych w zakresie ratownictwa wodnego (art. 22 ust. 3). W ubiegłym roku Minister Spraw Wewnętrznych również skorzystał z ww. możliwości i ogłosił w sumie dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego pod nazwą: „Organizacja i prowadzenie szkoleń ratowników wodnych w zakresie ratownictwa wodnego w 2014 r.”. W wyniku przeprowadzonych procedur konkursowych w pierwszym przypadku wyłoniona została oferta Legionowskiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego na zorganizowanie i przeprowadzenie szkoleń ratowników wodnych w zakresie ratownictwa wodnego, w kwocie **22.080 zł**. W wyniku przeprowadzenia drugiego otwartego konkursu ofert, dofinansowanie na realizację szkoleń ratowników wodnych w 2014 r. otrzymało Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Lubuskiego na kwotę **34.500 zł** oraz Nadnarwiańskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w kwocie **10.810 zł**.

Szczególnie istotnym zadaniem **Policji** na wodach jest ratowanie życia ludzkiego przed utonięciem. Według statystyk policyjnych w 2014 r. na terenie Polski utonęło **646** osób, czyli o **63 osoby mniej**, niż rok wcześniej. Najwięcej przypadków utonięć odnotowano w rzekach, jeziorach, stawach i zalewach.

Należy podkreślić konieczność dalszego prowadzenia szerokich działań profilaktycznych, w celu uświadomienia osobom korzystającym z uroków sportów wodnych o konieczności stosowania przez nich indywidualnych środków ochrony oraz ograniczenia spożycia alkoholu przez osoby przebywające na jednostkach pływających.

Stosownie do przepisu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (Dz. U. Nr 208, poz. 1241, z późn. zm.) minister właściwy do spraw wewnętrznych jest jednym z podmiotów zobowiązanym do zapewnienia warunków bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach.

Mając na uwadze konieczność realizacji tego obowiązku, Minister Spraw Wewnętrznych, w 2014 roku powierzył do realizacji zadania z zakresu ratownictwa górskiego podmiotom uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego, jednocześnie przekazując środki finansowe na realizację tych zadań (katalog zadań, jakie mogą być finansowane określony jest w art. 17 ust. 6 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich*).

Zadania z zakresu ratownictwa górskiego w 2014 r. powierzono Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu oraz Górskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu (obecnie są to jedyne podmioty, które stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* posiadają zgodę ministra właściwego do spraw wewnętrznych na wykonywanie ratownictwa górskiego).

Górskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu na realizację powierzonego zadania publicznego w zakresie ratownictwa górskiego na terenie Polski Południowej przekazano środki finansowe na kwotę **7.460.000 zł**. Natomiast kwotą **4.462.993 zł** finansowane były zadania z zakresu ratownictwa górskiego powierzone do realizacji Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu na obszarze Tatr, pasma Spisko-Gubałowskiego, w celu zapewnienia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach poprzez utrzymanie gotowości kadry ratowników górskich, utrzymanie obsługi administracyjnej i opracowywanie komunikatów lawinowych. Ponadto TOPR otrzymało również dotację w wysokości **6.684.888 zł**, na realizację zadania publicznego na wykonywanie zadań z zakresu ratownictwa górskiego, poprzez utrzymanie gotowości operacyjnej śmigłowca ratowniczego „Sokół”, będącego w dyspozycji TOPR oraz wykonywanie z jego użyciem ratownictwa górskiego na obszarze Tatr, Pasma Spisko – Gubałowskiego oraz na wezwanie innych służb w szczególności na obszarach górskich południowej Małopolski. Jednakże z uwagi na długotrwały remont silnika śmigłowca, decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych realizacja tych działań została wsparta przez śmigłowiec policyjny wraz z załogą.

W 2014 roku, w ramach kontynuowanego od 2007 programu ograniczania przestępczości i społecznych zachowań „*Razem bezpieczniej*”, którego realizację koordynuje MSW, zainicjowane i przeprowadzone zostały coroczne działania pn. „*Bezpieczne Wakacje*”.

Rządowy program ograniczania przestępczości i społecznych zachowań „*Razem bezpieczniej*” w latach 2007-2014 realizowany był zgodnie z założeniami określonymi w uchwale Nr 218/2006 Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2006 roku oraz uchwałami zmieniającymi Nr 219/2009 z dnia 7 grudnia 2009 roku, Nr 109/2012 z dnia 29 czerwca 2012 roku. Założeniem Programu jest ograniczenie skali zjawisk i zachowań, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia. „*Bezpieczne wakacje*” były realizacją wspólnych inicjatyw administracji zespolonej oraz zainteresowanych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i instytucji organizujących wypoczynek dzieciom i młodzieży. Na podstawie zaleceń skierowanych do wojewodów przez kierunkowego Podsekretarza Stanu w MSW w sprawie organizacji działań administracji rządowej na rzecz poprawy bezpieczeństwa podczas letniego wypoczynku oraz w związku z przepisami ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku *o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* (Dz.U. Nr 31, poz. 206, z późn.zm.), w szczególności art. 22 pkt 2, podejmowane były zintegrowane działania przez formacje i właściwe służby, odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa. Na szczeblu wojewódzkim działania te polegały głównie na:

- kontroli stanu technicznego autobusów, autokarów oraz pojazdów przewożących dzieci i młodzież,
- kontroli trzeźwości, stanu psychofizycznego, uprawnień, kwalifikacji, itp. zawodowych kierowców wykonujących przewozy wakacyjne,
- zapewnieniu bezpieczeństwa na głównych ciągach komunikacyjnych i drogach dojazdowych do miejsc wypoczynku i miejsc atrakcyjnych turystycznie,
- zapewnieniu bezpieczeństwa w środkach komunikacji publicznej i samochodowej, na dworcach, stacjach kolejowych, autobusowych oraz na szlakach komunikacyjnych, w szczególności pod kątem przeciwdziałania zjawisku narkomanii i alkoholizmu zwłaszcza małoletnich,
- monitoringu odpowiedniego oznakowania akwenów oraz kontroli kąpielisk, placów i miejsc do zabawy znajdujących się w ich pobliżu, a także monitoringu tzw. „dzikich kąpielisk”,

- kontroli zabezpieczeń przeciwpożarowych w bazach wypoczynkowych, w szczególności w miejscach pobytu dzieci i młodzieży,
- kontroli miejsc wypoczynku pod względem stanu technicznego i sanitarnego,
- wzmożonej kontroli rejonów przygranicznych i przejść granicznych w zakresie przestrzegania prawa oraz pod kątem zakazu sprzedaży małoletnim alkoholu i wyrobów tytoniowych,
- kontroli miejsc gromadzenia się nieletnich pod kątem zagrożenia narkomanią, alkoholizmem lub innymi patologiami,
- wzmożonych patrolach i interwencjach służb mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z przestępczością pospolitą (zakłócenie porządku publicznego, wybryki grup młodzieżowych, wandalizm, agresja słowna),
- kontrolowaniu miejsc zagrożonych zjawiskiem prostytucji lub seksualnego wykorzystywania osób małoletnich (parki, dworce PKS i PKP, tereny przydrożne),
- organizacji sezonowych posterunków Policji,
- organizowaniu pogadanek, spotkań, konkursów, prelekcji na temat bezpieczeństwa zarówno przed wakacjami i w trakcie wakacji,
- prowadzeniu akcji informacyjno – promocyjnych w zakresie bezpiecznych zachowań podczas wakacji w lokalnych mediach.

Jednym z przedsięwzięć w ramach programu „Razem bezpieczniej”, cyklicznie realizowanych w okresie letniego wypoczynku, jest kampania Policji pn. „*Rowerem bezpiecznie do celu*”, której celem jest promowanie bezpieczeństwa w ruchu drogowym rowerzystów, a w szczególności dzieci i młodzieży w okresie wakacyjnym. Oddziaływanie edukacyjne kampanii przyczynić się ma do podniesienia świadomości rowerzystów na temat zagrożeń, z którymi spotykają się na drogach oraz wyrobienia nawyku poszanowania przepisów prawa o ruchu drogowym.

W okresie czerwiec – sierpień 2014 roku nastąpił spadek, w odniesieniu do ubiegłego roku liczby wypadków i ich ofiar z udziałem rowerzystów jak też spadek liczby rowerzystów, którzy byli sprawcami tych zdarzeń. Statystyki w tym okresie są następujące*:

Sprawcy rowerzyści

ROK 2014	WYPADKI	ZABICI	RANNI
czerwiec	254	10	260

lipiec	230	16	229
sierpień	255	16	248
ogółem	739	42	737

ROK 2013	WYPADKI	ZABICI	RANNI
czerwiec	230	16	235
lipiec	292	20	289
sierpień	267	20	257
ogółem	789	56	781

**Dane KGP*

Realizując w 2014 roku założenia ogólnopolskiej kampanii pn. „*Rowerem bezpiecznie do celu*” policjanci w całym kraju przeprowadzili działania zarówno edukacyjno-profilaktycznych, jak również prewencyjno-kontrolne. Instytucje partnerskie działań MSW w ramach Kampanii: Komenda Główna Policji, Komenda Stołeczna Policji, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, Żandarmeria Wojskowa (MON), Straż Miejska m.st. Warszawy, Moto-Medic Sp. z o.o. – Motocyklowe Ratownictwo Medyczne, Fundacja na rzecz poprawy bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego "Jedź Bezpiecznie", Zespół Szkół Samochodowych i Licealnych nr 2 Warszawa, Instytut Transportu Samochodowego.

1. Założenia i cele promocji Polski za granicą

Celem promocji zagranicznej Polski jest wzmocnienie jej międzynarodowej pozycji oraz poprawa wizerunku. Realizacja działań promocyjnych ma prowadzić do poprawy rozpoznawalności i wzrostu zainteresowania Polską zarówno przez turystów jak i inwestorów.

Promocja zagraniczna Polski realizowana jest w sposób ciągły i planowy w następujących dziedzinach:

- dyplomacji publicznej rozumianej jako systematyczna komunikacja i dialog ze społeczeństwami i środowiskami opiniotwórczymi innych państw, pozyskiwanie ich zainteresowania, sympatii i zrozumienia dla polskiej racji stanu oraz polskich interesów, a także wywieranie „miękkiego nacisku” na instytucje i kręgi decyzyjne w duchu korzystnych dla Polski rozwiązań;
- dyplomacji kulturalnej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie upowszechniania wiedzy o polskiej tradycji, historii i języku;
- dyplomacji ekonomicznej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie zwiększenia rozpoznawalności polskich produktów, wzrostu zainteresowania Polską jako kraju atrakcyjnego dla inwestorów oraz poprawy warunków rozwoju współpracy gospodarczej.

W związku z tym, że MSZ nie posiada wyłącznych kompetencji w zakresie promocji Polski za granicą, zadania resortu mają charakter koordynacyjny i wspomagający pozostałe podmioty uprawnione do aktywności w tej dziedzinie. Jedynym obszarem, w którym działania resortu nie krzyżują się lub nie są zbieżne z kompetencjami innych ministerstw, jest sfera dyplomacji publicznej ukierunkowana na uzyskiwanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu, w tym polityki zagranicznej.

2. Instrumenty realizacji zadań w zakresie promocji Polski za granicą

Podstawowymi instrumentami realizacji zadań promocyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach polityki informacyjnej są:

- organizowanie wizyt studyjnych przedstawicieli zagranicznych środowisk opiniotwórczych, w tym dziennikarzy, publicystów i naukowców,

- organizacja, bądź współorganizacja wydarzeń przyczyniających się do budowy pozytywnego wizerunku Polski (seminaria, konferencje, kursy akademickie, wystawy, koncerty, konkursy wiedzy o Polsce, zagraniczne wykłady i prezentacje polskich ekspertów z różnych dziedzin),
- włączanie się z polskimi elementami w zagraniczne imprezy kulturalne i naukowe,
- promocja literatury polskiej,
- promocja polskiej nauki,
- promocja języka polskiego oraz edukacji,
- konkursy dla organizacji pozarządowych, które chcą realizować zadania zgodne z priorytetami polskiej polityki zagranicznej
- negocjowanie dwustronnych umów o współpracy kulturalnej i naukowej wraz z ich programami wykonawczymi,
- rozwój promocji Polski w internecie,
- medialne kampanie wizerunkowe.

Wśród narzędzi promocyjnych nacisk zostaje położony na:

- współpracę z mediami,
- współpracę z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, samorządami terytorialnymi, think tankami i biznesem,
- wspieranie zagranicznych promotorów Polski,
- organizację synergicznych wydarzeń, łączących promocję gospodarki, kultury, turystyki (w ramach kompetencji resortu),
- współpraca naukowo-oświatowa (w ramach kompetencji resortu spraw zagranicznych),
- narzędzia internetowe, w tym strony www oraz portale społecznościowe,
- narzędzia edukacyjno-informacyjne jak publikacje, prezentacje, etc.

3. Aktywizacja systemu promocji Polski

W celu zwiększenia skuteczności systemu promocji interesów i wizerunku Polski za granicą, działania podejmowała Rada Promocji Polski - ciało opiniotwórcze i doradcze

Prezesa Rady Ministrów, któremu przewodniczy Minister Spraw Zagranicznych. W jej skład wchodzi wiceministrowie wszystkich resortów podejmujących działania promocyjne za granicą. Rada jest także forum wymiany opinii z przedstawicielami organizacji biznesowych oraz branży PR i reklamy.

W 2014 r. odbyły się 4 posiedzenia Rady Promocji Polski, na których przyjęto 2 uchwały. Głównym tematem posiedzeń było przygotowanie i przeprowadzenie kampanii wizerunkowej Polski w mediach międzynarodowych z okazji przypadających w ubiegłym roku trzech rocznic – 25 lat transformacji, 15 lat członkostwa w NATO i 10 lat członkostwa w UE. Była to pierwsza międzynarodowa kampania promująca Polskę, której założenia i przebieg uzgadniane były na forum Rady. Jest to niewątpliwie postęp na polu koordynacji najważniejszych przedsięwzięć z dziedziny promocji. Ponadto Rada zajmowała się bieżącymi tematami i projektami związanymi z budowaniem marki Polska na świecie, takimi jak przygotowania Miasta Łódź do ubiegania się o organizację wystawy Expo w 2022 r., odbywające się w Polsce Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej mężczyzn czy kampania promocyjna Polski jako kandydata na gospodarza Światowego Jamboree Skautów w roku 2023 prowadzona przez ZHP.

4. Wybrane projekty promocyjne w 2014 roku

W ramach szerokiego programu działań z zakresu dyplomacji publicznej, kulturalnej, ekonomicznej i historycznej priorytetami roku 2014 były:

➤ Kampania wizerunkowa Polski za granicą

W związku z przypadającymi w 2014 r. ważnymi w historii Polski rocznicami: 25 lat od obalenia komunizmu, 15 lat członkostwa w NATO oraz 10 lat członkostwa w Unii Europejskiej przeprowadzona została kampania wizerunkowa Polski za granicą. Była to pierwsza kampania o tak szerokim zasięgu, zorganizowana dzięki współpracy kluczowych resortów zaangażowanych w promocję Polski za granicą, wchodzących w skład Rady Promocji Polski a także ekspertów środowisk marketingowych, zgodnie z przyjętymi w 2013 roku „Zasadami komunikacji marki Polska”. Kampania miała na celu podniesienie wiedzy na temat Polski i Polaków oraz wzmocnienie pozytywnego wizerunku naszego kraju i jego mieszkańców poprzez ukazanie pozytywnych zmian, które nastąpiły w Polsce w ciągu ostatnich 25 lat. Głównym i zarazem najbardziej kompleksowym elementem kampanii była kampania medialna, która za sprawą emisji specjalnie z tej okazji przygotowanego spotu promującego Polskę, w czterech czterech stacjach o zasięgu panregionalnym tj. BBC, CNN, Eurosport i SkyNews, dotarła do około stu krajów w regionie Europy, ale także Bliskiego

Wschodu oraz Afryki. Poprzedziła ją akcja outdoorowa w Londynie. Kampanii medialnej towarzyszyły równocześnie realizowane w Wielkiej Brytanii (rynek priorytetowy) oraz w Niemczech, Szwecji i Belgii działania PR i w mediach społecznościowych. Koncentrowały się one w stolicach tych państw, czyli w Londynie, Berlinie, Sztokholmie i Brukseli.

Kampania medialna adresowana była do dobrze sytuowanej ekonomicznie i wykształconej klasy średniej, głównie w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Francji, natomiast działania PR i w mediach społecznościowych skierowano do liderów opinii (europarlamentarzystów, wysokich urzędników UE, środowisk biznesu, kultury i nauki, w tym mediów) oraz do zagranicznej opinii publicznej, w szczególności studentów, aktywnych i mobilnych obywateli państw, w których prowadzone były działania oraz użytkowników internetu.

Kampania realizowana była w terminie od 2 maja do 5 grudnia 2014 r., ale główne natężenie działań miało miejsce w czerwcu.

- Uruchomienie nowego portalu polska.pl

Do strategicznych działań dyplomacji publicznej w ostatnim czasie zaliczyć należy również modernizację portalu www.polska.pl. Portal www.polska.pl to podstawowe narzędzie MSZ w dyplomacji cyfrowej, czyli dyplomacji publicznej realizowanej poprzez internet.

Uruchomiony pod koniec 2014 r. nowy portal to nowoczesny wygląd, zupełnie nowe treści i łatwiejszy do zapamiętania adres internetowy Polska.pl oraz jego alias Poland.pl, który zastąpił wcześniej funkcjonujący poland.gov.pl. Nowy adres Polska.pl jest zgodny z wytycznymi *Zasad komunikacji marki Polska*, według których słowo „Polska”, pisane w oryginalnym brzmieniu, powinno stać się rozpoznawalną marką naszego kraju za granicą. Portal oferuje użytkownikom nie tylko bogate galerie fotograficzne czy informacje o najcenniejszych zabytkach Polski, ciekawych regionach czy ważnych wydarzeniach kulturalnych lub gospodarczych. Ma także użyteczne funkcje, które ułatwią poznawanie naszego kraju. Artykuły z portalu Polska.pl opisujące interesujące miejsca, które internauta chce odwiedzić w naszym kraju, można np. dodać do swojego planu podróży, jak do sklepowego koszyka, a następnie opublikować w mediach społecznościowych lub wysłać mailem pozostałym uczestnikom wycieczki. W podręcznej „szufladzie”, widocznej z prawej strony w każdym miejscu portalu w postaci wąskiego paska z ikonami, znalazły się linki do innych stron promujących polską kulturę, naukę czy biznes. Wszystko po to, by w jednym miejscu i pod łatwym do zapamiętania adresem – Polska.pl lub Poland.pl - internauci mogli poznać Polskę.

Nowy wygląd Polska.pl /Poland.pl docenili eksperci, którzy w lutym 2015 w konkursie Mobile Trends Awards uznali go za najlepszy portal mobilny w kraju. Nowa odsłona serwisu, prowadzonego przez Wydział Portali Internetowych Biura Rzecznika Prasowego MSZ, została przygotowana przez firmę Publicis.

- Działania realizowane przez polskie placówki zagraniczne

Stałe działania zmierzające do zwiększenia rozpoznawalności Polski i zachęcenia do bliższego nią zainteresowania prowadzi 160 polskich placówek zagranicznych. W 2014 r. liczba przedsięwzięć o charakterze promocyjnym poza granicami Polski wzrosła aż do 5169, w tym:

- Międzynarodowe Targi Książki w Bukareszcie i Nowym Delhi, na których Polska była gościem honorowym (Instytut Polski w Bukareszcie i Instytut Polski w Nowym Delhi).
- Tydzień Kuchni Polskiej w Izraelu (Instytut Polski w Tel Awiwie).
- Wystawa prac Aliny Szapocznikow w telawiwskim Muzeum Sztuki, która została przez najbardziej opiniotwórczy izraelski dziennik Haaretz wpisana na listę najważniejszych wydarzeń z dziedziny sztuki w Izraelu w 2014r. (Instytut Polski w Tel Awiwie).
- Polsko-Amerykański Tydzień Innowacyjności w Los Angeles i San Francisco (Konsulat Generalny w Los Angeles)
- V edycja gali US OPEN GOES POLISH. Spotkanie publiczności z tenisistkami i tenisistami z Polski i polskiego pochodzenia, którzy brali udział w turnieju US Open na kortach nowojorskiego Flushing Meadows (Konsulat Generalny w Nowym Jorku)
- Kampania promująca walory turystyczne Polski na 30 przystankach komunikacji miejskiej Wilna zrealizowana przy częściowym wsparciu POT. Przeprowadzono ją po raz piąty (Instytut Polski w Wilnie).
- Wydanie duńskojęzycznego magazynu „Warszawa – nowy Berlin?”. Absolwenci Wyższej Szkoły Dziennikarstwa w Kopenhadze opracowali 28-stronicowy, bogato ilustrowany zdjęciami, duńskojęzyczny magazyn o Warszawie „Warszawa – nowy Berlin? Sztuka, kultura, miasto” w lekki i zachęcający sposób przedstawiający polską stolicę jako mekkę kreatywnych ludzi i miejsc powstałych po 1989 roku i stale pojawiających się nowych: galerii sztuki i designu, teatrów, restauracji. (Ambasada RP w Kopenhadze).

5. Promocja studiów w Polsce i nauczania języka polskiego za granicą

Język polski jest największym słowiańskim językiem Unii Europejskiej, a popularność polszczyzny, jej prestiż i znaczenie wyraźnie wzrosły od czasu naszej integracji z UE. Świadczy o tym wzrost liczby osób uczących się języka polskiego jako obcego (szacunkowe dane to 500 tysięcy osób), stały wzrost liczby zagranicznych studentów studiujących w Polsce (obecnie ok. 36 tys. ze 149 krajów), coraz częstsza obecność polszczyzny w przestrzeni publicznej poza Polską, a także nowe ośrodki studiów polonistycznych i polonoznawczych, które powstają na świecie, pomimo ogólnego kryzysu tradycyjnych studiów filologicznych. Od kilku lat celem dyplomacji naukowej jest również przekształcanie studiów polonistycznych w polonoznawcze, uwzględniające szeroki kontekst kulturowy. We wszystkich tych obszarach aktywną rolę odgrywa MSZ, a promocja języka polskiego na stałe zapisana jest wśród priorytetów ministerstwa.

Znaczący w ostatnich latach wzrost zainteresowania języka polskiego opisuje projekt *Polski poza Polską*. Powstała interaktywna mapa określająca zainteresowanie językiem polskim na świecie. Mapa odnotowuje liczbę studentów, lektoratów, księgozbiorów polskich itp. Jest to pierwszy tego typu projekt w kraju. Dostęp do mapy możliwy jest poprzez witrynę Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Szukać jej należy w zakładce:

<http://www.msz.gov.pl/pl/> > polityka zagraniczna > dyplomacja publiczna > Polski poza Polską

Chociaż największym ośrodkiem zagranicznym studiów polonoznawczych (Polish Studies) pozostaje od 2010 roku University of Illinois at Chicago (ponad 200 studentów, 2 katedry, studia na trzech poziomach: BA, MA, PhD), to najbardziej dynamiczny rozwój i zainteresowanie studiami polonistycznymi obserwujemy w Azji.

Język polski funkcjonuje coraz śmielej w przestrzeni publicznej zwłaszcza tam gdzie odnotowujemy dużą liczbę turystów z kraju bądź duże skupiska Polonii. Polskie placówki dyplomatyczne efektywnie lobbują na rzecz obecności języka polskiego w instytucjach kultury, a także w sektorze turystycznym czy usługowym. Kursy języka polskiego są prowadzone przez 9 Instytutów Polskich (kolejne dwa zamierzają je uruchomić w 2015 r.). Są to najczęściej zajęcia przygotowujące do egzaminów certyfikacyjnych organizowanych przez Państwową Komisję Poświadczania Znajomości Języka Polskiego Jako Obcego.

Innym tradycyjnym narzędziem promocji języka jest współpraca ze środowiskami tłumaczy i propagowanie polszczyzny w tych środowiskach. Przykładem konsekwencji działań MSZ

jest wspieranie Międzynarodowego Seminarium Translatorskiego „Tłumacze bez granic”. Jest to wieloletni projekt realizowany przez Kolegium Europy Wschodniej we współpracy z Polskim Pen Clubem i Pen Clubami w Ukrainie, Białorusi, Rosji i Litwie. W III edycji wydarzenia, które odbyło się w grudniu 2014 r. wzięło udział ponad 30 osób z Białorusi, Ukrainy i Rosji.

W promocję literatury polskiej, mogącej stać się przyczynkiem do obrania Polski jako destynacji turystycznej, zaangażowane są wszystkie Instytuty Polskie na świecie. W 2014 r. na uwagę zasługuje sukces promocji polskiej literatury w Indiach. Polska była gościem honorowym 22. edycji Międzynarodowych Targów Książki w New Delhi w dniach 15-23 lutego 2014 r., zorganizowanych przez National Book Trust, instytucję podległą Ministerstwu Rozwoju Zasobów Ludzkich rządu Indii. Pierwsza w Indiach, tej skali, przekrojowa prezentacja polskiego rynku wydawniczego oraz świata literackiego przygotowana została przez Instytut Polski w New Delhi i Instytut Książki z Krakowa we współpracy z Ambasadą RP. Realizacja zadania przez Instytut Polski w New Delhi to z pewnością największe wydarzenie z zakresu dyplomacji kulturalnej i publicznej ostatniej dekady w Indiach, ze względu na udział w ceremonii otwarcia Targów polskiej delegacji MSZ i MKiDN w obecności najwyższego przedstawiciela władz miejscowych, Prezydenta Republiki Indii Pranaba Mukherjee.

Wśród wydarzeń literackich 2014 r. warto również wymienić festiwal „New Literature from Europe” w Nowym Jorku, podczas którego wręczono nagrody Found in Translation, za najlepsze tłumaczenie polskiej literatury na język angielski. Nagroda jest wspólną inicjatywą IKP w Londynie i Nowym Jorku oraz Instytutu Książki. W tym roku nagrodzony został amerykański tłumacz Philip Boehm za przekład książki Hanny Krall *Król kier znów na wylocie*.

6. Wizyty studyjne jako narzędzie propagowania pozytywnych doświadczeń związanych z Polską

Jednym z podstawowych i najbardziej skutecznych narzędzi promocji Polski za granicą są wizyty studyjne. Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej organizuje i współorganizuje ponad 160 takich przedsięwzięć rocznie, zapraszając gości z całego świata: dziennikarzy, naukowców, przedstawicieli samorządów świata polityki, gospodarki i szeroko rozumianej kultury. Charakter i tematyka każdej z wizyt przystosowana jest do zainteresowań gości i założonych celów promocyjnych. W 2014 roku MSZ gościło w Polsce około 850 osób (przede wszystkim dziennikarzy i przedstawicieli świata kultury).

7. Współpraca w sektorze sportu i turystyki

Na posiedzeniu w dniu 8 grudnia 2014 r. Rada Promocji Polski powołała Grupę Roboczą ds. promocji Polski poprzez sport pod przewodnictwem Ministerstwa Sportu i Turystyki. Odnośnie do realizacji zadań w zakresie promocji turystyki istotny element stanowi współpraca polskich placówek dyplomatycznych z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej w zakresie organizacji przedsięwzięć interdyscyplinarnych prezentujących i promujących zarówno walory turystyczne, jak również ofertę inwestycyjną, kulturalną oraz możliwości współpracy w różnych dziedzinach gospodarki.

W 2014 roku MSZ przygotowywało wspólnie z innymi resortami program promocji Polski podczas pierwszych Europejskich Igrzysk w Baku w 2015 roku.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

W ramach realizacji zadań statutowych w zakresie turystyki w 2014 r., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako „Prezes UOKiK”) podejmował w odniesieniu do przedsiębiorców działających w branży turystycznej następujące działania w ramach swoich ustawowych kompetencji:

- Prezes UOKiK prowadził 17 postępowań wyjaśniających w sprawie wstępnego ustalenia, czy przedsiębiorca w ramach prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług turystycznych dopuścił się naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów lub podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach;
- Prezes UOKiK prowadził 2 postępowania w sprawie naruszenia przez przedsiębiorców w ramach prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług turystycznych zbiorowych interesów konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.);
- Prezes UOKiK prowadził jedno postępowanie w sprawie nałożenia kary za niewykonanie lub zwłokę w wykonaniu decyzji;
- Prezes UOKiK wydał jedną decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uznano działania przedsiębiorcy Henryka Piękosia, prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą BALT–TUR Grupa Hotelowa Henryk Piękoś w Sopocie, polegające na ustaleniu, że wpłaty za pobyt w ośrodku BALT-TUR VITA & ACTIVE w Jastrzębiej Górze, uiszczane w wysokości 100% ceny, mają charakter zadatku i nie podlegają zwrotowi w razie rezygnacji przez klienta z wykonania umowy, które to działanie wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej zdefiniowanej w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206, z późn. zm.) i stwierdzono zaniechanie stosowania tej praktyki;
- Prezes UOKiK wystosował 4 wezwania o dobrowolne zaniechanie przez organizatora turystyki stosowania we wzorcu umowy postanowień, które w jego ocenie mogły nosić

cechy niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.);

- Prezes UOKiK bierze aktywny udział w procesie legislacyjnym dotyczącym projektu wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie imprez turystycznych i aranżowanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004, dyrektywę 2011/83/UE i uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG. W tym zakresie organem wiodącym jest Minister Sportu i Turystyki;

- Prezes UOKiK opracowuje liczne opinie i stanowiska w zakresie stosowania prawa turystycznego oraz udziela odpowiedzi na skargi konsumentów dotyczące działań organizatorów turystyki.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego

Podstawowym i obligatoryjnym zadaniem polskiej statystyki publicznej jest dostarczanie wiarygodnych, rzetelnych, niezależnych oraz wysokiej jakości informacji statystycznych na temat stanu i zmian zachodzących w społeczeństwie, gospodarce i środowisku naturalnym, w tym także o zagadnieniach związanych z turystyką. W tym celu wykorzystywane są metody naukowe, zgodnie z zasadami Europejskiego Kodeksu Praktyk Statystycznych, odpowiadające potrzebom użytkowników krajowych i międzynarodowych.

Statystyka publiczna realizuje swoje zadania na podstawie ustawy o statystyce publicznej z dnia 29 czerwca 1995 r. z późniejszymi zmianami, która stanowi podstawę systemu zbierania danych statystycznych, przechowywania i opracowywania zebranych danych, a także ogłaszania, udostępniania i rozpowszechniania wyników badań statystycznych jako oficjalnych danych statystycznych. Zadaniem Prezesa GUS jest m.in. rozpoznawanie zapotrzebowania na informacje i analizy statystyczne oraz przygotowanie na tej podstawie rocznych programów badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP).

Zamierzenia Głównego Urzędu Statystycznego na rok 2014 zostały ujęte w dwóch programach badań:

- w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013, w zakresie badań rocznych realizowanych na podstawie danych zbieranych za 2013 r.;
- w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014, w zakresie badań bieżących, realizowanych na podstawie danych zbieranych w 2014 r.

Zakres tematyki badań w PBSSP jak również zbieranych danych statystycznych jest konsultowany i uzgadniany z organami rządowymi i samorządowymi oraz z organizacjami społecznymi i gospodarczymi.

Priorytetowym zadaniem statystyki publicznej jest rzetelne, obiektywne i systematyczne informowanie społeczeństwa, organów państwa i administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych o sytuacji ekonomicznej, demograficznej, społecznej oraz środowiska naturalnego, w tym także o sytuacji w turystyce i jej rozwoju.

Statystyka publiczna kieruje się zasadami obiektywności i poufności. Ogromną wagę przykłada się do jakości wyników badań, tzn. ich aktualności, kompletności i rzetelności.

Opracowywane i gromadzone dane są niezbędne m.in. do oceny realizacji strategii rozwoju turystyki w kraju. GUS dostarcza informacje z zakresu statystyki turystyki stanowiące podstawę oceny skali występujących zjawisk oraz będące punktem odniesienia dla podejmowania działań promocyjnych. W zakresie realizowanych badań zaspokajają potrzeby odbiorców krajowych i zagranicznych, jak również międzynarodowe zobowiązania Polski wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej. Dane dostarczane przez statystykę są wykorzystywane do analiz rynku turystycznego oraz służą wspieraniu działań mających na celu rozwój sektora turystycznego na szczeblu centralnym i regionalnym, a także do ewaluacji projektów i działań realizowanych z wykorzystaniem funduszy UE.

Prowadzone w 2014 r. prace statystyczne z zakresu turystyki dotyczyły:

- 1) bazy noclegowej turystyki i jej wykorzystania,
- 2) statystyki ruchu granicznego,
- 3) zintegrowanych badań statystycznych dotyczących podróży realizowanych na mocy porozumienia pomiędzy NBP, MSiT oraz GUS ujętych w tematach PBSSP:
 - *Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej,*
 - *Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach,*
- 4) działalności wybranych organizacji powiązanych z turystyką (PTTK, GOPR, TOPR),
- 5) statystyki krótkookresowej,
- 6) udostępniania danych.
 - Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie

Badania bazy noclegowej to priorytetowe zadania GUS z zakresu turystyki. Na formularzu KT-1 prowadzone jest gromadzenie informacji z obiektów posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych w cyklu miesięcznym oraz na formularzu KT-2 badanie reprezentacyjne obiektów posiadających 9 i mniej miejsc noclegowych, w systemie rocznym.

Comiesięczne dane są niezbędne w celu określenia wpływu sezonowości na zmiany w wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych, a przez to w określeniu i opracowywaniu optymalnych strategii sezonowego i pozasezonowego wykorzystania bazy noclegowej. Badanie to dostarcza kluczowych informacji o sektorze usług hotelarskich w Polsce, a w szczególności o podaży miejsc oraz popycie na usługi noclegowe.

W lipcu 2014 r. sprawozdaniem zostało objętych 9885 turystycznych obiektów noclegowych posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych (wzrost o 1,1% w stosunku do poprzedniego roku), na które składało się 3646 obiektów hotelowych¹² i 6239 pozostałych obiektów¹³. Najliczniejszą grupę wśród obiektów hotelowych, podobnie jak w latach poprzednich stanowiły hotele (2 250), których liczba wzrosła o 6,8% w stosunku do danych za lipiec 2013 r. (2 107). Drugą grupą, pod względem wielkości zasobów, były inne obiekty hotelowe, do których zaliczają się hotele, motele, pensjonaty, którym nie została nadana żadna kategoria, a także obiekty świadczące usługi hotelowe¹⁴ – m.in. domy gościnne i zajazdy. W dniu 31 lipca 2014 r. było 949 takich obiektów, czyli o 0,6% mniej niż w roku poprzednim (955).

Od stycznia do grudnia 2014 r. w obiektach hotelowych zatrzymało się 18 658,8 tys. turystów, w tym 4 886,0 tys. turystów zagranicznych (26,2% wszystkich turystów). Udzielono 35 649,2 tys. noclegów, w tym 10 667,2 tys. turystom zagranicznym (29,9% wszystkich noclegów). Natomiast z pozostałych obiektów skorzystało 6425,1 tys. turystów, w tym 584,3 tys. turystów zagranicznych (9,1% wszystkich turystów), a udzielono im 30 930,4 tys. noclegów, w tym 2 325,0 tys. turystom zagranicznym (7,5% wszystkich noclegów).

W 2014 r. prace koncentrowały się na poprawie jakości danych z turystycznej bazy noclegowej i systemu służącego ich zbieraniu. Metodologia badania turystycznej bazy noclegowej została dostosowana do wymagań obowiązującego od 2012 r. w krajach Unii Europejskiej Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki i uchylającego Dyrektywę Rady 95/57/WE.

Budowa operatu obejmującego obiekty skategoryzowane była możliwa dzięki rejestrom statystycznym oraz kwartalnym informacjom pozyskiwanym z urzędów marszałkowskich w zakresie weryfikacji wykazów nowopowstałych i zlikwidowanych skategoryzowanych obiektów noclegowych.

¹² Hotele, motele, pensjonaty i pozostałe obiekty hotelowe.

¹³ Domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne/ kwatery prywatne, kwatery agroturystyczne, pozostałe turystyczne obiekty noclegowe.

¹⁴ Usługi hotelowe obejmują m.in. codzienne śłanie łóżek, sprząatanie pokoi i mycie urządzeń sanitarnych.

Dostosowując wyniki badania bazy noclegowej do grupowań zawartych w rozporządzeniu 692/2011, wyodrębniono trzy kategorie odnoszące się do grup PKD 55.1, 55.2, 55.3 ze względu na rodzaj zakwaterowania, jak również trzy kategorie według rodzaju lokalizacji: obszar gęsto zaludniony, obszar pośredni, obszar słabo zaludniony, a także w podziale na obszar nadmorski oraz obszar inny niż nadmorski.

W grupie PKD 55.1 – Hotele i podobne obiekty zakwaterowania w 2014 r. zatrzymało się 18 658,8 tys. turystów (w tym 4 886,0 tys. turystów zagranicznych), którym udzielono 35 649,2 tys. noclegów (w tym 10 667,2 tys. turystom zagranicznym).

W grupie PKD 55.2 – Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania zatrzymało się odpowiednio 6 145,1 tys. turystów (511,1 tys. turystów zagranicznych), którym udzielono 30 080,1 tys. noclegów (2 152,6 tys. turystom zagranicznym).

Natomiast w grupie PKD 55.3 – Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe było to 280,1 tys. turystów (73,2 tys. turystów zagranicznych) i 850,3 tys. udzielonych noclegów (172,4 tys. turystom zagranicznym).

Według metodologii Eurostatu 55 gmin spośród ogółem 2479 wyodrębnionych w Polsce w 2014 r. zostało uznanych za nadmorskie. Są one usytuowane nad Morzem Bałtyckim lub pozostają w bezpośredniej bliskości morza i obejmują obszar 7891 km². Ponadto wyodrębniono trzy grupy obiektów ze względu na klasę wielkości odnoszącą się do liczby pokoi w turystycznych obiektach noclegowych (obiekty małe – mniej niż 25 pokoi, obiekty średniej wielkości – 25 do 99 pokoi, obiekty duże – 100 lub więcej pokoi).

Wyniki badania dotyczącego wykorzystania bazy noclegowej dla jednostek posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych dostępne są dla szerokiego grona odbiorców w formie kwartalnych bądź półrocznych notatek informacyjnych na konferencje prasowe, miesięcznych danych zamieszczanych w Banku Danych Lokalnych, miesięcznych zestawień na stronie internetowej GUS dotyczących liczby turystów krajowych i zagranicznych korzystających z bazy noclegowej oraz udzielonych im noclegów.

Dane zgromadzone za pomocą formularza KT-1 zapewniają również informacje o wykorzystaniu pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych. Obiekty dysponujące mniejszą liczbą miejsc noclegowych dla turystów objęte są reprezentacyjnym, rocznym badaniem za pomocą formularza KT-2. W celu opracowania kartoteki do tego badania wykorzystywana jest „Ewidencja Obiektów

Turystycznych” (EOT) uaktualniana zgodnie z ustawą o usługach turystycznych przez urzędy gmin, w zakresie obiektów świadczących usługi noclegowe inne niż te, które objęte są kategoryzacją i ewidencją prowadzoną przez marszałków województw. Nadal prowadzone są prace mające na celu poprawę jakości zbiorów zapisanych w bazie EOT poprzez współpracę z MSiT, marszałkami województw oraz lokalnymi organizacjami turystycznymi.

- Statystyka ruchu granicznego

Dane dotyczące wielkości i struktury ruchu granicznego GUS pozyskuje z Centralnej Bazy Danych Straży Granicznej i dotyczą one przekroczeń granicy Schengen. Według danych Straży Granicznej, w 2014 roku na przejściach granicznych zlokalizowanych na granicy wschodniej z Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz na lotniskach i w portach morskich dokonano 43 547,7 tys. odpraw osób wjeżdżających i wyjeżdżających z Polski, w tym 29 620,6 tys. odpraw cudzoziemców, które stanowiły 68,0 % ogółu przekroczeń. Ruch graniczny odbywał się na 63 przejściach granicznych, spośród których najwięcej było przejść drogowych – 20 następnie lotniczych -17 i morskich - 16. Największą liczbę (32 368,3 tys.) odpraw zanotowano na przejściach drogowych, które stanowiły 74,3% ogółu odpraw, następane w kolejności były przejścia lotnicze - 23,6% (10 288,1 tys.) ogólnej liczby odpraw.

W 2014 roku wzrosła liczba odpraw odnotowanych na wschodniej granicy Polski (bez Litwy) będącej równocześnie granicą UE – 33 087,8 tys. w porównaniu do 31 763,1 tys. w roku 2013, tj. o 4,2%. W czterech kwartałach 2014 roku ruch na granicy wschodniej (z wyłączeniem granicy z Litwą) stanowił 76,0% rejestrowanych przyjazdów i wyjazdów (pozostałe odprawy notowano na lotniskach i w portach morskich). Zanotowano wzrost liczby odpraw na odcinkach granicy z Federacją Rosyjską – o 42,5%, oraz na granicy z Ukrainą 5,6%, a na odcinku granicznym z Republiką Białorusi odnotowano spadek - o 25,5%. Ponad 53,5% odpraw na granicy wschodniej dokonano na granicy z Ukrainą.

W wyniku włączenia Polski do strefy Schengen (21 grudnia 2007r.) ustała rejestracja ruchu na wewnętrznej granicy UE. Zniesienie przez Straż Graniczną kontroli i rejestracji ruchu pomiędzy krajami należącymi do strefy Schengen spowodowało lukę informacyjną.

W ramach integracji badań w 2014 r. podjęto badanie ruchu granicznego pojazdów i osób również na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej. Obecnie szacowany jest osobowy ruch graniczny na wszystkich odcinkach granicy Polski. Na podstawie realizowanych badań opracowywana jest w ujęciu kwartalnym notatka „Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą”.

Poszukiwane są nowe, alternatywne, źródła informacji mających znaczenie przy opracowywaniu szacunków rozmiarów ruchu granicznego. Aby gromadzić możliwie szczegółowe informacje (dane z możliwie największym przybliżeniem), poszukujemy dodatkowych źródeł informacji. W tym kontekście prowadzone są prace nad określeniem zadań możliwych do realizacji w dłuższej perspektywie czasowej.

- Zintegrowane badania statystyczne dotyczące podróży

Skuteczne wspieranie rozwoju turystyki w warunkach konkurencyjnej gospodarki wymaga dostarczenia porównywalnych informacji o zachowaniach turystów i wielkości ruchu turystycznego. Nowe badania: „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej” (temat 1.30.17) oraz „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach”(temat 1.30.18) zostały wprowadzone do programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2014 r. po raz pierwszy. Są to badania współfinansowane wspólnie przez GUS, NBP i MSiT, a realizowane przez resort statystyki. Wypełniają one potrzeby informacyjne w tematyce turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego oraz obszarów transgranicznych, co wpływa na efektywniejsze wykorzystanie dostępnych źródeł danych, poprawę spójności i integralności badań pod względem tematycznym, metodologicznym i organizacyjnym. Zbierane dane uwzględniają zmienne, które m.in. mają być przekazywane do Eurostatu zgodnie z rozporządzeniem 692/2011 dotyczącym europejskiej statystyki turystyki.

Narzędziem badawczym gromadzącym informacje na potrzeby tematu 1.30.18 jest kwestionariusz „PKZ – Uczestnictwo w podróżach krajowych/zagranicznych”. Celem badania jest zebranie informacji o krajowych i zagranicznych podróżach członków gospodarstw domowych. Badanie dostarczy informacji o skali uczestnictwa mieszkańców Polski w podróżach, rodzajach wykorzystywanych usług turystycznych, poziomie wydatków związanych z podróżami, jak również o przyczynach nieuczestniczenia w podróżach.

Badanie dotyczy wyjazdów poza główne miejsce zamieszkania, które zakończyły się w badanym kwartale. Badanie obejmowało:

- wyjazdy krajowe i zagraniczne z co najmniej 1 noclegiem,
- zagraniczne wyjazdy jednodniowe (bez noclegu).

Z kolei celem badania 1.30.17 jest uzyskanie od nierezydentów opuszczających Polskę informacji na temat wysokości poniesionych przez nich wydatków związanych z pobytem w Polsce, w tym na zakup towarów i opłacenie usług wraz z określeniem struktury

dokonanych wydatków. Badanie obejmuje również m.in.: kraj zamieszkania, cel i długość pobytu, odległość miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów od badanego przejścia granicznego, wykorzystywanej bazy noclegowej oraz środków transportu, jak również sposób organizacji wyjazdu. Badanie dotyczące podróży nierezydentów prowadzone jest na zewnętrznej i wewnętrznej granicy UE na terenie Polski na wybranych przejściach granicznych i w ich otoczeniu.

Na lądowej granicy Polski z krajami strefy Schengen prowadzona jest równocześnie rejestracja przekroczeń granicy (z Polski i do Polski) poszczególnymi środkami transportu zarówno z polskimi jak i zagranicznymi numerami rejestracyjnymi (z uwzględnieniem symboli krajów na podstawie numerów rejestracyjnych pojazdów) i ilości znajdujących się w nich osób oraz rejestracja osób pieszych.

Badanie obejmuje nierezydentów wyjeżdżających z Polski przez granicę lądową, morską i powietrzną:

- turyści,
 - odwiedzających jednodniowych,
 - pracowników sezonowych i przygranicznych,
 - podróżujących służbowo w charakterze członka załogi środka transportu (pociąg, statek, samolot).
- Działalność wybranych organizacji powiązanych z turystyką

Dane pozyskane od organizacji powiązanych z turystyką tj. PTTK, GOPR, TOPR, WOPR oraz począwszy od 2014 r. innych podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego służą do oceny rozwoju krajoznawstwa i turystyki kwalifikowanej, a także do oceny realizacji zadań wynikających z określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach i na obszarach wodnych. GUS pozyskuje dane o działalności od ww. organizacji i wykorzystuje do analiz i prezentacji informacji w publikacjach zbiorczych.

- Statystyka krótkookresowa

W minionym roku Główny Urząd Statystyczny kontynuował badanie działalności i wyników przedsiębiorstw niefinansowych na ogólnych zasadach, które w zakresie określonym założeniami metodycznymi dotyczą również podmiotów związanych z turystyką, tj. sklasyfikowanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – dział 55 Zakwaterowanie oraz sekcji N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

– dział 79 Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane. Wskaźniki krótkookresowe z tego zakresu przekazywane są do Eurostatu na podstawie rozporządzeń (EC) nr 1165/98 oraz nr 1158/2005 dotyczących statystyk krótkookresowych.

- Udostępnienie danych

Przemiany społeczno-gospodarcze mają duży wpływ na zakres zmian w systemie informacji statystycznej. Stopniowo ulegają zmianie potrzeby użytkowników statystyki, co wymusza modyfikacje istniejących i budowę nowych systemów badań statystycznych, podejmowania prób integracji tych badań i zwiększania możliwości porównań międzynarodowych. Transformacja statystyki związana jest ze standaryzacją pojęć, definicji, klasyfikacji, rozwojem i wzbogaceniem metod obserwacji. Ważnym elementem tego procesu jest wprowadzenie do metodologii polskiej statystyki, standardów międzynarodowych, zwłaszcza Unii Europejskiej.

Widoczny efekt prac nad usprawnieniem wsparcia procesu monitorowania i programowania polityki rozwoju poprzez zapewnienie zintegrowanego systemu informacji (utworzenie spójnego zestawu danych i informacji objaśniających te dane, udostępnienie nowoczesnych narzędzi analizy i prezentacji wizualnej zjawisk) stanowi System wskaźników kluczowych dla monitorowania i programowania polityki rozwoju STRATEG, opracowany we współpracy z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju). Podstawę systemu stanowią wskaźniki monitorujące realizację celów polityki spójności oraz krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych. Baza gromadzi obszerny zestaw mierników kluczowych dla monitorowania rozwoju, gdzie jednym z obszarów tematycznych jest turystyka. Uzupełnieniem bazy danych statystycznych są moduły umożliwiające prezentację zjawisk w formie map i wykresów, a także informacje metodologiczne oraz definicje stosowanych pojęć.

GUS opracował i zamieścił na swojej stronie internetowej ogólnodostępny Portal Geostatystyczny. Portal ten umożliwia graficzną prezentację danych statystycznych w formie kartogramów i kartodiagramów. W zakresie tematycznym związanym z turystyką, w zakładce Banku Danych Lokalnych prezentowane są w formie kartograficznej dane z zakresu: turystycznych obiektów noclegowych, ich wykorzystania i wyposażenia, placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych, pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. Prezentacja danych jest możliwa w podziale na kraj, region, województwo, podregion, powiat lub gminę.

Całkowicie bezpłatny dostęp do danych zawartych na stronie internetowej GUS umożliwia dogodne korzystanie z informacji. Bank Danych Lokalnych (BDL) jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społecznej, gospodarczej, demograficznej i stanie środowiska, opisującym jednostki różnych szczebli podziału terytorialnego: kraj, województwo, powiat, gmina, miejscowość statystyczna oraz regiony i podregiony (według klasyfikacji NTS), obszary funkcjonalne, a także obszary delimitowane. W Banku Danych Lokalnych gromadzi się i systematycznie uzupełnia oraz aktualizuje informacje statystyczne o poszczególnych jednostkach terytorialnych. Umożliwia to prowadzenie wielowymiarowych analiz statystycznych w układach regionalnych i lokalnych.

Dodatkowo na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego dostępne jest Statystyczne Vademecum Samorządowca - portrety terytorium - czyli profilowane dane o województwach, powiatach i gminach. Portrety terytorium zawierają podstawowe informacje z zakresu finansów publicznych, rynku pracy, pomocy społecznej, infrastruktury, bezpieczeństwa publicznego, gospodarki przestrzennej, a także turystyki oraz pozwalają na porównanie jednostek tego samego szczebla. Aplikacja ta w znaczny sposób odpowiada na potrzeby informacyjne jednostek samorządu terytorialnego, wspiera przedstawicieli samorządów terytorialnych w zarządzaniu regionem, realizowaniu zadań bieżących oraz długofalowych. Dostarcza aktualnych materiałów informacyjnych o poszczególnych jednostkach terytorialnych. Bezpośrednim celem Statystycznego Vademecum Samorządowca jest dostarczenie radnym oraz członkom organów wykonawczych samorządów informacji kompleksowych, jednolitych metodologicznie i jakościowo oraz odpowiadających, w możliwym do uzyskania zakresie, zadaniom określonym w ustawach kompetencyjnych samorządu terytorialnego. Materiały te pozwalają na szybką i sprawną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej w regionach.

Statystyka publiczna w pełni i terminowo realizuje zobowiązania związane z przekazywaniem niezbędnych informacji do organizacji międzynarodowych – Eurostat, UNWTO, OECD.

Wyniki badań z zakresu statystyki turystyki, wraz z metodologią, prezentowane są w opracowaniach zbiorczych GUS, Banku Danych Lokalnych, publikacjach branżowych pt. „Turystyka w ... r.,” „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2013 r.” oraz komunikatach na stronie internetowej (www.stat.gov.pl). Z badania obrotu towarów i usług w ruchu granicznym, na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski, opracowywane są kwartalne raporty zamieszczane na stronie internetowej GUS.

